615:2D40:1
32 K2

MUL
288067

അഭിജ്ഞാന ശാകുന്തളം

(മലയാളം)

Abhijnana Sakunthalam
by Padmanabha Pillay (N.G.

വിവർത്തകൻ:-

നല്ലമട്ടം ജി. പദ്മനാഭപിള്ള എം. എ.

(രണ്ടാംപതിപ്പ്)

പ്രസാധകന്റെ മുദ്രയില്ലാത്ത പ്രതി വ്യാജനിർമ്മിതമാകുന്നു.

(Copy right reserved)

വില രൂപാ 2·75

പൊട്ടക്കനയം പ്രസ്സ്—കായംകുളം.
1962

288067
015x2040:1
32K2

DEDICATION.

This Malayalam rendering of Abhijnana Sakunthalam is most solemnly dedicated to His Highness Sri Chithira Thirunal Bala Rama Varma, Maharajah of Travancore, in the happy memory of the Illustrious and Epoch-making reign of His Highness

His Highness's loyal and humble Servant

The Author.

പ്രസ്താവന

ഈ "അഭിജ്ഞാന ശാകുന്തളം, മലയാളം" ആദ്യ
തിപ്പു് വായിച്ചുനോക്കി വിലയേറിയ നിർദ്ദേശങ്ങ
ളുംകൂടി അഭിനന്ദനം രേഖപ്പെടുത്തി അയച്ചുതന്ന
ള്ളാ പണ്ഡിതന്മാരോടും ഗുരുജനങ്ങളോടും സുഹൃത്തു
ളോടും, ഇതു് ഗ്രന്ഥശാലകളിലേയ്ക്കു് അംഗീകരി
യും സർവ്വകലാശാലാക്ലാസിലേക്കു് പാഠ്യപുസ്തക
മായി തിരഞ്ഞെടുക്കുകയുംചെയ്തു് പ്രോത്സാഹനം തന്ന
ഈ രണ്ടു ബഹുമാനപ്പെട്ട സമിതികളോടും ഇതിന്റെ
അച്ചടി ഭംഗിയായി നിർവ്വഹിച്ചു് യഥാസമയം പുസ്തകം
തയ്യാറാക്കിത്തന്ന മുദ്രണാലയാധികൃതരോടും എനി
ക്കുള്ള അപാരമായ കൃതജ്ഞത രേഖപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു്
ഈ രണ്ടാംപതിപ്പു് സഹൃദയസമക്ഷംവച്ചു വണങ്ങി-
ക്കൊള്ളുന്നു.

വിവർത്തകൻ.

അവതാരിക.

പ്രസിദ്ധങ്ങളായ സംസ്കൃതഗ്രന്ഥങ്ങൾ മലയാളത്തിലേക്കു തർജ്ജമചെയ്യുന്നതു് ഒരു വലിയ സാഹിത്യസേവനമായി കണക്കാക്കേണമോ എന്ന കാര്യത്തിൽ ചിലപ്പോൾ സംശയംതോന്നായ്കയില്ല. മണിപ്രവാളം എന്ന പ്രസ്ഥാനത്തെ ഇത്ര വിജയകരമായി വളർത്തിയെടുത്ത മലയാളികൾക്കു് മറ്റു ഭാഷക്കാർക്കില്ലാത്ത വിധം അത്ര സുദൃഢവും ശാശ്വതവുമായ ഒരു വേഴ്ച പണ്ടേതന്നെ സംസ്കൃതവുമായിട്ടുണ്ടു്. സംസ്കൃതത്തെ ഭാഷയിൽ "നിലയ്ക്കുനിർത്തണ" മെന്നു് നിർബന്ധം പിടിക്കുന്നവരോ, അതിനെ കാലക്രമേണ ബഹിഷ്കരിക്കണമെന്നഭിപ്രായമുള്ള "ഭാഷാമാത്രനിഷ്ണാ" രോ ആയ നമ്മുടെ ചില നവീന സാഹിത്യകാരന്മാർക്കുപോലും ഈ വേഴ്ചയുടെ ദാർഢ്യം ബോദ്ധ്യമായിട്ടുണ്ടെന്നു് അവർ രഹസ്യമായിട്ടെങ്കിലും സമ്മതിക്കാതിരിക്കയില്ല. മലയാളസാഹിത്യത്തിൽ സാമാന്യം നല്ല വ്യുല്പത്തിവന്നിട്ടുള്ള ഒരു വിദ്യാർത്ഥിക്കു് ഒരു ലളിതസംസ്കൃതപദ്യത്തിന്റെ അർത്ഥം ക്ലേശംകൂടാതെഗ്രഹിക്കാൻ സാധിക്കുമെന്നുള്ളതു് അത്ര അത്ഭുതമൊന്നുമല്ല. ഈ അവസ്ഥയ്ക്കു് സംസ്കൃതകൃതികളെ ഭാഷാന്തരം ചെയ്തു മലയാളികൾക്കു് സുഗമമാക്കുന്നതോ, മറിച്ചു് മലയാളികൾ അവരുടെ ഭാഷാപഠനത്തിന്റെ ഒരംശമെന്നു കരുതി സംസ്കൃതകൃതികളെ കുറേശ്ശ നേരിട്ടു പരിചയപ്പെടാൻ നിശ്ചയിക്കുന്നതോ, ഏതാണു ഭേദമെന്നു ചിന്തിക്കേണ്ടതുണ്ടു്. ഏതായാലും സുപ്രസിദ്ധങ്ങളായ സംസ്കൃതകൃതികളുടെ വിവർത്തനം ഒരു വമ്പിച്ച ഭാഷാപോഷണോദ്യമമായി അങ്ങനെ ഉയർത്തിപ്പി

ടിക്കാനില്ലെന്നതോന്നിക്കുന്ന ചില വസ്തുതകൾ ഇവിടെ അനുസ്മരിപ്പിച്ചെന്നേയുള്ള. ഭഗവൽഗീതയും ഭാഗവതവുമെല്ലാം മലയാളത്തിലാക്കാനുള്ള ഉദ്യമം ഒരു സേവനമല്ലെന്നു മാത്രമല്ല, അനാവശ്യംകൂടിയാണെന്നു തോന്നാറില്ലേ?

കവികുലക്രടസ്ഥനായ കാളിദാസരുടെ അഭിജ്ഞാനശാകുന്തളം മലയാളത്തിലേക്ക് വിവർത്തനം ചെയ്യാനുള്ള പ്രഥമോദ്യമം നടന്നതു് കൊല്ലവർഷം 1057-ൽ ആയിരുന്നു. കേരളകാളിദാസനായ കേരളവർമ്മ വലിയകോയിത്തമ്പുരാനാണു് ശാകുന്തളം ആദ്യമായി മലയാളത്തിലേക്കു വിവർത്തനംചെയ്തതു്. ഭാഷാപോഷണവ്യഗ്രനായ ആ മഹാശയന്റെ ഈ ഉദ്യമത്തെ മലയാളികൾ ആവേശത്തോടെ സ്വാഗതം ചെയ്തു. ഏറ്റവും സമുചിതവും മഹനീയവുമായ ഒരു കൃത്യമെന്നെല്ലാവരും അതിനെ കൊണ്ടാടി. എന്നാൽ ക്രമേണ തർജ്ജിമയ്ക്കു പുറകി ആക്ഷേപങ്ങളും ഉണ്ടാകാതിരുന്നില്ല.

ധാതാവാദൗ ചമച്ചോരുദകമഥഹവിർവ്വാഹിയാം
വീതിഹോത്രൻ
ഹോതാതാനുംദിനേശൻനിശയുടെപതിയും
നാദലക്ഷ്യം നഭസ്സും
ഭൂതാനാംസഞ്ചയത്തിൻ പ്രകൃതി പൃഥ്വിയും
പ്രാണദൻ മാരുതൻ താ-
നേതാവദ്യുക്തമൂർത്ത്യഷ്ടകനുലകുടയോൻനിങ്ങളേ
കാത്തിടട്ടെ.

എന്നിങ്ങനെ, മലയാള പരിഭാഷയെന്നതിനേക്കാൾ, വഞ്ജിക്കുന്നോരും അവർജ്ജ്യമെന്നുബോധ്യപ്പെ

ടുന്ന സംസ്കൃതത്തിന്റെ ഒരു വിജയതാണ്ഡവമാണ് തമ്പുരാന്റെ ശാകുന്തളത്തിൽ പലരും കണ്ടതു്. "യാ സ്യഷ്ടിഃസ്രഷ്ടുരാദ്യാ" എന്നതിലെ ശകുന്തളാസൂചക മായ സ്ത്രീലിംഗഭാവവും "യഃ" മരബ്ദത്തിന്റെ പ്രയോ ഗത്തിലന്തർഭവിക്കുന്ന അവ്യക്തതയുടെ അലങ്കാരഭം ഗിയുമെല്ലാം നഷ്ടപ്പെട്ടുത്തിയ തിരുമേനിയുടെ സപാത സ്ത്യപ്രകടനം ആദ്യവസാനം കാളിദാസരുടേതല്ലാത്ത ഒരു ശാകുന്തളം അവതരിപ്പിക്കയാണു് ചെയ്തതെന്നും ആക്ഷേപമുണ്ടായി. ശരിയായൊരു തർജ്ജമയുണ്ടാ ക്കാൻ പിന്നീടുപലരും കച്ചകെട്ടി മുന്നോട്ടിറങ്ങി. ഓരോന്നിന്റെ പിന്നാലെയും വിമർശനങ്ങളും; അതോ ടുകൂടി മലയാളത്തിൽ ശാകുന്തള വിവർത്തനമെന്നതു് ഒരു സാഹിത്യപോഷണോദ്യമത്തിന്റെ സ്വഭാവംവിട്ടു് ഒരു സാഹിത്യമത്സരത്തിന്റെ രൂപം കൈക്കൊണ്ടു എന്നു പറയാം. അന്നാരംഭിച്ച "ശാകുന്തള വിവർത്തന മത്സര മഹാമഹം" ഏ. ആർ തിരുമേനിയിൽനിന്നു് തുടങ്ങി, ആറന്മുർ, വള്ളത്തോൾ, എന്നിവരിൽക്കൂടി ശക്തിപ്പെട്ടു് അവങ്കുർ നമ്പൂരിപ്പാടു്, ചെറുളിയിൽ കുഞ്ഞുണ്ണിനമ്പീശൻ, രയിരുനായർ, കണക്കനാടൻവാ ഗീസു് തുടങ്ങിയവക്കെല്ലാം രംഗംനൽകി, ഇപ്പോൾ കുറിപ്പുറത്തുകേശവൻനായരുടെ പരിശ്രമംകൂടിക്കണ്ടു് അങ്ങനെ നില്ക്കുകയാണു്. അപ്പോളാണു് ശ്രീ. നല്ലമുട്ടം ജീ. പത്മനാഭപിള്ളയുടെ ഈ പുതിയ ശാകുന്തള തർ ജ്ജമയുടെ പുറപ്പാടു്. ഇതു് മേൽ സൂചിപ്പിച്ച മത്സര രംഗത്തേക്കു് ഒരു പുതിയ ആളിന്റെ പ്രവേശനമല്ല, ഒരു എളിയവന്റെ സാഹിത്യപൂജയാണു്. ഉത്സവ

ത്തിനു പല കരക്കാരുടെ മത്സരിച്ചുള്ള പടയണിയും കുതിരയെടുപ്പും കോലാഹലമായി നടക്കുന്നതിനിടയിൽ ദേവാർച്ചനയ്ക്കുള്ള സാധനങ്ങളുമായി ക്ഷേത്രത്തിലേക്കു കടന്നുപോകുന്ന ശാന്തനും വിനീതനുമായ ഭക്തനെ ഈ ബഹളങ്ങളുമായി ബന്ധമൊന്നുമില്ലാത്ത ആളായി തിരിച്ചറിയാൻ വേണ്ടത്ര ശ്രദ്ധ ശ്രീ. നല്ലമുട്ടത്തിന്റെ ഈ സാഹിത്യപരിശ്രമത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം വേണമെന്നാണ് കാലേക്കൂട്ടി അപേക്ഷിക്കാനുള്ളത്.

"ശാകുന്തളം തർജ്ജമയെത്രയായി? എന്തിനാണിനിയും തർജ്ജമകൾ"? എന്നൊരു പതിവുചോദ്യം ഉണ്ടെല്ലൊ? "ശാകുന്തളത്തിനു് എന്തിനാണൊരു മലയാള പരിഭാഷ"? എന്നാണു് ചോദ്യമെങ്കിൽ രസമുണ്ടായിരുന്ന മലയാളപരിഭാഷ ആകാമെന്നു് സമ്മതിക്കുന്നപക്ഷം അതിനുവേണ്ടി നടത്തുന്ന എത്രയധികം പരിശ്രമങ്ങളും പാഴിലല്ലെന്നാണു് പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നതു്. നടത്തുന്നിടത്തോളം നന്നു്. എത്ര പരിശ്രമിച്ചാലും വിജയം അത്ര സാധ്യമാകുമെന്നു് കരുതേണ്ടതുമില്ല. ഏവറസ്റ്റാരോഹണത്തിനുവേണ്ടിയുള്ള പരിശ്രമം ഒടുവിൽ നമ്മെ അവിടെക്കൊണ്ടെത്തിച്ചു സാഹിത്യത്തിലെ ഈ ഏവറസ്റ്റ് എത്ര പരിശ്രമങ്ങൾക്കുശേഷവും അപ്രാപ്യമായി അവശേഷിക്കുമെന്നതു് അത്ഭുതമല്ല; അഭിമാനമാണതാനും. സാഹിത്യസേവകമ്മന്യതപോലുമൊന്നും ഭാവിക്കാതെ ഒരു ഏവറസ്റ്റാരോഹണോത്സുകതയോടെയാണെങ്കിൽ ശാകുന്തളവിവർത്തനശ്രമങ്ങൾ അത്യാദരണീയങ്ങളും അഭികാമ്യങ്ങളുമാണു്. സാഹിത്യലോകത്തിൽ എണ്ണപ്പെട്ടവർക്കുമാത്രമേ ഈ ശ്രമം നടത്താവൂ എന്നും ശഠിക്കേണ്ടതില്ല.

എണ്ണപ്പെടാഞ്ഞ പലർക്കും കഴിയുന്നതു് പലപ്പോഴും എണ്ണപ്പെട്ട പലർക്കാവുകയില്ലെന്നവരുന്നതു് ഈമാതിരി മത്സരങ്ങളിൽ പതിവുള്ള ഒരനുഭവമാണല്ലോ?. ഈ നിലയിൽ ശ്രീ നല്ലമുട്ടത്തിന്റെ പുതിയ ശാകുന്തള തർജ്ജമയ്ക്കു സഹൃദയലോകത്തിന്റെ വാത്സല്യപ്രചുരമായ സ്വാഗതം ലഭിക്കുമെന്നാണു് എന്റെ ഉറപ്പായ വിശ്വാസം.

സാഹിത്യരസികന്മാരായ കേരളീയരുടെയിടയിൽ ശ്രീ. നല്ലമുട്ടം പത്മനാഭപിള്ള അത്ര അപരിചിതനൊന്നമല്ല. ഒരു സാഹിത്യത്തൊഴിലാളിയായി പേരെടുത്തയാളല്ല അദ്ദേഹം. സാഹിത്യവുമായി പറയത്തക്ക ഒരു ബന്ധവുമില്ലാത്ത പോലീസുദ്യോഗമാണു് അദ്ദേഹം വഹിച്ചിരുന്നതു്. കാക്കിയുടുപ്പിന്റെ ഉള്ളിൽ കവനകലാകൌശല്യം — ആരെയും അമ്പരപ്പിക്കുന്ന ഒരു കായ്മാണിതു്. ആ ഉടുപ്പിന്റെ മറയിലിരുന്നു് അതുചിരകാലം വീർപ്പുമുട്ടി ഇടയ്ക്കിടെ ചില ഉച്ഛ്വാസങ്ങൾക്കിടയിൽ അതുപുറത്തു പ്രകാശിച്ചിരുന്നതു് അടുത്തുള്ളവർക്കുമാത്രം അനുഭവിക്കാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ചിലപ്പോളതു് അജ്ഞാതനാമങ്ങളോടെ സഹൃദയലോകത്തിൽ സഞ്ചരിക്കാനും ധൈര്യപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. ശ്രീ. നല്ലമുട്ടം ഒരു കവിയാണെന്നു് എല്ലാവർക്കും അറിയാം; എന്നാൽ അദ്ദേഹം സ്വന്തം പേരിൽ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയ കവിതകൾ അധികമില്ല. ഭാവനാസമ്പന്നമായ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയം അടുത്തറിഞ്ഞവരൊക്കെ നന്നായിഅറിഞ്ഞിരുന്ന എന്നുമായും.

ശ്രീ നല്ലമുട്ടം പോലീസുദ്യോഗസ്ഥനായിരുന്നു എന്നു മാത്രമല്ല അദ്ദേഹം ഒരു കവി യശഃപ്രാർത്ഥി യായിരുന്നുമില്ല കവിത ആസ്വദിക്കാനും ആസ്വദി പ്പിക്കാനും നിമ്മിക്കാനും അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായി രുന്ന അസൂയാർഹമായ കഴിവു് അത്രവളരെ എടുത്തു കാണിക്കേണ്ടാത്ത ഒരു സമ്പാദ്യമെന്നനിലയിൽ ഭാണ്ഡ ത്തിലൊതുക്കിക്കൊണ്ടു് അദ്ദേഹം ജീവിതവുമായി മുന്നോട്ടു പോവുകയാണുണ്ടായതു്. ആ സമ്പാദ്യത്തി ന്റെ മെച്ചവും മേന്മയും യഥാർത്ഥ്യമാകാണാനിടയായവർ മാത്രം അതു നന്നെന്നു പറഞ്ഞു. സാഹിത്യവാസന യുള്ളവരെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കാൻ ഉയർന്ന കാണാവുള്ള കൈകളൊന്നും ശ്രീ നല്ലമുട്ടത്തെ സമീപിച്ചതായി കേട്ടിട്ടില്ല. സാഹിത്യലോകത്തു പല കള്ളനാണയ ങ്ങളും വിലപ്പോകാനിടയാക്കുന്ന സ്തുതിയുടേയും പ്രചര ണത്തിന്റെയും സൗകര്യം സുലഭമായിരുന്നിട്ടും അനു ഗ്രഹീതമായ തന്റെ കഴിവുകൾക്കു് എവിടെ നിന്നൊ ങ്കിലും ഒരു പിന്തുണയാർജ്ജിക്കാൻ അദ്ദേഹംമിനക്കെട്ടു മില്ല നല്ലമുട്ടത്തിന്റെ കവിതാവാഹിനി അങ്ങനെ "ആത്മനേയ്വ" നിലീനമായീകലാശിയ്ക്കുമെന്നോഅസ്മാ ദ്ദശന്മാർക്കു വിചാരിക്കാൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നുള്ളു.

ആത്മസംതൃപ്തിയ്ക്കുവേണ്ടി മാത്രമുള്ള സാഹിത്യ വ്യാപാരം അപ്രതീക്ഷിതമായി ചില സൽ സാഹിത്യ സന്തതികൾക്കു ജന്മം നൽകിയ ഉദാഹരണങ്ങൾ വളരെയുണ്ടല്ലോ. ശ്രീ. നല്ലമുട്ടം ഈയിടയായി തന്റെ വിശ്രമസമയം ശാകുന്തളം സ്വന്തമായി ഒന്നു പരിഭാഷ പ്പെടുത്താൻവിനിയോഗിച്ചതുംകേവലം ഒരു രസമെന്നാ

നിലയിൽ മാത്രമായിരുന്നുവെന്നു് ഈ ലേഖകനറിയാം. ശാകുന്തളത്തിലെ പല ശ്ലോകങ്ങളും ഇങ്ങനെ വിവർത്തനംചെയ്തുതുടങ്ങിയതു് ഒടുവിൽ ശാകുന്തളം നാടകം അപ്പാടെതന്നെ തർജ്ജമചെയ്യലിൽ കലാശിച്ചു. ഒരു ഭാഷാപോഷണ വ്യഗ്രതയുമല്ല, ആരോടും മത്സരിയ്ക്കാനുള്ള താല്പര്യവുമല്ല, സ്വതന്ത്രം കഴിവുകൾ പരീക്ഷിച്ചു രസിക്കാൻ അനുവദിയ്ക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യം ഉപയോഗപ്പെടുത്താനുള്ള ആഗ്രഹം മാത്രമാണു് ഈ സൃഷ്ടിയുടെ പിതാവു്.

ശ്രീ നല്ലമുട്ടത്തിന്റെ ഈ ശാകുന്തളവിവർത്തനം അദ്ദേഹത്തിന്റെ സുഹൃത്തുക്കളുടെ പ്രേരണയുടെ ഫലമായി ഒടുവിൽ ഇങ്ങനെ പ്രകാശിതമാവുകയാണു്. സൂക്ഷ്മദർശികളായ വിമർശകന്മാർ പോരായ്മകൾ പലതും ഇതിൽ കണ്ടുപിടിച്ചേക്കാം. എന്നാൽ പോരായ്മകൾ ചൂണ്ടിക്കാണിക്കാനില്ലാത്ത ഒരു വിവർത്തനവും ശാകുന്തളത്തിനു് ഇന്നുവരെ ഉണ്ടായിട്ടില്ല. കേരളവർമ്മ ദേവൻ മുതൽ ഈ പോരായ്മവരുത്തിയവരുടെ ലിസ്റ്റിൽ പെടുന്നുണ്ടതാനും. പോരായ്മകളെപ്പറ്റിയുള്ള ഭയം പലർക്കും ഈദൃശമായ ഒരു പരിശ്രമത്തിനു് ഇന്നോളം തടസ്സമായിരുന്നില്ലെങ്കിൽ ശ്രീ നല്ലമുട്ടത്തിനതൊരു തടസ്സമാകേണ്ടപ്രത്യേക കാര്യമൊന്നും തീർച്ചയായുമില്ലതന്നെ.

ഒന്നുകൂടിപ്പറയാം—ഇന്നോളമുണ്ടായിട്ടുള്ള ശാകുന്തളവിവർത്തനങ്ങൾക്കെല്ലാംകൂടിയുകൾ ചൂണ്ടിക്കാണിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ഓരോ തർജ്ജമയ്ക്കും അതിന്റേതായ മേന്മകളും പ്രസ്താവ്യങ്ങളായിട്ടുണ്ടു്. ആ മേന്മ

കും തൽകർത്താക്കളുടെ പരിശ്രമങ്ങൾക്കു വേണ്ടിടത്തോളം സാധുതപം നൽകുകയും ചെയ്യുന്നു. ഓരോ പുതിയ വിവർത്തനത്തിനും പ്രത്യേകം ചൂണ്ടിക്കാണിയ്ക്കാവുന്ന ഈ മേന്മ ശ്രീ. നല്ലമുട്ടത്തിന്റെ വിവർത്തനത്തിലും സുലഭമായിട്ടുണ്ട്. അതിൽകവിഞ്ഞെന്താണു വേണ്ടതു്?

ഈ ശാകുന്തളവിവർത്തനം ആദ്യന്തം വിമർശിക്കേണ്ട ആവശ്യം അതിന്റെ അവതരണക്രമപ്പിഴ തുന്നയാളിനില്ല, അതിനൊരുങ്ങുകയുമല്ല. ഇതു് പരിശോധിക്കാനിടയാകുന്ന നിർമ്മത്സരബുദ്ധികളായ സഹൃദയന്മാർക്കു് ബോദ്ധ്യപ്പെടുന്ന ചില പ്രധാന ഗുണാംശങ്ങളുണ്ടു്. അവയെപ്പറ്റി അല്പമൊന്നു പറയാനാഗ്രഹിക്കുന്നു. ശാകുന്തളം മലയാളത്തിൽ പരിഭാഷപ്പെട്ടുന്നവർ എങ്ങനെയൊക്കെയാണു പരാജയം വരിക്കേണ്ടിവരുന്നതെന്നു് പല പരിഭാഷകളുണ്ടായിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ഈ അവസ്ഥയിൽ കണ്ടുപിടിക്കാൻ വളരെ പ്രയാസമുണ്ടെന്നു് തോന്നുന്നില്ല. ശുദ്ധ മലയാളമാവണം, മൂലകൃതിയിലെ ആശയം നല്ല പൊലിമയോടെ പ്രകാശിക്കണം—എന്നു കരുതിയാണു് ആരംഭിയ്ക്കുക. ഇതിൽ ശുദ്ധ മലയാളനിഷ്ഠ ഒരു "പനി" പോലെ പല വിവർത്തകരേയും ബാധിക്കയുണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. വലിയകോയിത്തമ്പുരാന്റെ സംസ്കൃതപദബാഹുല്യം നിശിതനിരൂപണവിഷയമായതിനെ തുടർന്നുണ്ടായതായിരിക്കണം ഈ രോഗം. എന്നാൽ ശുദ്ധമലയാളതപം ഒരു നല്ല ലക്ഷ്യമായി എല്ലാവരുടെയും മുമ്പിൽനിന്നു എന്നതിൽകവിഞ്ഞ ഗുണമൊന്നും ആക്കം ഉണ്ടാക്കിയിട്ടില്ല. മാർഗ്ഗഭ്രംശം സംഭവിക്കുക രണ്ടു തരത്തി

ലാണ്. അപ്രസിദ്ധങ്ങളോ അപ്രയുക്തങ്ങളോ ആയ ഭാഷാപദങ്ങൾ പ്രയോഗിക്കേണ്ടിവരിക, അല്ലെങ്കിൽ, മണിപ്രവാളഭംഗി തൊട്ടുതേച്ചിട്ടില്ലാത്തമട്ടിൽ-മോശം മൊഴിയുമെന്ന മട്ടിലെന്നും പറയാം-ഭാഷാസംസ്കൃത പദങ്ങൾ ചേർത്തുപ്രയോഗിക്കുക. കേരളവർമ്മദേവന്റെ ശാകുന്തള തർജ്ജമയ്ക്കു ശേഷമുണ്ടായിട്ടുള്ള മിക്ക തർജ്ജമകളും ഈ അപാകത്തിനു ദുഷ്ടാന്തങ്ങളാണ്. അതിരുകവിഞ്ഞ നിഷ്കൃഷ്ട വരുത്തിവച്ച ആപത്താണിതെന്നു പറയണം. കഴിയുന്നത്ര ഭാഷാപദങ്ങൾ പോരെന്നു വരുന്നിടത്തു ചേർച്ചയുള്ള ലളിത സംസ്കൃത പദങ്ങൾ, പദങ്ങളുടെ മേളനത്തിലും ഗതിയിലും വരേണ്ട സൌകുമാര്യം മുഖ്യം— ഇങ്ങനെ ആവശ്യമുള്ള അയവും വിട്ടുവീഴ്ചയും വരുത്തിക്കൊണ്ടുള്ള പ്രയാസമില്ലാത്ത ഒരു പോക്കു് പലപ്പോഴും കാണാറില്ല.

ഇനി അർത്ഥനിഷ്കൃഷ്ടയുടെകാര്യം കാളിദാസരുടെമാതിരിയിലുള്ള അർത്ഥപുഷ്ടിയും അർത്ഥഗാംഭീര്യവും അദ്ദേഹം ശ്രദ്ധാപൂർവ്വമുപയോഗിച്ച പദങ്ങളെയാണല്ലൊ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ആ പദങ്ങളെ ഏതുവിധം മാറിമറിക്കുന്നതും അർത്ഥവികലതയുണ്ടാക്കുമെന്നു് തീർച്ചയാണ്. അതുകൊണ്ടു് ഒരു മലയാളവിവർത്തനത്തിൽ കാളിദാസമഹാകവി ഉദ്ദേശിച്ചത്ര അർത്ഥപുഷ്ടി ഉന്നം വയ്ക്കാമെന്നല്ലാതെ പ്രാപിക്കാൻ കഴിയുന്ന ഒരു ലക്ഷ്യമല്ല. അർത്ഥപുഷ്ടി സമ്പൂർണ്ണമാക്കാനുള്ള അതിപ്രയത്നത്തിൽ പദഭംഗി ബലികൊടുക്കുന്ന സാഹസികത്വം കണ്ടാൽ അതിലെ ആത്മാർത്ഥതയെ മാനിക്കാമെങ്കിലും അതു് സാഹസികത്വമാണെന്നു പറയാതിരിക്കാൻവയ്യ. അർത്ഥവും ശബ്ദവും

പൊരുത്തപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടുതന്നെ അവയുടെ ഐക്യ ഭാവം അനുവദിക്കുന്നതു വിവത്തനത്തിൽ വിജയം വരി ക്കാൻ യത്നിക്കുന്നതേ ബുദ്ധിപൂർവ്വകമായിരിക്കയുള്ള. പ്രയാസം വരുമ്പോൾ ഒരു ക്രൂസലുമില്ലാതെ ഒന്നിനെ കുരുതികൊടുത്തു മറ്റതിനെ രക്ഷിക്കുന്ന ഏർപ്പാട് വിവത്തനകലയുടെ വിജയത്തെയല്ല കാണിക്കുന്നതെന്നു പറയാതെ തരമില്ല.

പദപ്രയോഗ ഭംഗിയിലും അർത്ഥ നിഷ്കൃഷ്ടിയിലും ശ്രീ. നല്ലമുട്ടം മേൽവിവരിച്ച ആപത്തുകളെ ഒഴിവാ ക്കിയിരിക്കുന്നു എന്നതാണ് ഈ ശാകുന്തളവിവത്തനം ഉടനീളം വ്യക്തമാക്കുന്നതു്. അയത്നലളിതമായ ഒരു ഗതിവിശേഷം സർവ്വത്ര കാണാൻ കഴിയും ചില ടത്തു് അർത്ഥത്തിന്റെ പോരായ്മ ചൂണ്ടിക്കാണിക്കപ്പെ ട്ടേക്കാം പദപ്രയോഗത്തിന്റെ സാധുതപോരായ്മയും ചിലടത്തു ചോദ്യംചെയ്യപ്പെട്ടേക്കാം. എന്നാൽ ഒരുതരം ക്രൂസലില്ലാ യ്മയുടെ ആശയത്തിനും പദത്തിനും വേണ്ടി കാര്യമി ല്ലാതെ "കടംപിടി" പിടിക്കാതെ മൂലഗ്രന്ഥത്തെ അയ ത്നലളിതമായി അദ്ദേഹം പരിഭാഷപ്പെടുത്തിയിരി ക്കുന്നു.

ഏതാദൃംതീർത്ഥധാതാ, വനഘതരഹവിസ്സില്വ-
തേ, തേതുഹോതാ,-
വേതോകാലംനടത്തുംദ്വിതയ, മെതുവിഭുതപംപെട്ടം
നാദലക്ഷ്യം
ഏതെല്ലാവിത്തുകർക്കും പ്രകൃതി;യെതുജഗൽ-
പ്രാണനീ,യെട്ടുമൊന്നി-
ച്ചേതൊന്നായ് മൂർത്തിചേർന്നാ-നിഖിലപതി-
ശിവൻ നിങ്ങളേക്കാത്തിടട്ടെ!

എന്നനാന്ദീപദ്യംതന്നെ നോക്കുക. "യാ സൃഷ്ടിഃസ്രഷ്ടു രാദ്യ" എന്ന തുടങ്ങുന്ന മൂലശ്ലോകത്തിലെ പദങ്ങളും അവയെ കോത്തിണക്കിയിട്ടുള്ള രീതിയുംമറെറാരുഭാഷയിലെ സമാന പദങ്ങളിൽക്കൂടി അനുകരിക്കാവുന്നതല്ല. അനുകരിച്ചാൽ അത്ഥപുഷ്ടി കിട്ടുകയില്ല. പിന്നെ മൂലശ്ലോകത്തിലെ പദങ്ങൾതന്നെ കഴിവുള്ളത്രപിടിച്ചു വച്ചാൽ ഉത്തരവാദിത്വത്തിൽനിന്നു് ഒരുമട്ടിൽ ഒഴിയാം-അങ്ങനെ ചെയ്യാറുണ്ടു്. എന്നാൽ അത്ഥവൈകല്യം സംഭവിക്കാതെ സൂക്ഷിക്കണമെന്നൊരു നിർബന്ധവുംഅതോടൊപ്പംഅക്ലിഷ്ടവും ലളിതവുമായ ഒരു പദമേളന സമ്പ്രദായത്തിൽ ദൃഷ്ടിയും ഉണ്ടായിരുന്നാൽ മലയാളകവിതയുടെ സരസത്വം നിലനിത്താനാവും. ബലപ്രയോഗംകൊണ്ടു പദങ്ങളെ അവയുടെ മാതിരിയുള്ള ചേരാത്തവിധത്തിൽ പിടിച്ചിരുത്തുന്നതിലും മൂലശ്ലോകത്തിലെ പദങ്ങൾക്കു തർജ്ജമയുടെ ഉടുപ്പു കൊടുത്തു ഉത്തരവാദിത്വമൊഴിയുന്നതിലും ഭേദം ഈ സമ്പ്രദായമാണു്. ശ്രീ. നല്ലമുട്ടത്തിന്റെ ഈ നാന്ദീപദ്യതർജ്ജമ അതു വിളംബരം ചെയ്യുന്നുണ്ടു്.

ഒന്നാമങ്കത്തിൽ മാനിന്റെഓട്ടം വർണ്ണിക്കുന്ന "ഗ്രീവാഭംഗാഭിരാമം" എന്ന തുടങ്ങുന്ന ആ പ്രസിദ്ധമായ ശ്ലോകം-

കുടെക്കുടെക്കഴത്തിൻതിരിവെഴമഴകോടങ്ങ
ടുക്കുനാതേരിൽ
ഗാഢംകൺചേത്തുപിന്മെയ്ശരപതനഭയം
പൂണ്ടുമുന്നോട്ടുചൂളി
വാടി,ത്തൻവായ്പിളർന്പ്പുഥിപകുതിചവ
ച്ചുള്ളപുല്ല-ന്നുഗ്രം
ചാടി,പ്പാരിൽക്കുറച്ചും,ദിവിയധികവുമായ്
പോകുമാപ്പൊക്കുനോക്കു!

എന്നിങ്ങനെ തർജ്ജമ ചെയ്തിരിക്കുന്നതു് ആ മാനിന്റെഗതി, അത്ഥത്തിന്റെയോ അനപയത്തി ന്റെയോ ബുദ്ധിമുട്ടുകളൊന്നും ക്രടാതെ നേരേനമ്മുടെ മുമ്പിൽ ആവിഷ്കരിക്കാൻ സമർത്ഥമായരീതിയിലാ ണെന്നും, പലർക്കും ഉണ്ടായിട്ടുള്ള പ്രയാസം ഈ തർജ്ജമ ക്കരനുണ്ടായിട്ടില്ലെന്നും ആരും സമ്മതിക്കും.

ഉദാഹരണങ്ങളുദ്ധരിച്ചു് ദീർഘിപ്പിക്കാനാഗ്രഹി ക്കുന്നില്ല. എങ്കിലും നാലാമങ്കത്തിലെ പ്രസിദ്ധങ്ങ ളായ നാല് ശ്ലോകങ്ങളുടെ പരിഭാഷ ഇവിടെ ഉദ്ധരി ക്കാതിരിക്കാൻ മനസ്സുവരുന്നില്ല-

1 ഇന്നെന്നേപിരിയും ശകുന്തളയിതോത്തൃം
ക്കാമ്പിനൽക്കണ്ണെയായ്
കണ്ണീർനിന്നുതടഞ്ഞു തൊണ്ടയിടറു, ന്നെൻ
ദുഷ്ടചിന്താജഡം.
ഇഞ്ഞാൻഹന്ത! തപസ്വിയുംമമതയാ-
ലിത്രയ്ക്കുമാഗ്രീടുകിൽ
പിന്നെത്രയ്ക്കുഴലാദൃമായ്മകംപിരി-
ഞ്ഞീടുംഗൃഹസ്ഥക്രിയാം!

2 നീരംനിങ്ങൾകുടിച്ചിടാതെവരുതുനിഞ്ഞീടാ
കുടിക്കാൻ, പ്രിയ-
ലാർന്നുള്ളാത്തതുനിങ്ങൾതൻതളിരലുകാരോ
ല്ക്കയാണെങ്കിലും
ഏതാനുംക്രത്സവമിങ്ങുനിങ്ങടെപുതുപ്പൂപ്പോറി,
ലെല്ലാരുമി-
ന്നോതീടിൻവിട, യാശകുന്തളയിതാപോകുന്നു
കാന്താലയേ.

3 എന്നോടങ്ങും തപോധനാഢ്യർ, മഹിതം
നിൻവംശ,മെമ്മട്ടിലും
നിന്നിൽപ്രേമമിവർക്കബന്ധകൃതമാണെ
ന്നൊക്കനീനല്ലപോൽ
ഒന്നോമ്മിച്ചിനിഭോഗ്യമാരിലിവളേയെണ്ണീട്ട
കൊന്നെന്ന,മേൽ
വന്നോട്ടേ വിധിപോ, ലതൊക്കെവധുവിൻ
ബന്ധുക്കൾവേണ്ടോതുവാൻ.

4 ശുശ്രൂഷിക്കയുക്കളേ സഖികളെന്നോർക്കു
സപത്നീജനം,
ഭർത്താവിന്നെതിരാചരിക്കരുതയാംകോപിച്ചു
ഭത്സിക്കിലും,
ദാക്ഷിണ്യംപരമേലണംഭ്രതകർനേ,ക്കൈ
ശപ്യമത്താന്നിടാ-
യ്കീ,തഥംവാഴ്വവളേകുടുംബിനി,യത
ല്ലാത്തോർകുടുംബാധിയും.

അത്ഥർഗ്രഹത്വമോ ദൂരാന്വയദോഷമോ ഒന്നും കൂടാതെ, മൂലശ്ലോകത്തിലെ ആശയത്തിനും അവയുടെ വൈചാരികവും വൈകാരികവുമായ ഭാഗങ്ങൾക്കു കോട്ടംസംഭവിക്കാതെ പ്രസ്തുത ശ്ലോകങ്ങൾ രചിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു് പരിഭാഷകനു സ്വതവേതന്നെ മലയാള പദ്യങ്ങൾ സരസമായി രചിക്കുന്നതിനു് പണ്ടേയുള്ള പ്രശംസാർഹമായ കഴിവിനെ ഇവിടെ യഥായോഗ്യം ഉപയോഗപ്പെടുത്തിയതുകൊണ്ടാണു് സംസ്കൃതവൃത്തഗ്രന്ഥികളായ സ്വതന്ത്രമലയാള പദ്യേ

ങ്ങൾ സുലഭമായി രചിച്ചു രസിക്കുന്ന ഒരു സമ്പ്രദായം ശ്രീ നല്ലമുട്ടത്തിനു പണ്ടേയുണ്ടു്. കൊടുങ്ങല്ലൂർ കവികളുടെ മട്ടിൽ എല്ലാം ശ്ലോകത്തിൽ പറയുന്ന ഒരു രീതി-നിമിഷംകൊണ്ടു് ശ്ലോകം രചിക്കുന്ന ഒരു സമ്പ്രദായം ഈ ഒരു വാസനയും പഴക്കവും അദ്ദേഹത്തിനുള്ളതു് ഒരു അനുഗ്രഹമായി കണ്ടിട്ടുണ്ടു്. ഈ ശാകുന്തളതർജ്ജമയുടെ സൗന്ദര്യത്തിനും നിദാനം അതുതന്നെയായിരിക്കണമെന്നു തോന്നുന്നു.

കാളിദാസശാകുന്തളത്തിനുണ്ടായിട്ടുള്ള പലതർജ്ജമകളിലുംവച്ചു് വളരെ മെച്ചപ്പെട്ട ഒന്നായിത്തന്നെ എന്റെ ബഹുമാന്യ സുഹൃത്തിന്റെ ഈ ശാകുന്തളം പരിലസിക്കുന്നു എന്നുള്ള എന്റെ അതിരറ്റ സന്തോഷത്തിൽ പങ്കുകൊള്ളാൻ അനേകം സുഹൃത്തുക്കളുണ്ടാകുമെന്നു് എനിക്കുറപ്പുണ്ടു് സാഹിത്യവുമായുള്ള ചിരകാലത്തെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ നിഷ്ഠബദ്ധവേഴ്ച ഒടുവിൽ ഈ വിധം എല്ലാവർക്കും അഭിമാനിക്കത്തക്ക ഒരു സൽസന്തതിയെ സംഭാവന ചെയ്തതു് എതുയും സമുചിതമായിരിക്കുന്നു. ശ്രീ. നല്ലമുട്ടത്തിന്റെ ഈദ്ദശമായ കഴിവുകൾ സഹൃദയലോകത്തിനു് അജ്ഞാതമായി കഴിയുന്നതിലും സാഹിത്യലോകത്തു് അദ്ദേഹം അർഹിക്കുന്ന അംഗീകാരം ലഭിക്കാത്തതിലും ന്യായമായി കുണ്ഠിതപ്പെടുന്ന അനേകം സുഹൃജ്ജനങ്ങൾക്കു ഈ സമുദ്യമം അത്യന്തം ആശ്വാസകരമാണു് സാഹിത്യപരമായ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കു സൗകര്യമുള്ള ആളാണു് ശ്രീ നല്ലമുട്ടം. ഒരു ശാകുന്തളവിവർത്തനംകൊണ്ടു് അവസാനിപ്പിക്കാൻ തക്കവിധം അദ്ദേഹത്തിന്റെ കഴിവുപരിമിത

മല്പതാന്തം-ഈ സാഹിത്യസംഭാവന അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഈദൃശമായ അനേകം പരിശ്രമങ്ങൾക്ക് ഒരു ശുഭപ്രാരംഭമായിരിക്കട്ടെ എന്നാണ് ഞാൻ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നത്. അവിധം പ്രോത്സാഹന പൂർണ്ണമായ ഒരു സ്വാഗതം ഈ ശാകുന്തള വിവർത്തനത്തിനു കേരളീയ സഹൃദയ ലോകത്തിൽനിന്നും ലഭിക്കുമാറാകട്ടെ എന്നുള്ള ഹൃദയംഗമമായ ആശംസയോടെ ഈ പുതിയ മലയാളശാകുന്തളം ഞാൻ ഭക്തിപൂർവ്വം അവതരിപ്പിച്ചു കൊള്ളുന്നു.

എം. ജി. കാളേജ്,
തിരുവനന്തപുരം,
21—1—1958.

എം. പി. മന്മഥൻ എം. എ.
(ഒപ്പ്)

UNIVERSITY LIBRARY
-9 DEC 1974
MADRAS

അഭിജ്ഞാന ശാകുന്തളം

(മലയാളം)

ഒന്നാമങ്കം

ഏതാഭ്യം തീർത്ഥധാതാ,വനഘതര ഹവിസ്സില്പതേ,
തേ തുഹോതാ–
വേതോകാലം നടത്തും ദ്വിതയ,മെതുവിഭ്രതപംപെട്ടം
നാദലക്ഷ്യം,
ഏതെല്ലാവിത്തുകൾക്കും പ്രകൃതി,യെതുജഗൽപ്രാണനീ,
യെട്ടുമൊന്നി–
ച്ചേതൊന്നായ് മൂർത്തിചേർന്നാ–നിഖിലപതിശിവൻ
നിങ്ങളേക്കാത്തിടട്ടെ! 1

സൂത്രധാരൻ:–(നാന്ദിയുടെ അവസാനഘട്ടത്തിൽ പ്രവേശിച്ച് അണിയറയിലേക്ക് തിരിഞ്ഞിട്ട്) ആയ്യെ! ഒരുക്കമെല്ലാം പൂർത്തിയായെങ്കിൽ ഇങ്ങോട്ടുവരാമല്ലൊ!

നടി:–ആയ്യാ! ഞാൻ ഇതാ ഉണ്ട്.

സൂത്ര:–ആയ്യെ! ഈ സദസ്സ് അധികവും വിദ്വാന്മാരേക്കൊണ്ടുനിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഇവിടെ ശ്രീകാളിദാസവിരചിതമായ "അഭിജ്ഞാനശാകുന്തളം" എന്നപുതിയ നാടകം അഭിനയിച്ച് നാം സദസ്യരെ പ്രസാദിപ്പിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അതിന് ഓരോനടന്റെ കായ്യത്തിലും ഭവതിക്കു പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധയുണ്ടായിരിക്കണം.

നടി:-ആര്യാ! ഭവാന്റെ സൂശിക്ഷണത്തിലാകയാൽ ഒന്നിനും കുറവു വരികയില്ല.

സൂത്ര:-അതിരിക്കട്ടെ, ഞാൻ എന്നാൽ ഭവതിയോട് ഒരു കാര്യം പറയാം.

വിദ്വജ്ജനം പാത്തുമതിയ്ക്കുവോളം-
പ്രയോഗവിജ്ഞാനമസാധുവത്രെ
ഇല്ലാത്തവിശ്വാസമുരത്തശിക്ഷാ-
വൈശിഷ്ട്യമാളും വിരുതക്കുപോലും. 2

നടി:-അതങ്ങനെ തന്നെയാണ് മേൽ ചെയ്യേണ്ടത് ആര്യൻ ആജ്ഞാപിച്ചാലും.

സൂത്ര:-വേറെന്താണു ചെയ്യാനുള്ളത്. ഈ സദസ്സിനു കണ്ണുസുഖംവരുത്തണം. ആയതിലേക്ക് ഇപ്പോൾ ആരംഭിച്ചിട്ടുള്ളതും പലവിധസുഖാനുഭവങ്ങൾക്ക് ഇടനല്കുന്നതുമായ ഗ്രീഷ്മകാലത്തെക്കുറിച്ച് ഒരു പാട്ടുപാടുകതന്നെ.

ഇപ്പോഴാകട്ടെ,

സുഖമേറികുളിയ്ക്കുപാടലപ്പൂ
തഴകീട്ടാമണമാന്ന് കാട്ടുകാറും
സുലഭം തണലത്തുറക്കമേവം
പകലെല്ലാം പരിണാമമോഹനങ്ങൾ. 3

നടി:-അങ്ങനെതന്നെയാവട്ടെ, (പാട്ടുന്നു)

തെല്ലൊന്നുവണ്ടുകൾ മൂകന്നു, മനോഹരശ്രീ
തങ്കുന്ന കേസരശിഖാവലി ചേന്മിന്നും
നെന്മേനിവാകമലരിൻനിരചാത്തിടുന്ന
തനുഭംഗിമാരലിവിയന്നവതംസമാക്കി. 4

സൂത്ര:-ആയ്യേ! പാട്ട വളരെ ദോഷായി. ആ രാഗത്തിൽ ലീനമായ ഈ സദസ്സ് ചിത്രത്തിൽഎഴുതപ്പെട്ടതു പോലെ നിശ്ചലമായിരിക്കുന്നു. ഏതു നാടകം അഭിനയിച്ചാണു് നമ്മൾ ഈ സദസ്സിനെ ഇപ്പോൾ സമാദരിക്കേണ്ടതു്?

നടി:-"അഭിജ്ഞാനശാകുന്തളം" എന്നാ നാടകമാണു് അഭിനയിക്കേണ്ടതെന്നു് ആയ്യൻ മുന്നുതന്നെ നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ.

സൂത്ര:-ഓ! ശരിതന്നെ. ഭവതി ഇപ്പോൾ ഓർമ്മപ്പെട്ടത്തിയതു് നന്നായി. ഞാൻ അതു് തല്ക്കാലം ഒന്നു മറന്നുപോയി.

നിന്മനോഹരസംഗീത
രാഗത്താൽ ഞാൻ ബലാൽഹൃതൻ.
(ചെവിയോർമ്മിക്കുന്നു)— (അണിയറയിൽ—)
വേഗമേറും മൃഗത്താലീ
ഭൂപൻ ദുഷ്യന്തനെന്നപോൽ. 5

(രണ്ടുപേരും പോകുന്നു.)

പ്രസ്താവന.

(അനന്തരം കയ്യിൽ വില്ലുമായി ദുഷ്യന്തമഹാരാജാവും സൂതനും രഥത്തിൽ, മാനിനെ പിൻതുടർന്നുകൊണ്ടു പ്രവേശിക്കുന്നു.)

സൂത:-(രാജാവിനേയും മാനിനേയും മാറി മാറി നോക്കിക്കൊണ്ട്)

ഏണത്തിലും, നൽക്കലവില്ലെടുത്ത
ഭവാനിലും ദൃഷ്ടിപതിഞ്ഞിടുമ്പോൾ
കാണുന്നുപോലായ് മമ മാനിനെ പിൻ-
തുടർന്നുപോകുന്ന പിനാകിയെത്താൻ! 6

രാജാ:-സൂതാ, ഈ മാൻ നമ്മെ വളരെദൂരം ആകർഷിച്ചുകൊണ്ടു പോകുന്നല്ലൊ. ഇതു് ഇപ്പോഴം—

ക്രൂടക്രൂടെക്കഴുത്തിൻ തിരിവെഴുമഴകോടങ്ങടുക്കുന്ന
തേരിൽ
ഗാഢംകൺചേർത്തുപിന്നെയ് ശരപതനഭയംപൂണ്ടു
മുന്നാട്ടുപൂളി.
വാടി,ത്തൻവായ്പിളർന്പ്പുറിപകുതിചവച്ചുള്ള-
പുല്ലുന്നുഗ്രം
ചാടി,പ്പാരിൽക്കുറഞ്ഞും,ദിവിയധികവുമായ്പോകുമ-
പ്പോക്കുനോക്കൂ! 7

സൂത:-സമനിരപ്പില്ലാത്ത സ്ഥലമാകയാൽ അടിയൻ കടിഞ്ഞാൺ മുറുക്കിയതുകൊണ്ടു് തേരിന്റെ ഗതിവേഗം കുറഞ്ഞിട്ടു് മാൻ അകലെയായിപ്പോയതാണു്. ഇപ്പോൾ സമതലത്തിലെത്തിയിരിയ്ക്കയാൽ ഇനി എളുപ്പം ക്രൂടെത്താം.

രാജാ:-എന്നാൽ കടിഞ്ഞാൺ അയച്ചുവിട്ടു.

സൂത:-കല്പനപോലെ, (രഥവേഗം നടിച്ചു്) ശ്രീക്കൺപാക്കാമല്ലൊ.

മുന്നാക്കം കടിഞ്ഞാണയച്ചു വിടവേ, മാനിൻെറവേഗം
പൊറാ-
ഞ്ഞെന്നോണം സഭയമാഞ്ഞുനീട്ടിയഗളം, കുഞ്ചങ്ങൾ
നിശ്ചഞ്ചലം
നന്നായിട്ടനിവർത്തുക്രുത്തചെവി, യീമട്ടിൽ കുളമ്പാൽ
പറ-
ത്തുന്നാപ്പാംസുവുമങ്ങു മുമ്പുകയറാതശ്വങ്ങൾ-
പായുന്നിതാ. 8

രാജാ:-വാസ്തവംതന്നെ. ഈ കുതിരകൾ സൂര്യാശ്വ
ങ്ങളെപ്പോലും അതിശയിക്കുന്നു. നോക്കൂ.

കണ്ടപ്പോൾ ക്രുശമായവസ്ഥ വലുതായ്തീരുന്നു-
പെട്ടെന്നതാൻ
രണ്ടായ്തമ്മിലകന്നു കണ്ടതുടനേയൊന്നിച്ചു-
ചേരുന്നിതാ.
പണ്ടേതന്നെ വളഞ്ഞിരുന്നതുജുവായ്തീരുന്നു,
തേരിൻജവാൽ
കണ്ടാലും, ക്ഷണമൊന്നാടുഭൂമികലത്തെന്നും
വരുന്നില്ലമേ.

സൂതൻ:-തിരുമനസ്സിലെ ശരം ഏല്ക്കാറായ മാനിൻെറ
നേക്കുള്ള വഴിയിൽ കുറെ താപസന്മാർ വന്നു
ചേർന്നിരിക്കുന്നല്ലോ.

രാജാ:-എന്നാൽ തേരു നിർത്തണം

സൂത:-കല്പനപോലെ (തേരു നിർത്തുന്നു)

വൈഖാനസൻ:-(രണ്ടു ശിഷ്യന്മാരുമായി പ്രവേശിച്ചു)

കൊല്ലരുതെ! കൊല്ലരുതെ! രാജാവേ! ഇതാശ്രമ
മൃഗമാണു്.

വില്ലിൽചേർത്തൊരു ബാണത്തെ
പിൻവലിയ്ക്കു; തവായുധം
ആർത്തരക്ഷനടത്താനാ-
ണേല്പിക്കാനല്ല സാധുവിൽ. 10

രാജാ:-ഇതാ പിൻവലിച്ചു കഴിഞ്ഞല്ലോ. (ശരം
വില്ലിൽനിന്നും പെട്ടെന്നെടുത്തുമാറ്റിക്കൊണ്ടു്)

വൈഖാനസൻ:- പൂരുവംശത്തിലുണ്ടായോ-
രങ്ങയ്ക്കിതുചിതം ഗുണം.
ഇഗ്ഗുണങ്ങളെഴും പുത്രൻ
ചക്രവർത്തി ജനിക്കതെ! 11

താപസശിഷ്യന്മാർ:- (കയ്യുയർത്തിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു്)
ചക്രവർത്തിയായ പുത്രൻ ജനിക്കട്ടെ!

രാജാ:-(നമ്രശിരസ്കനായി നിന്നു്) അനുഗ്രഹം ഞാൻ
സഹർഷം സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്നു.

വൈഖാനസൻ:-മഹാരാജാവെ! ചമതശേഖരിക്കുന്നതി
നായി ഇറങ്ങിയിരിക്കയാണു് ഞങ്ങൾ. കുലപതി
യായ കണ്വമഹർഷിയുടെആശ്രമം അതാ മാലിനീ
നദീതീരത്തിൽ കാണുന്നു. മറ്റു ജോലിത്തിരക്കു
മൂലം അസൗകര്യമില്ലെങ്കിൽ ആശ്രമത്തിലെത്തി
അതിഥിസല്ക്കാരം സ്വീകരിക്കാമല്ലോ ക്രമാതെ

ഭംഗംപെടാതെതുടരും യതികർമ്മമെല്ലാ-
മങ്ങീക്ഷചെയ്തിടുകിൽഞാൻവടുവാന്കയ്യാൽ
ഭംഗ്യാഭവാൻ ജഗതിരക്ഷണമാചരിപ്പ-
തെന്മട്ടിലെന്നതനിയേതവബോദ്ധ്യമാകും. 12

രാജാ:-കുലപതി ഇവിടെയുണ്ടല്ലൊ?

വൈഖാ:- അദ്ദേഹം അതിഥിസല്ക്കാരത്തിനു മകൾ ശകുന്തളയെ നിയോഗിച്ചിട്ട്, അവളുടെ ദൈവാധീനക്കുറവിനുപരിഹാരം കാണാനായി ഇപ്പോൾ സോമതീർത്ഥത്തിലേക്കെഴുന്നള്ളിയിരിക്കയാണ്.

രാജാ:-ആവട്ടെ, ആ ഋഷിപുത്രിയെ കണ്ടുകൊള്ളാം. എന്റെ ഭക്ത്യാദരങ്ങളെ അവൾ അദ്ദേഹത്തെ അറിയിക്കുമല്ലൊ.

വൈഖാ:-എന്നാൽ ഞങ്ങൾ പോകട്ടെ! (മുനിയും ശിഷ്യന്മാരും പോകുന്നു.)

രാജാ:-സൂതാ, കുതിരകളെ വിടുക. പുണ്യാശ്രമസന്ദർശനത്താൽ ആത്മശുദ്ധി വരുത്താം.

സൂതൻ:-കല്പനപോലെ. (രഥം വിടുന്നു.)

രാജാ:-(ചുറ്റും നോക്കിയിട്ട്) ഇവിടം തപോവനസങ്കേതമാണെന്നു പറയാതെതന്നെയറിയാം.

സൂതൻ:-അതെങ്ങനെയെന്നു കല്പിക്കാറാകണം.

രാജാ:-നീ കാണുന്നില്ലെ, ഇവിടെയാകട്ടെ—

കീരംവായ്പ്പാരുപോട്ടിൽനിന്നുവരിനെല്ലുന്നീ-
മരച്ചോട്ടിലായ്,
കുണ്മകല്പിനുമേൽമെഴുക്കുചിലടത്തോടയ്ക്കു
പൊട്ടിയ്ക്കുവാൽ .

ചാരെത്തേരൊലികേൾക്കിലും പതറിടാതീ-
മാൻകുലംനിന്നിട്ട-
ന്നാറ്റിൽപോം വഴികാണ്മവല്ലലജലംവാന്ന-
ള്ളതാംരേഖയും. 13

സൂതൻ:-കല്പിച്ചതെല്ലാം ശരിയാണ്.

രാജാ:-(കുറെദൂരംചെന്നിട്ട്) സൂതാ! തപോവനത്തിലുള്ളവർക്ക് ഉപദ്രവമാകരുത്, രഥം ഇവിടെ നിർത്തുക നാം ഇറങ്ങിക്കൊള്ളാം.

സൂത:-കുതിരകളെ നിർത്തിയിരിക്കയാണ്. തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് താഴെ എഴുന്നള്ളാം.

രാജാ:-(ഇറങ്ങിയിട്ട്)വിനീതമായ വേഷത്തിൽ വേണമല്ലോ തപോവനത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നത്. (വില്ലും ആഭരണങ്ങളും സൂതനെ ഏല്പിച്ചിട്ട്) ഇതൊക്കെ വച്ചുകൊള്ളുക. നാം ആശ്രമവാസികളെ കണ്ടുവരുമ്പോഴേക്കും നീ കുതിരകളെ കുളിപ്പിച്ചുകൊണ്ടുവന്നേക്കുക.

രാജാ:-(കുറേ ദൂരം നടന്നു ചുറ്റുംനോക്കിയിട്ട്) ഇതാ ആശ്രമത്തിന്റെ പ്രവേശനദ്വാരം; അകത്തേക്കു ചെല്ലുകതന്നെ.

(പ്രവേശിച്ചു ശുഭനിമിത്തം ഏതോ കണ്ടതായി നടിച്ചു)

ഈയാശ്രമം ശാന്തരസപ്രധാനം
കയ്യെത്തിനായിങ്ങു തുടിച്ചിടുന്നോ?
വിധിച്ചതെല്ലാമഥവാ ജഗത്തിൽ
വന്നെത്തിടാൻ വാതൽ തുറന്നിരിക്കും. 14

(അണിയറയിൽ) തോഴിമാരെ, ഇങ്ങോട്ടു വരുവിൻ!

രാജാ:-(പെവിയോർത്തു) അതാ, തോട്ടത്തിന്റെ തെക്കുഭാഗത്തായി ആരോ സംസാരിക്കുന്നല്ലൊ. അങ്ങോട്ടു ചെല്ലാം—മുനികന്യകമാർ അവരവരുടെ പ്രായത്തിനുതക്ക കുടങ്ങളുമായി ഇതാ തൈമരങ്ങൾക്കു വെള്ളംകോരാനായി ഇങ്ങോട്ടു വരുന്നുണ്ടല്ലൊ. ഹാ! ഇതു മനോഹരമായ ഒരു കാഴ്ചതന്നെ-

അരമനയിലലഭ്യമീയനർഘം
വടിവുടജാന്തരവാസികൾക്കിയന്നാൽ
വനലതകൾ നിസർഗ്ഗജംഗുണത്താ-
ലുപവനവല്ലികളേത്തുരത്തിയല്ലോ. 15

ഈ തണലിൽ കാത്തുനിൽക്കാം. (തണലിൽചെന്നു നോക്കിനിൽക്കുന്നു)

(തൈമരങ്ങൾക്കു വെള്ളംകോരിക്കൊണ്ടു ശകുന്തളയും തോഴിമാരും പ്രവേശിക്കുന്നു.)

ശകുന്തള:-തോഴിമാരെ, ഇങ്ങോട്ടുവരുവിൻ!

ഒരുതോഴി:-തോഴീ, ശകുന്തളെ! താതകാശ്യപനു് ഈ ആശ്രമവൃക്ഷങ്ങളോടാണു് നിന്നോടുള്ളതിൽ കൂടുതൽ സ്നേഹമെന്നു തോന്നുന്നു. മുല്ലപ്പൂവുപോലെ മൃദുലഗാത്രിയായ നിന്നെയും അദ്ദേഹം ഈ വൃക്ഷങ്ങൾ നനയ്ക്കുന്നതിനു നിയോഗിച്ചല്ലോ.

ശകു:-തോഴീ പ്രിയംവദെ! അച്ഛന്റെ നിയോഗം കൊണ്ടു മാത്രമല്ല, എനിക്കു് ഇവയോടു സഹോദരസ്നേഹം ഉള്ളതുകൊണ്ടുകൂടിയാണു്.

(തൈകൾക്കു വെള്ളം ഒഴിക്കുന്നു.)

രാജാ:-(ശകുന്തളയെനോക്കി) ഇതാണൊ ആ കണ്വപുത്രി? ഇവളെ ആശ്രമധർമ്മങ്ങൾക്കു് നിയമിച്ച ആ ഭഗവാൻ കാശ്യപൻ ഒരു ആലോചനാശൂന്യൻ തന്നായിരിക്കണം-

തപസ്സിനിക്കുണ്ടു നിസർഗ്ഗസുന്ദരം
വപുസ്സുകല്പിച്ചവനായതാപസൻ
ശ്രമിക്കുമിന്ദീവരപത്രധാരയാൽ
സമീത്തുകൊണ്ടിപ്പതി, നില്ലസംശയം. 16

സ്വാഭാവികമായി വർദ്ധിക്കുന്ന ഇവളെ ഈ മരങ്ങൾക്കിടയിൽ മറഞ്ഞുനിന്നുകൊണ്ടു കാണാം—

(അപ്രകാരം ചെയ്യുന്നു.)

ശകു:-തോഴീ അനസൂയേ! പ്രിയംവദ മരവിരി മുറുക്കി കെട്ടിയിരിക്കയാൽ, എനിക്കു് ഒന്നനങ്ങാൻ പോലും വയ്യാതായിരിക്കുന്നു; ഇതൊന്നയച്ചു കെട്ടിത്തരൂ.

പ്രിയംവദ:-(ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്) നിന്റെ സ്തനങ്ങളെ അനുനിമിഷം വീർപ്പിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്ന യൗവനത്തെവേണം ഈ കാര്യത്തിൽ കുറ്റപ്പെടുത്തേണ്ടതു്.

രാജാ:-ഇവളുടെ ഈ പ്രായത്തിനു മരവിരി ഇവൾക്കു യോജിച്ചതല്ലെങ്കിലും അതുംഇവൾക്കു് ഒരലങ്കാരം തന്നെയായിരിക്കുന്നു.

സുരുചിരമരവിന്ദം പായൽചേന്നാലു, മങ്ക-
ക്കുരിനിഴലതുമേറ്റീട്ടുന്ന ചന്ദ്രനുകാന്തി
വരുതനുവിവഠം ചീരത്താലുമേലാലസിപ്പും
പര,മഴകെഴുമോമനെയ്ക്കുലംകാരമേതും. 17

ശകു:-(മുമ്പോട്ടുനോക്കിക്കൊണ്ടു്) ഇതാ ഇളം കാറ്റിളക്കുന്ന പല്ലവാംഗുലികളാൽ ഈ ഇലഞ്ഞി എന്നെ അങ്ങോട്ടു മാടിവിളിക്കുന്നതുപോലെ തോന്നുന്നു. ഞാൻ അങ്ങോട്ടുത്തു ചെല്ലട്ടെ

(ഇലഞ്ഞിയുടെ സമീപത്തേക്കു ചെല്ലുന്നു)

പ്രിയം:-തോഴീ ശകുന്തളെ! നീ അവിടെത്തന്നെ കുറെ നേരം നില്ക്കണേ, ആ ഇലഞ്ഞിയിൽ പടർന്ന ഒരു ലതപോലെ നീ അതിനടുത്തുനിന്നിട്ടു് ഒരഴകുണ്ടു്.

ശകു:-ഇതുകൊണ്ടാണു് നിന്നെ "പ്രിയംവദ" യെന്നു് വിളിക്കുന്നതു്.

രാജാ:-പ്രിയമായിട്ടുപറഞ്ഞതല്ല സത്യവുംക്രൂടിയാണു് പ്രിയംവദ പറഞ്ഞതു്. ഇവൾക്കാകട്ടെ,

പല്ലവോപമ സുപാടലാധരം
നല്ലിളംവിടപമൊത്ത കൈകളും
ഫുല്ല സൂനസമ യൌവനംതെളി-
ഞുല്ലസിപ്പിതു തദംഗകംപ്രതി. 18

അനസൂയ:-തോഴീ, ശകുന്തളെ! തനിയെ തേന്മാവിൽ പടർന്ന "സ്വയംവരവധു" വായിത്തീർന്നു, "വന

ജ്യോത്സ്ന"എന്നു് നിന്നാൽ നാമകരണംചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടുള്ള മുല്ല ഇതാ ഉണ്ടു്; ഇതിനെ മറന്നുപോയോ?

ശകു:-എങ്കിൽ ഞാൻ എന്നെത്തന്നെയും മറക്കുമല്ലോ. (അടുത്തുചെന്നു മുല്ലയെനോക്കി) തോഴീ! നോക്കൂ, എത്ര അനുരൂപരായ വധൂവരരാണിവർ! പുത്തനായി പുഷ്പിച്ച വനജ്യോത്സ്നയ്ക്കു് യൌവനം തെളിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. കുസുമപരിണാമദശയിൽ എത്തിയിരിയ്ക്കുന്ന തേന്മാവു് അനുഭവയോഗ്യവുമായിരിക്കുന്നു.

(ശകുന്തള മുല്ലയെ നോക്കിക്കൊണ്ടു് നില്ക്കുന്നു)

പ്രിയം:-അനസൂയെ! ശകുന്തള ഈ വനജ്യോത്സ്നയെ ഇത്ര കാതുമായി നോക്കുന്നതിലെ സംഗതി മനസ്സിലായൊ?

അന:-ഇല്ലല്ലൊ, പറഞ്ഞുതരൂ

പ്രിയം:-അതെ, വനജ്യോത്സ്ന അവൾക്കനുരൂപനായ തേന്മാവിനോടു ചേർന്നതുപോലെ തനിയ്ക്കും യോഗ്യനായ ഒരു ഭർത്താവിനെ പ്രാപിക്കണമെന്നുള്ള ആഗ്രഹമാണു്.

ശകു:-അതു് നിന്റെ മനസ്സിലെ ആഗ്രഹമാണു്. (മുല്ലയ്ക്കു വെള്ളമൊഴിക്കുന്നു)

രാജാ:-ഇവൾ കുലപതിക്കു് അന്യജാതി സ്ത്രീയിൽ ജനിച്ച മകൾ തന്നെയൊ? അല്ലെങ്കിൽ—

കില്ലേതുമില്ലിവം വിരാട്ടിനുചേരുവോംതാ-
നല്പായ്കിലാര്യമതിമാമകമങ്ങിണങ്ങാ
നല്പോക്കു സംശയനിവൃത്തിയിലാത്മസാക്ഷി
യല്പോതികച്ചുമവലംബനമാം പ്രമാണം. 19

ശകു:-അയ്യൊ! വെള്ളം ഒഴിച്ചപ്പോൾ ഒരു വണ്ടു് ഇതാ മുല്ലയിൽനിന്നും ഇളകിപ്പറന്നു് എന്റെ മുഖത്തിനുനേരെ പായുന്നു (വണ്ടുവന്നു തൊടുന്നതുപോലെ നടിച്ചു്)

രാജാ:— (ആഹ്ലാദത്തോടുകൂടി നോക്കിക്കൊണ്ടു് വണ്ടിനോടായിട്ടു്)

ചഞ്ചൽചാരുകടാക്ഷമേല്ക്കുവെതൊട്ടുനാ
വേപിതാംഗങ്ങളം നീ
യെന്തോനമ്മരഹസ്യഭോഷണസമം മന്ത്രിപ്പു
കണ്ണാന്തികം
അക്കൈകൊണ്ടുതടുക്കവേരതിരസം ചുണ്ടാസ
ദ്ദിപ്പുണ്ടുനീ
സത്യാനേഷണകാംക്ഷി നാം മഥയനായ്;
വണ്ടേ! കൃതാത്മൻ ഭവാൻ 20

ശകു:-തോഴിമാരെ! ഈ വിഡ്ഢിയുടെ ഉപദ്രവത്തിൽനിന്നും എന്നെ രക്ഷിപ്പിൻ! (മാറിനിന്നു ചുറ്റും നോക്കിയിട്ടു്) ഇങ്ങോട്ടുതന്നെ പിന്നെയും വരുന്നല്ലൊ, തോഴിമാരെ! രക്ഷിക്കണെ.

തോഴിമാർ:-(പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി)ഞങ്ങളാരാണു് രക്ഷിപ്പാൻ? ദുഷ്യന്തനെ വിളിച്ചു കരയുക, തപോവനസംരക്ഷണം രാജാവിന്റെ കൃത്യമാണു്.

രാജാ:- (ആത്മഗതം) ഇപ്പോഴാണ് അടുത്തുചെല്ലാനുള്ള അവസരം. (പ്രകാശം) പേടിക്കേണ്ടാ, പേടിക്കേണ്ടാ, (പകുതി പറഞ്ഞുനിർത്തിയിട്ട് സപ്രഗതമായി) രാജാവാണെന്ന് വെളിപ്പെട്ടുപോകുമല്ലൊ-ആകട്ടെ-ഇങ്ങനെ പറയാം.

ശകു:—ഈ ദുഷ്ടൻ വിട്ടുപോകുന്നില്ലല്ലൊ! ഞാൻ മറെറാരു ഭാഗത്തേയ്ക്കു മാറിക്കളയാം. (മാറിനിന്ന് പരിഭ്രമത്തോടുകൂടി കടാക്ഷിച്ചുകൊണ്ട്) ഹോ! ഇങ്ങോട്ടും വരുന്നല്ലോ!

രാജാ:—(പെട്ടെന്ന് അടുത്തെത്തി)

ആരിവൻ ജഗതി ദുർവ്വിനീതസം-
ഹാരിപൌരവകുലപൻ ഭരിക്കവെ
സാധുശീലകമം തപസ്വികനുമാ-
രോട്ടധിക്ഷേപിയിതാചരിപ്പവൻ! 21

(രാജാവിനെ കണ്ടിട്ട് എല്ലാവരും അല്പംസംഭ്രമിക്കുന്നു)

അന:—അയ്യോ! ആപത്തൊന്നും സംഭവിച്ചില്ല. (ശകുന്തളയെ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചുകൊണ്ട്) ഞങ്ങളുടെ ഈ പ്രിയതോഴി ഒരു വണ്ടിന്റെ ശല്യം നിമിത്തം അല്പം ഒന്നു പേടിച്ചുപോയി, അത്രയുള്ളൂ.

രാജാ:— (ശകുന്തളയ്ക്ക് അഭിമുഖമായി തിരിഞ്ഞു) തപസ്സ് യഥായോഗ്യം നടക്കുന്നുണ്ടല്ലൊ? (ശകുന്തള സംഭ്രമിച്ച് മിണ്ടാതെ നില്ക്കുന്നു)

അന: — ഉണ്ട്. ഒരു വിശിഷ്ടാതിഥിയെ കിട്ടിയതിനാൽ വിശേഷിച്ചും, തോഴീ ശകുന്തളെ! ആശ്രമത്തിൽ പോയി പഴങ്ങളും അർഘ്യത്തിനുള്ള വകകളും എടുത്തുകൊണ്ടു വരിക. കാൽകഴുകാനുള്ള വെള്ളം ഇവിടെയുണ്ടല്ലൊ.

പ്രിയം: — എന്നാൽ തണലും തണുപ്പുമുള്ള ഈ പാലച്ചുവട്ടിൽ ആര്യനു കുറെസമയം വിശ്രമിക്കാമല്ലോ.

രാജാ: — നിങ്ങളും ഈ ജോലികൊണ്ടു ക്ഷീണിച്ചിരിക്കയാണല്ലോ.

അന: തോഴീ ശകുന്തളെ! അതിഥിയെ പരിചരിക്കേണ്ടതു് നമ്മുടെ കൃത്യമല്ലെ, വരൂ, ഇരിക്കാം

ശകു:-(വിചാരം) എന്താണിതു്? ഇദ്ദേഹത്തെ കണ്ടപ്പോൾ മുതൽ തപോവനജീവിതത്തിനു് യോജിക്കാത്ത ഒരു വികാരം എന്റെ മനസ്സിൽ ഉദിച്ചുയരുന്നല്ലോ.

രാജാ:-(എല്ലാവരെയും നോക്കിയിട്ടു്)കൊള്ളാം! രൂപത്തിലും പ്രായത്തിലും പരസ്പരം പൊരുത്തമുള്ള നിങ്ങളുടെ സഖ്യം വളരെ നന്നായിരിക്കുന്നു.

പ്രിയം:-(രഹസ്യമായി) അനസൂയെ! ഇദ്ദേഹം ആരായിരിക്കും? കാഴ്ചയ്ക്കു് കോമളനും ഗംഭീരനുമാണു്. മധുരവും പ്രിയംകരവുമായ സംഭാഷണം, ഒരു പ്രഭുവായിരുന്നിട്ടും നല്ല ദാക്ഷിണ്യവുമുണ്ടു്.

അന:-തോഴീ, എനിക്കും അറിയാൻ കൌതുകമുണ്ടു്. ഇദ്ദേഹത്തോടുതന്നെ ചോദിച്ചാലോ. (പ്രകാശം) ആര്യന്റെ സംഭാഷണമാധുര്യംകൊണ്ടു് ധൈര്യ

പ്പെട്ടം ഞാൻ ഒന്നു ചോദിച്ചുകൊള്ളട്ടെ; ഏതൊരു രാജർഷിവംശമാണു് ആയ്നാൽ അലംകൃതമായിരിക്കുന്നതു്? അവിടത്തെ വേർപാടിനാൽ ഇപ്പോൾ ഏതു ദേശക്കാരാണു് ദുഃഖിക്കുന്നതു്? എന്തിനായിരിക്കുമൊ ഈ സുകുമാരകളേബരം തപോവന സഞ്ചാരത്താൽ ക്ലേശിപ്പിക്കുന്നതു്?

ശകു:-(വിചാരം) മനമെ! ഉല്ക്കണ്ഠപ്പെടാതിരിക്കു; നീ വിചാരിച്ചതുതന്നെ ഇതാ അനസൂയ ചോദിക്കുന്നല്ലൊ.

രാജാ:-(വിചാരം) എങ്ങനെയാണിപ്പോൾ ആളറിയിക്കുന്നതും അറിയിക്കാതിരിക്കുന്നതും? ആകട്ടെ— ഇങ്ങനെപറയാം-പൂരുവംശരാജാവു്, ധർമ്മങ്ങളം നിർവ്വഹിക്കുന്നതിനു് നിയോഗിച്ചയച്ചിട്ടുള്ള ആളാണു് ഞാൻ. ആശ്രമക്രിയകളെല്ലാം നിർവ്വിഘ്നം നിറവേറുന്നുണ്ടോഎന്നു നോക്കിയറിയാൻ ഈ ധർമ്മാരണ്യത്തിൽ എത്തിയിരിക്കുകയാണു്.

അന:- ഇപ്പോൾ ധർമ്മചാരികൾക്കു നാഥനുണ്ടായി.

(ശകുന്തള ശൃംഗാരലജ്ജ നടിക്കുന്നു.)

തോഴികൾ:—(രാജാവിനേയും ശകുന്തളയേയും നോക്കിയിട്ടു് രഹസ്യമായി) തോഴീ ശകുന്തളെ! അവരൻ ഇപ്പോൾ ഇവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ—

ശകു:-(മുഷിച്ചിൽ ഭാവിച്ചു്) എന്നാൽ എന്തു്?

തോഴിമാർ:-അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവിതസർവ്വസ്വവുംകൊടുത്തു് ഈ അതിഥിയെ തൃപ്തിപ്പെടുത്തുമായിരുന്നു.

ശകുന്തള:-പോകുവിൻ; നിങ്ങൾ എന്തോ ഉള്ളിൽ വച്ചുകൊണ്ടാണു് പറയുന്നതു്. നിങ്ങൾ പറയുന്നതു് എനിക്കു കേൾക്കേണ്ട.

രാജാ:-ഞാനും, നിങ്ങളുടെ തോഴിയേക്കുറിച്ച് ഒന്നു ചോദിച്ചുകൊള്ളട്ടെ,

തോഴിമാർ:-ഈ അപേക്ഷ ഒരനുഗ്രഹംപോലെയാണു്.

രാജ:—ഭഗവാൻ കാശ്യപൻ നിത്യബ്രഹ്മചാരിയാണെന്നാണു് കേട്ടിട്ടുള്ളതു്. നിങ്ങളുടെ തോഴി അദ്ദേഹത്തിന്റെ മകളാണെന്നും പറയുന്നു; അതെങ്ങനെ?

അന:-ആയ്മ്മൻ കേട്ടാലും, കൗശികവംശജനായി വിശ്വാമിത്രൻ എന്നൊരു മഹാപ്രഭാവനായ രാജർഷിയുണ്ടല്ലൊ.

രാജാ:-ഉണ്ടു്-കേട്ടിട്ടുണ്ടു്.

അന:-അദ്ദേഹമാണു് ഈ തോഴിയുടെ പിതാവു്. അദ്ദേഹം ഉപേക്ഷിച്ചുപോയപ്പോൾ എടുത്തുവളത്തിവരുന്നതുകൊണ്ടു് താതകാശ്യപൻ ഇവളുടെ അച്ഛനായതാണു്.

രാജാ:-ഉപേക്ഷിച്ചുവെന്നൊ? അതുകേട്ടിട്ടു് ചരിത്രം ആദ്യംമുതലുള്ളതു് അറിയാൻ എനിക്കു് ആഗ്രഹം തോന്നുന്നു.

അന:-ആയ്മ്മൻ കേട്ടാലും; ആ രാജർഷി മുമ്പു് ഉഗ്രതപസ്സാചരിക്കവെ, ദേവന്മാർ ഭയന്നു് തപോവിഘ്നത്തിനായി മേനകയെന്ന അപ്സരസ്ത്രീയെ നിയോഗിച്ചു.

രാജാ:-ഓഹോ; മറ്റുള്ളവരുടെ തപസ്സിനെപ്പറ്റി ദേവകൾ ഭയപ്പെടുന്നതു് അവരുടെ പതിവാണല്ലൊ. എന്നിട്ടു്?

അന:-എന്നിട്ട്, തികഞ്ഞ വസന്തകാലത്തു്, മനംമയക്കുന്ന അവളുടെ രൂപലാവണ്യം കണ്ടു്
(ശേഷംപറയാതെ ലജ്ജിച്ചുമൗനത്തിൽ എത്തുന്നു)

രാജാ:-മതി; ശേഷമെല്ലാം മനസ്സിലായി-ചുരുക്കിപ്പറഞ്ഞാൽ-അപ്സരസ്ത്രീയിൽ ജനിച്ചതാണിവൾ.

അന:-അതെ.

രാജാ:-യോജിക്കുന്നുണ്ടു്-

മാനുഷസ്ത്രീയിലുണ്ടാമോ
മനോജ്ഞതയിതേവിധം;
മനനിടത്തിലുദിച്ചീടാ
മിന്നിടുന്നതടിൽപ്രഭ. 22

(ശകുന്തള ലജ്ജിച്ചു തലതാഴ്ത്തി നിൽക്കുന്നു)

രാജാ:-ആശയുള്ളവകയുണ്ടെനിക്കു്; എന്നാൽഇവൾക്കു വരപ്രാത്ഥനയുണ്ടെന്നു് തോഴി നേരംപോക്കായി പറഞ്ഞു കേട്ടതിൽ എന്റെ മനസ്സു പിന്നെയും വെമ്പുന്നു.

പ്രിയം:-(പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി ശകുന്തളയെ നോക്കിയിട്ടു രാജാവിനോടു്) ആര്യൻ ഇനിയും എന്തോ പറയാൻ ഭാവിച്ചതുപോലെ തോന്നുന്നു.
(ശകുന്തള തോഴിയെ പുണ്ടുവിരൽകാട്ടി താക്കീതു ചെയ്യുന്നു)

രാജാ:-ഭവതിയുടെ തോന്നൽ ശരിയാണു്; നല്ലവാത്ത അറിയാനുള്ള ആകാംക്ഷമൂലം വേറെ ചിലതുകൂടി ചോദിച്ചാൽ കൊള്ളാമെന്നുണ്ടു്.

പ്രിയം-എന്നാൽ മടിയെന്തുണ്ടാ, തപസ്വീ ജനത്തോടു ചോദിക്കുന്നതിൽ തടസ്സം ഒന്നുമില്ലല്ലൊ.

രാജാ: നിങ്ങളുടെ തോഴിയെക്കുറിച്ച് ഇത്രയുംകൂടി അറിയാൻ ആഗ്രഹമുണ്ട്.-

വേഗംക്കുംവരയ്ക്കതനുവൃത്തിവിരുദ്ധമാമീ
വൈഖാനസവ്രതമിയന്നിവൾ വാഴുകെന്നോ?
അല്പായുഷ്ടിലെന്നമിതുപോൽമദിരേക്ഷണത്തിൽ
ദാക്ഷ്യംചെടും മൃഗികളൊത്തമരേണമെന്നോ? 23

പ്രിയം:-ആര്യാ; ധർമ്മാചരണ സംഗതിയിൽപോലും ഈയുള്ളവർ അസ്വതന്ത്രരാണ്. ഇവളെ അനുരൂപനായ വരനു കൊടുക്കാനാണ് അച്ഛന്റെ ഉദ്ദേശം.

രാജാ:-ആ ഉദ്ദേശം സാദ്ധ്യമാണെന്നു തോന്നുന്നില്ല.

(വിചാരം) ഇനിയില്ലൊരുസംശയം, പുലത്താം
മനമേ! യാശമനോഹരാംഗിയിൽതേ,
തനതായ്പെരുമാറിടാവതാമ-
മ്മണിതീയെന്നനിനച്ചുപോയിതല്ലോ. 24

ശകു:-(നീരസംഭാവിച്ച്)അനസൂയെ! ഞാൻ പോകുന്നു

അന:-എന്തിനു?

ശകു:-ഈ പ്രിയംവദ അസംബന്ധം പറയുന്നതു് ആര്യ ഗൌതമിയോടു ചെന്നറിയിക്കാൻ.

അന:-തോഴി, ഇനിയും സൽക്കരിച്ചുകഴിഞ്ഞിട്ടില്ലാത്ത അതിഥിയെവിട്ടിട്ട് തോന്നിയതുപോലെപൊയ്ക്കളയുന്നതു് ആശ്രമവാസികൾക്കു് യോജിച്ചതല്ല.
(ശകുന്തള മൌനമായി പുറപ്പെടുന്നു)

രാജാ:-(സ്വഗതം) പൊയ്ക്കളയുന്നോ?

(പിടിച്ചുനിത്താനൊരുങ്ങിയിട്ട്, വീണ്ടുംസ്ഥൈര്യം അവലംബിച്ച്-വിചാരം) അഹോ! കാമിയുടെ മനസ്സുപോലെതന്നെ ശരീരവും അതേവഴിക്കു തന്നെ പ്രവത്തിച്ച മാതിരിയാണ് തോന്നൽ.

മുനിസുതയുടെക്രൂടെച്ചെല്ലുവാനുള്ളൊരുക്കം
വിനയഭരമുയന്നിട്ടിങ്ങുവിഘ്നപ്പെടുത്തി
പുനരിവിടിളകാതീമട്ടിരുപ്പെങ്കിലും മേ
നിനവവളുടെക്രൂടെപ്പോയിവന്നെന്നതന്നെ 25

പ്രിയം:-(ശകുന്തളയെ തടഞ്ഞിട്ട്) തോഴീ നീ പോകരുതു്.

ശകു:-(പുരികം ചുളിച്ച്) എന്തുകൊണ്ട്?

പ്രിയം:-നിനക്കുവേണ്ടി ഞാൻ രണ്ടു വൃക്ഷങ്ങൾ നനച്ചതിന്റെ കടം നീ വീട്ടേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. പിന്നെപ്പോകാം. (പിടിച്ചുകൊണ്ടുവരുന്നു)

രാജാ:-ഭദ്രേ! വൃക്ഷങ്ങൾക്കു വെള്ളംകോരിത്തന്നെ ഈ കുമാരി തളന്നിരിക്കുന്നു-ഇതാ ഇവൾക്കു്—

കൈയ്ത്തലങ്ങളധികം ചുവന്നു, കലശം-
ചുമന്നതുനിമിത്തമായ്
താൺതോളുകൾ, കുചങ്ങൾ വീർപ്പിലിയലും-
തുടിപ്പുതുടരുന്നിതേ
വേർപ്പുതുള്ളികൾ മുഖത്തെഴുന്നവ-
വരുത്തിവാകുമലർകണ്ണികാ
വിഘ്നമേകകരബദ്ധമാംകചമയഞ്ഞഴിഞ്ഞു-
ചിതറുന്നിതു. 26

അതിനാൽ ഇവളുടെ കടം ഞാൻ വീട്ടിയേക്കാം. (മോതിരം ഉയരി നീട്ടുന്നു-തോഴിമാർ മോതിരത്തിൽ കണ്ട നാമമുദ്രവായിച്ചു് പരസ്പരം വിസ്മയത്തോടു നോക്കുന്നു)

രാജാ:-അന്യഥാ ശങ്കിക്കേണ്ട, രാജമുദ്രയാണിതു്.

പ്രിയം:-എന്നാൽ ഈ മോതിരം ആയ്യുന്റെ വിരലിൽ നിന്നും വേർപെടാൻ പാടുള്ളതല്ല. ഭവാന്റെ വാക്കുകളാൽതന്നെ ഇവളുടെ കടം വീട്ടപ്പെട്ടുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. (പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി) തോഴീ! ശകുന്തളെ, ദയാലുവായ ഈ ആയ്യുൻ അഥവാ മഹാരാജാവു് നിന്നെ കടംവീട്ടിയെടുത്തിരിക്കുന്നു. ഇനിവേണ്ടുമെങ്കിൽ പോകാം.

ശകു:-(വിചാരം) എനിക്കു് കഴിവുണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ (പ്രകാശം) നീയാരാണു് പോകാനും നില്ക്കാനും കല്പിക്കാൻ?

രാജാ:-(ശകുന്തളയെ നോക്കി, സ്വഗതം) എനിക്കു് അങ്ങോട്ടതോന്നുന്നതുപോലെ തന്നെ ഇവൾക്കു് ഇങ്ങോട്ടും തോന്നുന്നുണ്ടായിരിക്കുമോ? അഥവാ സംശയിക്കാനില്ല; എന്റെ ആശയ്ക്കുതക്ക വകയുണ്ടു്.

മിണ്ടാതെനില്പിതിവൾഞാനര-
ചെയ്തിടുമ്പോ-
ളെന്നാലുമെൻമൊഴികൾതാൻ-
ചെവിതന്നുകേൾപ്പൂ
എൻനേർക്കു നോക്കിനിലകൊള്ളുക-
യല്ല, പക്ഷേ-
യന്യത്രനോക്കുകയുമല്ലിവൾമിക്കവാറും. 27

(ആകാശത്തിൽ) അല്ലയോ താപസന്മാരെ! തപോവനമൃഗങ്ങളെ കാത്തുകൊൾകെ. വേട്ടയിൽ കൗതുകമുള്ള ദുഷ്ഷന്തമഹാരാജാവു് അടുത്തെത്തിയിരിക്കുന്നു.

അതാ:- മരവിരികഠിനനഞ്ഞതിട്ടശാഖാ-
നിരയെഴുവോരുടജദ്രുമങ്ങൾ തന്മേൽ
പരിണതരവിദീപ്തപാംസുപുഞ്ജം
പരിധൂരജം ശലഭോളിപോൽപതിപ്പൂ. 28

അതുയുമല്ല:-

ക്രൂരന്തുക്കൊട്ടുകുത്തിവീഴ്ത്തിയ മരക്കൊമ്പിൽ-
കൊരുത്തോരുകൊ-
മ്പോടും, വല്ലികഠിനകാലിലൊക്കെമുറുകെ-
ച്ചുറ്റിട്ടെഴും ക്രൂച്ചോടും
മാൻക്രുട്ടം ചിതറിച്ചു ധർമ്മവിപിനം തന്നിൽ-
തപോവാരണം
ശ്രുപംപൂണ്ടതുപോലൊരാനവരവായ്-
തേർകണ്ടുപേടിച്ചതാ. 29

(എല്ലാവരും ശ്രദ്ധിച്ചുകേട്ട് അല്പം പരിഭ്രമിക്കുന്നു)

രാജാ:-ഹോ! ശല്യമായിത്തീർന്നല്ലൊ! നമ്മെ അനേഷിച്ചുനടക്കുന്ന വേട്ടക്കാർ തപോവനത്തിൽ കടന്നു ബഹളം കൂട്ടുകയായി; തിരിച്ചുപൊയ്ക്കളയാം.

അന:=ആയ്യാ, ഇതുകേട്ടു ഞങ്ങൾക്കു ഭയമായിരിക്കുന്നു. ഞങ്ങൾ ആശ്രമത്തിലേക്കു് മടങ്ങാൻ അനുവദിക്കണം.

രാജാ:-ഭയപ്പെടാതെപോകാം. ആശ്രമത്തിനു് ഒരു ഉപദ്രവവും വരാതെയിരിക്കാൻ ഞാനും നോക്കിക്കൊള്ളാം.

(എല്ലാവരും എഴുന്നേൽക്കുന്നു)

തോഴിമാർ:—അതിഥി സൽക്കാരത്തിനു ഇതുവരെ പാത്രമാകാതിരുന്ന ഭവാനെ ഇനിയും അടുത്തുതന്നെ കാണാനായിതച്ചാലം ഞങ്ങൾപിരിയട്ടെ.

രാജാ:-ഹേയ്! അങ്ങനെ വിചരിക്കേണ്ടാ, നിങ്ങളുടെ ദർശനംതന്നെ എനിക്കു് വലിയ സൽക്കാരമായി. (ശകുന്തള കുറെനേരംക്രൂടി നിൽക്കാനുള്ള കൌശലങ്ങൾകാട്ടി രാജാവിനെ നോക്കിക്കൊണ്ടു് തോഴിമാരുമൊരുമിച്ചുപോകുന്നു)

രാജാ:-എനിക്കു നഗരത്തിലേക്കു മടങ്ങാൻ താല്പര്യമില്ലാതായിരിക്കുന്നു. അനായാസികളെകണ്ടു തപോവനത്തിനടുത്തെങ്ങാനും താവളമാക്കണം ശകുന്തളയെപ്പറ്റിയുള്ള ചിന്തകളിൽ നിന്നും മനസ്സു പിന്തിരിക്കാൻ കഴിയുന്നില്ല.

പോകുന്നമുമ്പോട്ടുജഡം,ശരീരം
പായുന്നുപിന്നോട്ടുമടന്തരംഗം
കാറിനുനേരെയെതിരായ്ധ്വജത്തിൽ
ചേർത്തുള്ള ചീനാംശുകമെന്നപോലെ 30

രണ്ടാമങ്കം.

(വിദൂഷകനായ മാഢവ്യൻ വ്യസനഭാവത്തിൽ പ്രവേശിച്ച് നെടുവീർപ്പിട്ടുകൊണ്ട്)

വേട്ടക്കാരനായ ഈ മഹാരാജാവിന്റെ തോഴനായി കഴിയുന്ന ജീവിതം ഞാൻ തീരെ വെറുത്തുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഇതാ ഒരു മാൻ-അതാ ഒരു പന്നി ഒരു കടുവാ-എന്നിങ്ങനെ, വേനൽകൊണ്ടു വരണ്ട തണലില്ലാത്ത കാട്ടിലെല്ലാം നട്ടുച്ചവെയിലത്തു് തുള്ളിച്ചാടി ഓടണം. ഇടക്കുംവീണുകിടന്നുഴകിച്ചുവയ്ക്കുന്നതും കാഞ്ഞതുമായ കാട്ടരുവികളിലെ വെള്ളമാണു് ദാഹിയ്ക്കുമ്പോൾ കുടിക്കാൻ കിട്ടുന്നതു്. ആഹാരം മിക്കവാറും ശൂലത്തിൽകുത്തി വച്ചു് പകുതിവേവിച്ച മാംസം. അതുതന്നെ ഒരു നേരത്തിനും കണക്കിനും ഒന്നും കിട്ടുകയില്ല. കുതിരയുടെ പുറകെ ഓടി സന്ധിയെല്ലാം കഴയ്ക്കുന്ന എനിക്കു് രാത്രിപോലും കിടന്നുറങ്ങാൻ നിവൃത്തിയില്ല. അതും കഴിഞ്ഞു, നേരംപുലരുന്നതിനുമുമ്പുതന്നെ ക്രൂരമൃഗങ്ങൾ നായാടികളെ നായ്ക്കളുമായിവന്നുകേറി കാട്ടുവളഞ്ഞു ബഹളംകൂട്ടി ഉറക്കമുണർത്തുകയായി. ഇതൊന്നുകൊണ്ടും പോരാഞ്ഞിട്ടെന്നപോലെയാണു് ഇപ്പോൾവന്നുകൂടിയിരിക്കുന്നതു്. വ്രണത്തിനകത്തു് ഒരു കുരുകൂടി വന്നപോലെയായി. ഇന്നലെ ഞാനും മറ്റും കൂടില്ലാതിരുന്നപ്പോൾ ഒരു മാനിന്റെ പുറകെ മഹാരാജാവുപോയി ആശ്രമത്തിൽ കടന്നുകൂടി. എന്റെ വയറ്റിന്റെ ഗൃഹച്ഛിദ്ര—ശകുന്തള,

എന്നൊരു മുനികന്യകയെ അവിടെ കണ്ടെത്താനിടയായി ഇപ്പോൾ നഗരത്തിലേക്ക് തിരിച്ചു പോകുന്നകാര്യംപോലും പറയുന്നില്ല. അവളെത്തന്നെവിചാരിച്ചു കിടന്നിട്ട് ഉറങ്ങാതെ നേരം വെളുപ്പിച്ചു. എന്താ ചെയ്യുക! ഏതായാലും, നിത്യകർമ്മങ്ങളും മറ്റും കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്ന അദ്ദേഹത്തെ ഒന്നുചെന്നുകാണാം. (നടന്നു ചുറ്റും നോക്കിയിട്ട്) ഇതാ കാട്ടുപൂമാലകളും അണിഞ്ഞു് വില്ലുമെടുത്തു് ചുറ്റിലും യവനയുവതികളുമായി അവിടുന്നിങ്ങോട്ടുവരുന്നു. ആകട്ടെ, ശരീരാസ്വാസ്ഥ്യത്താൽ അവശതയുണ്ടെന്നു കാണിച്ചു് ഇവിടെ നില്ക്കാം– എന്നാലെങ്കിലും ഒരിളവുകിട്ടിയാൽ കായ്മായി. (വലിയ വടിയുമൂന്നി നില്ക്കുന്നു.)

(മേൽപറഞ്ഞവിധം പരിചാരകന്മാരുമായി രാജാവു പ്രവേശിക്കുന്നു.)

രാജാ:– പ്രിയതമയെ ലഭിക്കാൻ ഭാഗ്യമില്ലെങ്കിലുംമേ
പ്രിയതരമവളേല്പും ഭാവമാശ്വാസഭംതാൻ
മദനനുടെമിടുക്കിങ്ങത്ര പറഞ്ഞായ്കിലുംമ-
ന്മതിയതിചരിതാർത്ഥംപാർത്തിതന്യോന്യരാഗം.1

(ഓർത്തോർത്തു് പുഞ്ചിരിക്കൊണ്ടു്) തങ്ങളുടെ അഭിമതാനുസരണം ഇഷ്ടജനത്തിന്റെ ചിത്തവൃത്തികളെ ഊഹിച്ചു വ്യാഖ്യാനിക്കുന്ന കാമികർക്കു് അമളി പറ്റുന്നു; അതെങ്ങനെയെന്നാൽ:–

വേറേവല്ലവഴിയുള്ളമമ്മിഴികൾ സസ്നേഹം
പതിച്ചെന്നതും
പാരിച്ചോരുനിതംബഭാരമതിനാൽമന്ദം
നടന്നെന്നതും
പോകല്ലെന്നതടഞ്ഞതോഴിയൊടുടൻകോപി-
ച്ചതുംമറുമെൻ-
പേരിൽ തന്നി,തികാമി കാൺമിതഖിലം
തന്നേക്കുറിച്ചെന്നതാൻ 2

മാധവ്യൻ:-(വടിയുമൂന്നി അവശത നടിച്ചുനിൽക്കുന്നു) തോഴരേ, എന്റെ കയ്യനക്കാൻവയ്യാ-വാക്കു കൊണ്ടു് ആശംസിക്കാം-അവിടുന്നുവിജയിച്ചാലും!

രാജാ:- (ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്)ഈ കുഴപ്പം എങ്ങനെപറ്റി ശരീരത്തിനു്?

മാധ:-കൊള്ളാം! എങ്ങനെ പറ്റിയെന്നോ? കണ്ണിൽ കുത്തിയിട്ടു് കണ്ണുനീരെങ്ങനെയുണ്ടായെന്നോ?

രാജാ:-എനിക്കു മനസ്സിലാകുന്നില്ല.

മാധ:-തോഴരെ, ആറുവഞ്ചി, ക്രൂനന്റെകളി കാണിക്കുന്നതു് അതിന്റെ ശക്തികൊണ്ടോ, അതോ ഒഴുക്കിന്റെ ഊക്കുകൊണ്ടോ?

രാജാ:-ആറിലെ ഒഴുക്കാണിതിനു കാരണം.

മാധ:-എന്നാൽ ഇതിനുകാരണം തോഴരുമാണു്.

രാജാ:-എങ്ങനെ?

മാഡ:-തോഴരു രാജ്യകാര്യങ്ങളം വിട്ടിട്ട് ഈ കാടാള ജീവിതം എടുത്തിരിക്കയാണ്. കാട്ടുജന്തുക്കളെ ഓടിച്ചു് എന്റെ സന്ധിബന്ധങ്ങൾക്കെല്ലാം കേടുപററി ഞാൻ ശരീരംനഷ്ടപ്പെട്ടവനായി തീന്നിരിക്കുന്നു അതിനാൽ അവിടുന്നെനിക്കു് ഒരു ദിവസമെങ്കിലും ഇളവനുവദിച്ചുതരാൻ കനിയണം.

രാജാ:-(ആത്മഗതം) തോഴരും ഇങ്ങനെയാണു പറയുന്നതു. എനിക്കു ശകുന്തളയെ ഓത്തിട്ടു് വേട്ടയിൽ ഉന്മേഷമില്ലാതായിരിക്കുന്നു. എന്തെന്നാൽ—

അരുതിവനുകുലച്ചുവല്ലിതസ്യും
തിരുകിമൃഗങ്ങടെ നേരെയായ് വളയ്ക്കാൻ
ഒരുമയിലവരല്ലിവാണിതോമ-
ല്ക്കരുളിയതാരുചിരേക്ഷണോപദേശം! 3

മാഡ:-(രാജാവിന്റെ മുഖത്തുനോക്കിക്കൊണ്ടു്) തോഴരെന്തോമനോരാജ്യവുമായികഴിയുകയാണു്. വനരോദനംതന്നെയായി എന്റെ ഈ നിവേദനം.

രാജാ:-(പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി) വേറൊന്നുമല്ല, സ്നേഹിതന്മാരുടെവാക്കുനിരാകരിയ്ക്കരുതല്ലോ എന്നുകരുതി നിർണ്ണയിക്കയാണു്.

മാഡ:-അവിടുന്നു ദീർഘായുസ്സായിരിക്കട്ടെ!(പോകാൻ ഭാവിയ്ക്കുന്നു.)

രാജാ:-നിൽക്കണെ, ഞാൻ മുഴുവൻ പറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞില്ല.

മാഡ:-കല്പിക്കണം

രാജ –തോഴക്ക് സൌഖ്യമായാൽ ഒരു ക്ലേശവുമില്ലാത്ത മറെറാരു കായ്ത്തിൽ എന്നെ സഹായിക്കണം.

മാഢ –എന്തായിരിക്കുമോ ആ കായ്യം? പലഹാരം പങ്കുവയ്ക്കുന്ന കായ്യമാണൊ?

രാജാ –പിന്നാലെ പറഞ്ഞുകൊള്ളാം.

മാഢ – അങ്ങനെയാവട്ടെ, ക്ഷമയോടുകാത്തിരിക്കാം.

രാജാ –ആരവിടെ?

(തവണക്കാരൻ പ്രവേശിച്ച് തൊഴുത) അടിയൻ–

രാജാ –രൈവതിക, സേനാപതിയെ വിളിച്ചുകൊണ്ടു വരു.

തവണ:– അടിയൻ

(പോയി സേനാപതിയുമായി തിരിച്ചുവരുന്നു)

മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് കല്പനതരാൻ ഇതാ ഇങ്ങോട്ട് തുക്കൺപാത്തു എഴുന്നള്ളിയിരിക്കുന്നു. യജമാനൻ തിരുമുമ്പിലേക്കു ചെന്നാലും.

സേനാപതി.–(രാജാവിനെക്കണ്ടു സ്വാഗതം) നായാട്ടിനു ചില ദോഷങ്ങളുണ്ടെങ്കിലും തിരുമേനിക്ക് അതു കൊണ്ട് ഗുണം മാത്രമാണുണ്ടായിട്ടുള്ളതു്. എങ്ങനെയെന്നാൽ—

എന്നുഞാണടിയേറുറച്ച തിരുമേനിക്കേതുവൻ
വെയ്ലിലും
നന്നായോടുകിലുംതരിമ്പുമിയലാവേപ്പൊ,ട്ടു
ശോഷിക്കിലും
ഇന്നോറംപ്രഭചേത്തിടുന്നുമൃഗയാവ്യാപാരമ-
മ്മേനിയിൽ,
കുന്നെല്ലാംകയറുന്നകൊമ്പനു സമംസമൃഷ്ടസതപൻ
ഗുപൻ. 4

(അടുത്തുചെന്നു വന്ദിച്ചിട്ട്) തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് വിജയിച്ചാലും? കാട്ടുചുറും വളഞ്ഞു കഴിഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നു. ഇനിയും എഴുന്നള്ളാൻ അമാന്തം എന്താണാവോ?

രാജാ:- നായാട്ടിനുകുറിച്ചുപറയുന്ന മാധവ്യൻ നമ്മെ നിരുത്സാഹപ്പെടുത്തിയിരിക്കയാണു്.

സേനാപതി:-(മാധവ്യനോടു സ്വകാര്യമായി)
അങ്ങു് ഇതുപോലെ പറഞ്ഞുനിന്നുകൊള്ളണം. ഞാൻ തിരുമനസ്സിലെ ഹിതത്തിനൊത്തുതന്നെ പറയും.
(പ്രകാശം) ഈ വഷളൻ എന്തെങ്കിലും പറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ. തിരുമനസ്സിൽനിന്നാല്ലേ തീർച്ചപ്പെട്ടത്തേണ്ടതു്. വേട്ടയുടെ ഗുണത്തെപ്പറ്റി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് ചിന്തിച്ചു കണ്ടാലും.

ചീക്കാതായ് വയർചൊട്ടിമേനിലഘുവാം,
മെയ്യായവും കൈവരും,
പാക്കാം ക്രോധഭയങ്ങളാൽ പകരുമാജന്തു-
സ്വഭാവങ്ങളും
നേക്കമ്പെയ്തിളകുന്ന ലക്ഷ്യമതിലായ്
കൊള്ളിപ്പതും മേന്മതാൻ
ഭോഷ്കേ "വേട്ടവിപത്തിനെ"ന്നമൊഴിമറെ
ന്തിതു തുഷ്ടിപ്രദം! 5

മാധ:- (കോപത്തോടുകൂടി) തിരുമനസ്സിലെ ഭ്രാന്തു് ഒരു വിധം ശമിച്ചിരിക്കയായിരുന്നു. നിങ്ങൾ അതിനിടയിൽ പറഞ്ഞിളക്കാൻ വന്നിരിക്കയാണു്. നിങ്ങൾക്കു വേണമെങ്കിൽ കാട്ടിലെല്ലാം.-

ഓടിച്ചാടി നടന്നു് മൂക്കുകടിച്ചുപറിച്ചുതിന്നുന്ന
ക്രൂരൻ കരടിയുടെവായിൽചെന്നകയറിക്കൊള്ള

രാജാ:-ഭദ്രസേനാ! നമ്മൾ ആശ്രമത്തിനടുത്തെത്തിയിരിക്കയാൽ നീ പറയുന്നവിധം പ്രവർത്തിക്കുന്നതു് ശരിയായിരിക്കയില്ല. ഇപ്പോഴാകട്ടെ—

കൊമ്പിട്ടേറെയടിച്ചുപോത്തുകൾ കലക്കീടട്ടെ-
കൽത്തൊട്ടിനീർ
മാൻക്രുട്ടംതണലിൽകിടന്നയവിറക്കീടട്ടെ
പീഡാപഹം
സൈരംപന്നികൾചേക്കുഴിക്കകമിളക്കീടട്ടെ
മുത്തങ്ങ,യി-
ന്നേരംഞാണയവാൻതെല്ലിളവെടുത്തീടട്ടെ
യെൻവില്ലിതും. 6

സേന:-കല്പനപോലെയാവട്ടെ.

രാജാ:-എന്നാൽ കാട്ടുവളയാൻമുമ്പേപോയിട്ടുള്ള ക്രൂട്ടരെ തിരിച്ചുവിളിച്ചേക്കു. ക്രൂട്ടത്തിലുള്ള വരാരും ആശ്രമത്തിനു സമീപത്തെങ്ങും കടക്കരുതെന്നു് പ്രത്യേകം നിർദ്ദേശിച്ചേക്കണം. എന്തെന്നാൽ-

നിഗ്രഹമല്ലോ പ്രഭയൊന്നതീപോൽ
ശമംപെടും താപസർകൊഞ്ചവതുള്ളിൽ!
അതന്യഭാസേല്ക്കിലുടൻവമിക്കും
തൊടാവുമക്കോപലമെന്നുപോലെ. 7

സേന:-കല്പനപോലെ എർപ്പാടുചെയ്യുകൊള്ളാം.

മാഢ:-നിങ്ങളുടെ ഉത്സാഹമെല്ലാം തുലഞ്ഞു.

(സേനാപതി പോകുന്നു.)

രാജ:- (പരിവാരങ്ങളെ നോക്കിക്കൊണ്ടു്) നിങ്ങളെല്ലാ

വരുംപോയി ഈ നായാട്ടുവേഷം മാറിക്കൊള്ളുവിൻ. രൈവതക, നിയും നിന്റെ ജോലിക്കു പൊയ്ക്കൊള്ളു.

പരിവാരങ്ങൾ:-(രാജാവിനെ വന്ദിച്ചു) കല്പനപോലെ

(പോകുന്നു)

മാഢ:-ഈ ഈച്ചകളെക്കൊണ്ടുള്ള ശല്യം അവിടുന്നു തീർത്തു ഇനി വള്ളികൊണ്ടു പന്തലിട്ടതു പോലെ ശോഭിക്കുന്ന ഈ മരത്തണലിലുള്ള കൽത്തറയിൽ ഇരിക്കാം. ഞാനും സുഖമായി ഒന്നിരിക്കട്ടെ

രാജാ:-അങ്ങോട്ടു മുമ്പേ നടന്നുകൊള്ളു.

മാഢ:-അവിടുന്നു എഴുന്നള്ളണം.

(രണ്ടുപേരും നടന്നു ചെന്നിരിക്കുന്നു)

രാജാ:-മാഢവ്യ! അങ്ങയുടെ കണ്ണുകൊണ്ടുള്ള ഫലം അങ്ങേയ്ക്കു അനുഭവിക്കാൻ ഇടയായില്ല; അങ്ങു കാണേണ്ടതു കണ്ടില്ല.

മാഢ:-അവിടുന്നിരിക്കുന്നതു് എന്റെ നേരേമുമ്പിൽ തന്നെയാണല്ലോ.

രാജാ:-എല്ലാപേക്ഷും അവനവന്റെതു നല്ലതാണെന്നു തോന്നും. ഞാൻപറയുന്നതു് ആശ്രമത്തിനൊരലംകാരയായി ശോഭിക്കുന്ന ശകുന്തളയെയോർത്താണു്.

മാഢ:-(സ്വഗതം) ആഹ! ഈ ആഗ്രഹം വളരാൻ ഇടയാക്കരുതു്. (പ്രകാശം) അവിടുത്തെക്കിപ്പോൾ ഒരു മാനികന്യകാമുകയായിട്ടാണോ തോന്നുന്നതു്?

രാജാ:-തോഴരെ, പാടില്ലാത്ത കാര്യങ്ങളിൽ പൗരന്മാരുടെ മനസ്സെത്താറില്ലല്ലൊ.

പെറപ്പോഴേസുരവിലാസിനിയാംസവിത്രി
വിട്ടിട്ടുപോയമുനിസന്തതിയക്കമാരി
മുറുംവഹിപ്പിതുപതുക്കെയെരിക്കുതന്മേൽ
ഞെട്ടറുവീണചെറുപിച്ചിമലക്കുസാമ്യം. 8

മാഢ:-ഈന്തപ്പഴംതിന്നു് ഒരു ചെടിപ്പുണ്ടായാൽ പിന്നൊകുറെ പുളിതിന്നണമെന്നആഗ്രഹിക്കുന്നതുപോലെയാണു് സ്ത്രീരത്നങ്ങളുമായി പെരുമാറി വിരക്തിവന്ന അവിടത്തെ ഈകൌതുകം:

രാജാ:-അങ്ങനെപറയുന്നതു് തോഴരു് അവളെകണ്ടിട്ടില്ലാത്തതുകൊണ്ടാണു്.

മാഢ:-അവിടത്തേക്കുപോലും വിസ്മയം ഉണ്ടാക്കിയ ഒന്നു മെച്ചംതന്നെയായിരിക്കണം.

രാജാ:-തോഴരേ, എന്തിനധികം പറയുന്നു:-

ചിത്രംവരച്ചവിധിജീവനതിന്നുചേർത്തോ!
സൌന്ദര്യസാരമതിനാൽമനസാരചിച്ചോ!
ഈശൻറെസൃഷ്ടിവിരുതോടിവൾതൻ വപുസ്സു-
മോർത്തോളമിക്കമനിമാർമണിസൃഷ്ടിവേറെ! 9

മാഢ:-അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ സർവ്വസുന്ദരികളും അവൾക്കു താഴെത്തന്നാണല്ലോ.

രാജാ:-എന്നാൽ, ഞാനിങ്ങനെയും വിചാരിച്ചുപോകാ
റുണ്ട്:-

സൌരഭ്യംനുകരാത്തപൂവു,നഖമേല്ക്കാത്തുള്ളിളം
പല്ലവം,
സ്ഫാരംമെയ്യിലണിഞ്ഞിടാത്തമണി,
നൽപൂന്തേനനാസ്വാദിതം
പുണ്യങ്ങൾക്കൊരുപൂണ്ണസൽഫലമിതീ,
യുൽകൃഷ്ടസൌന്ദര്യസ-
ത്തിന്നാക്കോവിധികല്പിതംഭവിഭുജിച്ചീടാന-
റിഞ്ഞില്ലനാം. 10

മാഢ:-എന്നാൽ അവളെ അവിടുന്നുടനെ രക്ഷിക്കണം
ഓടലെണ്ണപുരട്ടി ഒട്ടിപ്പിടിച്ച ചിടയുമായി
കാട്ടിൽ കഴിയുന്ന വല്ലമുനിയുടെ കയ്യിലും
ചെന്നുവീഴാനിടയാകരുതു്.

രാജാ:-ആ കന്യക സ്വതന്ത്രയല്ല. അച്ഛൻ അവിടി
ല്ലതാനും.

മാഢ:-ആകട്ടെ, അവിടുത്തെനേക്കുള്ള അവളുടെനോട്ടം
കണ്ടിട്ടെന്തുതോന്നുന്നു?

രാജാ:-സ്വതെ ഒരു പ്രഗത്ഭതയുള്ളവരല്ലല്ലോ താപസ
കന്യകൾ; എന്നിരുന്നാലും:—

മിഴിതിരിച്ചവളന്യനിമിത്തമാം
പടിചിരിച്ചിതുനോക്കവെനേക്കുഞാൻ
വിനയഭാരനിരുദ്ധതെളിച്ചതി—
ല്ലതനുഭാവമൊളിച്ചതുമില്ലവൾ. 11

മാഢ:-ഓഹോ! അവിടത്തെ കണ്ടഉടനെ അവൾ ഓടി വന്ന മടിയിൽ കയറിയിരുന്നില്ലെന്നൊ?

രാജാ:-ഞങ്ങൾ തമ്മിൽ പിരിഞ്ഞപ്പോൾ അവൾ ലജ്ജിച്ചിരുന്നിട്ടും കുറെയൊക്കെ മനോഗതി വെളിപ്പെടുത്താതിരുന്നില്ല

നാലഞ്ചുചെന്നടികൾസുന്ദരിനിന്നടൻതൻ-
കാലൊന്നുദർഭമുനകൊണ്ടുമുറിഞ്ഞമട്ടിൽ
ചീരംദ്രുശാഖകളിലെങ്ങുമുടക്കിയില്ലെ-
ന്നാലുംതിരിച്ചുമുഖമായതുവീണ്ടെടുക്കാൻ. 12

മാഢ:-അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ തീർച്ചയായും അവിടത്തേക്ക് പൊതിച്ചോറെടുക്കാം. അവിടന്ന് ഏതായാലും കുറെക്കാലത്തേക്ക് തപോവനത്തിൽ ഉപദ്രവം ഇല്ലാതാക്കിയെന്നു തോന്നുന്നു.

രാജാ:-തോഴരെ, ചില താപസർ നമ്മെ ഇവിടെ അറിഞ്ഞു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഇനി എന്തുപായം പ്രയോഗിച്ചാണ് ഒന്നുകൂടി ആശ്രമത്തിൽ ചെല്ലുക?

മാഢ:-എന്തിനുവേറെഉപായം ആരായുന്നു? അവിടുന്നു മഹാരാജാവല്ലെ, മുനിമാരുടെ വരിനെല്ലിന്റെ ആറിലൊന്നുരാജഭോഗം വരേണ്ടതു തരണമെന്നു കല്പിക്കാൻ അങ്ങോട്ടുചെല്ലണം.

രാജാ:-വിഡ്ഢി! തപസ്വികൾ തരുന്ന കരം വേറെയാണ്, അതു് അസംഖ്യം രത്നങ്ങളെക്കാൾ വിലയുള്ളതുമാണ്. നോക്കു-

ജനങ്ങൾ സുപനേകീടും
ധനം നശ്വരമൊന്നതാൻ
മുനിമാരാറിലൊന്നേകു-
ന്നനശ്വരതപോധനം. 13

(അണിയറയിൽ) ഞങ്ങൾ സംതൃപ്തരായി.

രാജാ:-(പ്രവേശിച്ച്) ധീരവും ശാന്തവുമായ ആ സ്വരം തപസ്വികളുടേതായിരിക്കും.

കാവൽക്കാരൻ:- (പ്രവേശിച്ച് വന്ദിച്ച്) രണ്ടു മുനികുമാരന്മാർ വന്നു കാത്തുനില്ക്കുന്നു.

രാജാ:-ഉടനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരൂ.

കാവൽക്കാരൻ:-കല്പനപോലെ, (പോയി മുനികുമാരന്മാരുമായി തിരിച്ചുവന്നിട്ട്) ഇങ്ങോട്ടുവരാം—

(മുനികുമാരന്മാർ രണ്ടുപേരും രാജാവിനെനോക്കിയിട്ട്)

ഒന്നാമൻ:-നല്ല തേജസ്വിയാണ്. പക്ഷെ സൗമ്യനും ക്രൂടിയാണ്. അഥവാ, ഇതുയോജിക്കുന്നതുതന്നെ. ഇദ്ദേഹത്തിനു് ഋഷികളിൽനിന്നും വലിയ വ്യത്യാസം ഒന്നും ഇല്ലല്ലൊ.

•

ഈക്ഷ്വാകുത്തും പരമഖിലഭോഗ്യാശ്രമേ-
വാണുനിത്യം
രക്ഷായോഗംവഴിയിഹതപസ്സഞ്ചിതം-
സഞ്ചയിപ്പൂ.
വിണ്ണിൽപോലും വശിയിവനെയാ-
ക്കിന്നരീകിന്നരന്മാർ
വാഴ്ത്തിപ്പാടുന്നരചനിതിമുൻചേന്ന-
പുണ്യർഷിനാമാൽ. 14

രണ്ടാമൻ:-ഇന്ദ്രസഖനായ ദുഷ്മന്ത മഹാരാജാവല്ലേ ഇദ്ദേഹം?

ഒന്നാമൻ:-അതെ.

രണ്ടാമൻ:-ആകയാൽ.

ചുറ്റുംവാരിധിയാംകുത്തതിരെഴുന്നിപ്പാരു
പാലിച്ചിട്ട-
ന്നൊറ്റയ്ക്കീപ്പരിഘായതോഗ്രഭുജനക്കായ്പ്പു-
ത്തിലില്ലുത്ഭതം
ഈരാട്ടിൻകുലവില്ലു മമ്പർപതിതൻ
ദംഭോളിയും നേടുവാൻ
നേരുന്നുണ്ടു നിശാടബാധകലരുംവിൺമങ്ക-
മാരെന്നുമേ. 15

മുനികുമാരന്മാർ:-ഭവാനു ശ്രേയസ്സുണ്ടാകട്ടെ!

(പഴങ്ങൾ കാഴ്ചവച്ചു വണങ്ങുന്നു.)

രാജാ:-(വിനീതനായിനിന്നു് വാങ്ങിയിട്ടു്) എന്താണു കല്പിക്കുന്നതെന്നറിയാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

ഒന്നാമൻ:-ഭവാൻ ഇവിടെ ആഗതനായി താമസിക്കുന്ന വിവരം ആശ്രമവാസികൾ അറിഞ്ഞു. അതുകൊണ്ടു് അവർ ഭവാനോടു് അപേക്ഷിക്കുന്നു.

രാജാ:-എന്താണാവോ അവരുടെ കല്പന?

മുനികുമാരന്മാർ:-കുലപതി കണ്വമഹർഷി സ്ഥലത്തില്ലായ്കയാൽ രാക്ഷസപ്രരിഷയുടെ ശല്യം ഞങ്ങളുടെ യാഗകർമ്മങ്ങൾക്കു് വിഘ്നം വരുത്തുന്നു. അതിനാൽ അവിടുന്നു സാരഥിയുമൊന്നിച്ചു കുറെ

ദിവസം ആശ്രമത്തെ സനാഥമാക്കിത്തീർക്കണമെന്നാണ് അവരുടെ അപേക്ഷ.

രാജാ:-ഇങ്ങനെ അവർ എന്നെ അനുഗ്രഹിച്ചിരിക്കയാണ്.

മാധ:-അവിടുത്തേക്ക് എത്രയും ഇഷ്ടപ്പെട്ട അപേക്ഷയാണിതു്.

രാജാ:-(പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി)രൈവതക! വില്ലും ശരങ്ങളുമായി സൂതൻ തേരിങ്ങോട്ടുകൊണ്ടുവരാൻപറയൂ.

കാവൽക്കാരൻ:-കല്പനപോലെ (പോകുന്നു.)

മുനികുമാരൻ:-(സസ്സന്തോഷം)

പൂവ്വരേപ്പോലെവത്തിക്കും
ഭവാനിതുചിതംപരം
ആത്തരക്ഷണധർമ്മംതാൻ
കാത്തുപാപ്പ്വർപൗരവർ. 16

രാജാ:-(മുനികുമാരന്മാരോടു്) മുമ്പേ പൊയ്ക്കൊള്ളുണം. ഞാൻ ഇതാ പുറകെ എത്തിക്കഴിഞ്ഞു.

മുനികു:-അവിടുന്നു വിജയിച്ചാലും!

രാജാ:-മാധവ്യാ അങ്ങേയ്ക്കു ശകുന്തളയെ കാണണമെന്നു് ആഗ്രഹമുണ്ടോ?

മാധ:-മുമ്പു് കവിഞ്ഞൊഴുകുകയായിരുന്നു. ഇപ്പോൾ രാക്ഷസന്മാരുടെ കഥ കേട്ടിട്ടു് ഒരു തുള്ളിയും ഇല്ലെന്നായി.

രാജാ:-പേടിയ്ക്കണ്ട, അങ്ങു് എന്റെ സമീപത്തുതന്നല്ലെ ഇരിക്കുന്നതു്.

മാധ:-എന്നാൽ പിന്നെ എനിക്കു രാക്ഷസഭയം ഇല്ല.

കാവൽക്കാരൻ:-(പ്രവേശിച്ചു്) പള്ളിത്തേരു് തയാറാ

ക്കിനിത്തിയിരിക്കുന്നു. വിജയത്തിനായി തിരുമേനി എഴുന്നള്ളാം. കരഭകൻ രാജധാനിയിൽ നിന്നും അമ്മരാജ്ഞിതിരുമനസ്സിലെ കല്പനയുമായിവന്നു കാത്തുനില്ക്കുന്നു.

രാജാ:-(ആദരവോടുകൂടി)അമ്മ കല്പിച്ചയച്ചതൊ?

കാവൽ:-അടിയൻ.

രാജാ:-വരാൻ പറയൂ.

കാവൽ:-കല്പനപോലെ(പോയി കരഭകനെ കൂട്ടികൊണ്ടുവന്നു)അതാ അങ്ങോട്ടുചെല്ലൂ.

കരഭകൻ:—(വന്ദിച്ചു) തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് വിജയിച്ചാലും! അമ്മരാജ്ഞി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. "ഇന്നേക്കുനാലാമതുദിവസം നമ്മുടെ വ്രതം സമാപിക്കയാണു്. അന്നത്തേക്കു് തീർച്ചയായും ആയുഷ്മാനായ മകൻ കുഞ്ഞു് ഇവിടെ വന്നു ചേരണം" എന്നു്.

രാജാ:-ഇവിടെ മഹർഷിമാരുടെ കാര്യം, അവിടെ അമ്മയുടെ കല്പന! രണ്ടും ഉപേക്ഷിക്കാവതല്ല; ഈ പതനത്തിൽ എന്താചെയ്യുക?

മാഢ -ത്രിശങ്കുവിനെപ്പോലെ രണ്ടിനും മദ്ധ്യേയായി നിന്നേക്കണം.

രാജാ.-തോഴരെ! വാസ്തവത്തിൽ ഞാൻ കുഴങ്ങി.

കൃത്യങ്ങൾരണ്ടിങ്ങനെരണ്ടിടത്താ-
യിരിക്കയാലെൻെറമനസ്സുമുട്ടി
ഗിരിക്കുനേക്കെത്തിയൊരാറുപിന്നൊ-
പ്പിരിഞ്ഞുരണ്ടായൊഴുകുന്നപോലെ. 17

(ആലോചിച്ചിരുന്നിട്ട്) തോഴരെ; അങ്ങയെ എന്റെ അമ്മ ഒരു മകനെപ്പോലെ കരുതിയാണല്ലോ വളർത്തിയതു്. അതുകൊണ്ടു് അങ്ങു തിരിച്ചുപോയി, ഞാൻ തപസ്വികളുടെ കാര്യത്തിൽ ബദ്ധപ്പെട്ടിരിക്കയാണെന്നു് അമ്മയോടുണർത്തിച്ചു് അവിടെ വേണ്ട പുത്രധർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കണം.

മാഢ:-എനിക്കു് രാക്ഷസഭയം ഉണ്ടെന്നു് അവിടുന്നു് സംശയിക്കയില്ലല്ലോ.

രാജാ- (പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി) ഹേയ്! അങ്ങനൊന്നും അങ്ങയെപ്പറ്റി സംശയിക്കേണ്ട കാര്യമില്ലല്ലോ.

മാഢ:-അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ അവിടുത്തെ ഒരനുജൻ പോകുന്നതുപോലെ ഞാൻ പോകാം.

രാജാ:-തപോവനത്തിനു് ശല്യം ഉണ്ടാകാതിരിക്കാനും നോക്കണമല്ലോ നമ്മുടെകൂടെ വന്നിട്ടുള്ള സൈന്യത്തെയും അങ്ങയുടെകൂടെ തിരിച്ചയച്ചേക്കാം.

മാഢ.-എന്നാൽ പിന്നെ ഞാൻ യുവരാജാവു്.

രാജാ.-(വിചാരം) ഇയ്യാൾ ഒരു വായാടിയും ചപലനുമാണു്. എന്റെ ഇപ്പോഴത്തെ ആഗ്രഹത്തെപ്പറ്റി ഇയ്യാൾ അന്തപ്പുരത്തിലുള്ളവരോടു് പക്ഷേ പറഞ്ഞേക്കും. ആകട്ടെ ഇയ്യാളോടു് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞുവിടാം.

(മാഢവ്യനെ കൈയ്യുപിടിച്ചുകൊണ്ടു്-പ്രകാശം) തോഴരേ, മഹർഷിമാരെ ആദരിച്ചാണു് ഞാൻ ആശ്രമത്തിലേക്കു് പോകുന്നതു്. ആ മുനികന്യയായ ശകുന്തളയെക്കുറിച്ചു് വാസ്തവത്തിൽ ഒരു കൗതുകവും എനിക്കില്ല, ഓർത്തുനോക്കൂ.-

എവിടെസ്മരബോധലേശമ—
ററിളമാൻക്രൂട്ടവുമായ് വളന്നവം
എവിടോക്കുകിൽനാംസഖേ! ധരി—
യ്ക്കുതഞ്ഞെൻകളിവാക്കുകായ്മായ്. 18

മാധ:-അങ്ങനെതന്നെ (റെല്ലാവരുംപോകുന്നു).

(കർട്ടൻ)

മൂന്നാമങ്കം

(ദർഭകഠം കയ്യിലെടുത്തുകൊണ്ട് ഒരു ഹോത്രി ശിഷ്യൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ശിഷ്യൻ:- (അത്ഭുതത്തോടുകൂടി) അഹോ! ദുഷ്യന്ത മഹാരാജാവിന്റെ മഹാപ്രഭാവം! ആശ്രമത്തിൽ അദ്ദേഹം കാൽവച്ച മാത്രയിൽ ഞങ്ങളുടെ കർമ്മങ്ങൾക്കുണ്ടായിരുന്ന സർവ്വബാധകളും ഒഴിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു.

തങ്കംവിഘാതമഖിലംമറവായിവില്ലിൻ
ഹുങ്കാരമൊത്തെറുതൊണൊലികൊണ്ടുതന്നെ
തങ്കാമ്മുകത്തിലരചൻവിശിഖംതൊടുക്കു-
ന്നെങ്കിൽഭവിപ്പതിനിയെന്തുകഥിച്ചിടേണ്ടു! 1

ഇനി യജ്ഞവേദിയിൽ വിരിക്കാനുള്ള ഈ ദർഭകഠം ഘൃതപിക്കുകഠംക്കു കൊണ്ടുചെന്നു കൊടുക്കാം (ചുറ്റിനടന്നുനോക്കി) ആകാശത്തെലക്ഷ്യംവച്ചു") ഈ തണ്ടുകളോടുകൂടിയ താമരയിലകളും, രാമച്ചം അരച്ചതും എന്തിനു കൊണ്ടുപോകുന്നു? (ഉത്തരം കേട്ടതായി നടിച്ചു") "എന്തിനു"? ശകുന്തള-വെയിലേറ്റു വളരെ അവശതയിലായിരിക്കയാൽ-അവളുടെ ശരീരതാപം ശമിപ്പിക്കാനെന്നോ? അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ വേഗം ചെല്ലൂ; അവൾ കുലപതിയുടെ പ്രാണനാണു". യാഗത്തിലെ തീർത്ഥജലം ഞാൻ അവൾക്കു ഗൌതമി മുഖേന അയച്ചുകൊടുക്കാം. (പോയി)

വിഷ്കംഭം

(കാമപരവശനായി രാജാവു പ്രവേശിക്കുന്നു)

രാജാ:- പരമറിയുമിവൻതപഃപ്രഭാവം
പരവതികന്യകയെന്നതുംഗ്രഹിച്ചേൻ
സ്ഥിരമവളിലുറച്ചഹത്തുപക്ഷേ
യരുതവിടുന്നിനിയൊന്നുവീണ്ടെടുക്കാൻ 2

(കാമപീഡനടിച്ചു്) അല്ലയൊ മലരമ്പ! അങ്ങും ചന്ദ്രനും വിശ്വസനീയന്മാരായിരുന്നിട്ടും കാമിജനങ്ങളെ വഞ്ചിക്കയാണല്ലോ ചെയ്തതു് അതെങ്ങനെയെന്നാൽ:—

മദന!മലർശരൻനീ,യിന്ദുശീതാംശുവേവം
വെറുതെയരുൾവതെന്നോമാദൃശന്മാർധരിപ്പൂ
വിതറുമവനുദഗ്രംതീക്കനൽതൂനിലാവാൽ
ശിതകുലിശസമംനിൻതാശ്രമംനീപൊഴിപ്പൂ 3

(ചുറ്റിനടന്നു്) യജ്ഞകർമ്മങ്ങൾ സമാപിച്ചിരിക്കയാൽ യാഗശാലയിൽ നമ്മുടെ സാന്നിദ്ധ്യം വേണ്ടെന്നില്ലെന്നു മുനിമാർ അറിയിച്ചു. എവിടെയെത്തിയാണു കുറേനേരം വിശ്രമിക്കുന്നതു്? (നെടുവീർപ്പിട്ടുകൊണ്ടു്)എനിക്കു് എന്റെ പ്രിയതമയെ കാണുകയെന്നല്ലാതെ മറ്റെന്താണൊരു ശരണം? അവളെ അന്വേഷിക്കതന്നെ:- (സൂക്ഷ്മനെനോക്കിയിട്ടു്) ഈ കടുത്ത വെയിലുള്ളപ്പോൾ മിക്കവാറും തോഴികളോടുകൂടി അവൾ മാലിനീതീരത്തു വള്ളിക്കുടിലുകൾ ഉള്ളിടത്തായിരിക്കും കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതു് അങ്ങോട്ടുചെല്ലാം

(ചുറ്റിനടന്നിട്ടു്)കൊള്ളാം,ഇവിടെനല്ലകാറുണ്ടു്.

മാലിനീവീചിനീർത്തുള്ളി-
യേന്തിനൽപൂമണത്തൊട്ടം
വീശുമിക്കാറ്റലംപുൽകാം-
കാമതപ്താംഗകങ്ങളാൽ. 4

(ചുറ്റിനടന്നുനോക്കിയിട്ട്) ചുറ്റിനും ആറുവ
ഞ്ചികളുള്ള ആ ലതാമണ്ഡപത്തിലായിരിക്കും
ശകുന്തളയിരിക്കുന്നതു്. എന്തെന്നാൽ (താഴെ
നോക്കിയിട്ട്)

മുൻഭാഗമല്പമൊരുയർന്നിരിപ്പിലും, തൻ-
പിൻഭാഗമാജ്ജഘനഭാരമിയന്നമന്ദം
കാണുന്നനേകപുതുകാൽ ചുവടീനികഞ്ച
ഭാരാന്തികത്തിൽവിലസുന്നവെളുത്തമണ്ണിൽ. 5

ഈ വൃക്ഷശിഖരങ്ങളുടെ ഇടയിൽക്കൂടി നോക്കാം
(അപ്രകാരം ചുറ്റിനടന്നുനോക്കിയിട്ട്)ഹാ! ഹാ!
കിട്ടിപ്പോയി, എന്റെ കണ്ണിനുസായൂജ്യം. എന്റെ
മനോരഥത്തിൽസ്ഥിതിചെയ്യുന്ന പ്രിയതമ ഇതാ
പുതുപുഷ്പങ്ങൾകൊണ്ടു വിരിച്ചിട്ടുള്ള ശിലാശയ്യയിന്മേൽ
കിടക്കുന്നു. രണ്ടുതോഴികളും പരിചരണങ്ങൾ
ചെയ്യുകൊണ്ടു് അടുത്തുതന്നെയുണ്ടു്. ആകട്ടെ
ഇവരുടെ രഹസ്യസംഭാഷണം ഒന്നു കേൾക്കാം.
(മേൽവിവരിച്ചപ്രകാരം ശകുന്തളയും തോഴി
മാരും പ്രവേശിക്കുന്നു)

തോഴിമാർ:-(ശകുന്തളയെ വീശിക്കൊണ്ടു്) ശകുന്തളെ!
ഇതാ ഈ താമരയിലയിലെ കാറ്റു് നിനക്കു
സുഖം തരുന്നുണ്ടോ?

ശകു:-തോഴിമാരെ, എന്നെ വീശുന്നുണ്ടോ നിങ്ങൾ?
(തോഴിമാർ വിഷണ്ണരായി പരസ്പരം നോക്കുന്നു)

രാജാ:-ഹോ! ശകുന്തളയ്ക്കു വലിയ അസ്വാസ്ഥ്യം കാണുന്നുണ്ടു്. ഇതു് വെയിലുകൊണ്ടും, കാമപീഡകൊണ്ടും, രണ്ടുവിധത്തിൽ സംഭവിക്കാമെന്നതോന്നുന്നു. (ആവേശഭരിതനായി നോക്കിക്കൊണ്ടു്) അഥവാ-സംശയിക്കാനില്ല.

വാടുന്നോരുമുണാളകങ്കണമൊട്ടും,
സ്ഫീതാത്തമായ് കൊങ്കുമേൽ
രാമച്ചത്തൊട്ടു,മീർദ്ധശംപ്രിയതമാഗാത്രം
സുനേത്രാമൃതം
തോന്നാമിക്കടുവേനലും മദനനും
ചൂടൊന്നുതാൻപേർപ്പതാ-
യെ,ന്നാൽ-വേനൽവരട്ടിടുന്നാകമനി-
യ്ക്കീക്കാന്തിമെയ്ക്കാന്നിടാ. 6

പ്രിയംവദ:-(അനസൂയയോടു സ്വകാര്യമായി)
അനസൂയെ! ആ രാജർഷിയുമായുള്ള പ്രഥമദർശനം മുതൽ ശകുന്തളയുടെ മനസ്സിനു് ഉൽക്കണ്ഠയുണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. അതുനിമിത്തംതന്നെയായിരിക്കേണ്ടേ ഈ അസ്വാസ്ഥ്യം?

അന:-തോഴീ, എനിക്കും ഉണ്ടു് ഈ സംശയം. ആകട്ടെ ഇവളോടുതന്നെ ചോദിക്കാം:-

(ശകുന്തളയോടു് പ്രകാശം) തോഴീ! നിന്നോടുതന്നെ ചോദിച്ചു് ഒരു കാര്യം അറിയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. നിനക്കു് എന്തിനെയൊക്കുറിച്ചു് വലിയ സന്താപമുള്ളതായി കാണുന്നില്ലാ.

ശകു:-(പൂമെത്തയിൽനിന്നുംപകുതിഎഴുന്നേറ്റിരുന്നു) തോഴീ! എന്താണ് നീ ചോദിക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നതു്?

അന -തോഴീ ശകുന്തളെ!നമുക്കു് കാമത്തെപ്പറ്റി അറിഞ്ഞുകൂടല്ലൊ എങ്കിലും പുരാണേതിഹാസങ്ങളിൽ കാമിജനത്തിന്റെ സ്ഥിതി എങ്ങനെ പറഞ്ഞുകേട്ടിരിക്കുന്നോ അങ്ങനെതന്നെ നിന്റെ ഇപ്പോഴത്തെ സ്ഥിതിയും കാണപ്പെടുന്നു. എന്തു കാരണത്താലാണു് നിനക്കു് ഈ ക്ലേശമെന്നു നീ പറയണം. ദീനത്തിന്റെ വിവരം ശരിയായറിയാതെ എങ്ങനെയാണു് അതിനു പ്രതിവിധി കാണാൻ കഴിയുന്നതു്?

രാജാ. — (മേൽപറഞ്ഞതു കേട്ടിട്ടു് സന്തുഷ്ടിയോടു് വിചാരം)
എനിക്കുണ്ടായ സംശയംതന്നെ അനസൂയയ്ക്കും ഉണ്ടായിരിക്കുന്നു ഇതു കാമപാരവശ്യത്താൽ എനിക്കുമാത്രം ഉണ്ടായ അഭിപ്രായമല്ല.

ശകു -(ആത്മഗതം)എന്റെ മനസ്സിലെ അഭിനിവേശം പ്രബലതരമായിരുന്നാലും അതു തോഴിമാരെ അറിയിക്കാൻ ഞാൻ ശക്തയാകുന്നില്ല.

പ്രിയം.-(ശകുന്തളയോടു്)തോഴീ! അനസൂയപറഞ്ഞതു ശരിയല്ലെ? നീ ഈ ദീനാവസ്ഥയിൽ നിന്നും മുക്തയാവണമെന്നു വിചാരിക്കുന്നുണ്ടോ? ദിവസംപ്രതി നിന്റെ ശരീരാവയവങ്ങൾ ശോഷിച്ചുവരുന്നല്ലൊ. സൌന്ദര്യത്തിന്റെ ഛായ മാത്രം നിന്നെവിട്ടു പിരിഞ്ഞിട്ടില്ലെന്നു് ഒരു വ്യത്യാസമേയുള്ളു.

രാജാ:-പ്രിയംവദപറഞ്ഞതു പരമാർത്ഥമാണ്. അവൾ പറഞ്ഞതുപോലെ തന്നെ—

പാരംചൊട്ടിയഗണ്ഡമാന്ന്വദനം,കാഠിന്യ
മുക്തസ്തനം
പേരുംമാറൊട്ടതാഴ്ന്നതോള,വശമാം
മദ്ധ്യം,വിളത്തോരുമെയ്,
ഈമട്ടിന്നതിമന്മഥാത്തതനുവായിട്ടും
തുലോംരമ്യത
ന്നോമൽപ്രേയസി,കാറടിച്ചിലകം
പോയ്നില്ക്കുന്നതുമുല്ലപോൽ. 7

ശകു:-തോഴീ, മറ്റാരോടാണെനിക്കു പറയാനുള്ളതു്? പക്ഷെ ഞാൻ കാരണമായി നിങ്ങൾക്കു രണ്ടു പേർക്കും ബുദ്ധിമുട്ടുണ്ടാകുമല്ലൊ.

തോഴിമാർ - അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ് നിർബന്ധിക്കുന്നതു്. ദുഃഖം ചെങ്ങാതിമാർക്കായി വിഭജിക്കപ്പെട്ടാൽ അതിന്റെ ഭാരംകുറഞ്ഞുകിട്ടുമല്ലൊ.

രാജാ:- വീതിച്ചുതന്നുടെസുഖാസുഖഭാരമേല്പോർ
പോടിക്കിലോമലരുള്ളുദ്ധമാധിഹേതു
നോക്കീട്ടുമെന്നെയവൾസസ്പൃഹമേറെ,യീഞാ-
നൽക്കണ്ണുകൊൾവിതവളെന്തുകഥിയ്ക്കുമെന്നായ്
8

ശകു.-തോഴീ! തപോവനത്തെരക്ഷിക്കുന്ന ആ രാജർഷിയെ ഞാൻ എപ്പൊൾ കണ്ടോ അപ്പോൾമുതൽ അദ്ദേഹത്തെ കുറിച്ചുള്ള അഭിലാഷത്താൽ ഞാൻ ഈ ദയനീയസ്ഥിതിയിലായിരിക്കുന്നു.

രാജാ:- (സസന്തോഷം) കേൾക്കേണ്ടതുകേട്ടു—

അഴലിനു,മതുവിട്ടുമാറിടാനും
വഴിമമചേത്തുകാമദേവനതെ
മഴയുലകിനുനൽകുവാൻമുകിൽചാ—
ത്തഴകൊടെഴുന്നൊരുവാസരംകണക്കെ— 9

ശകു:-അതിനാൽ നിങ്ങൾക്കു രണ്ടുപേർക്കും സന്മനസ്സുണ്ടെങ്കിൽ ആ രാജർഷിക്കു് എന്നോടു് അനുകമ്പതോന്നാൻ വേണ്ടതുചെയ്യുക. അല്ലാത്തപക്ഷം എന്റെ ഉദ്യമക്രിയയ്ക്കു് ഉടനെ ഒരുങ്ങിക്കൊൾവിൻ.

രാജാ:- സകലസംശയങ്ങളും തീർന്നൊഴി—

പ്രിയം:-(രഹസ്യമായി)അനസൂയെ, ഇവൾക്കു് മന്മഥാവസ്ഥ മൂർച്ഛയിലെത്തിയിരിക്കുന്നു. കാലതാമസം ഇനിയും പാടില്ല ഇവൾ കാമിച്ചിരിക്കുന്നതു് പൂരുവംശത്തിനു തൊട്ടുകീഴായിരിക്കുന്ന ആ മഹാരാജാവിനെയാണു്. അതുകൊണ്ടു് ഇവളുടെ അഭിലാഷം അഭിനന്ദനീയംതന്നെ.

അനു:- (സഹകായ്മയായി) അതുശരിതന്നെ.

(പ്രകാശം)തോഴീ,ഭാഗ്യത്താൽ നിന്റെ അഭിനിവേശം പതിഞ്ഞതു് അതിനുചിതമായ സ്ഥാനത്തുതന്നെയാണു്, സമുദ്രത്തിലല്ലാതെ മഹാനദികൾ മറെവിടെയാണു് ചെന്നുചേരുക!

പ്രിയം:-തളിർത്തുമല്ലയ്ക്കു് അർഹത, തേന്മാവിനെയല്ലാതെ മറേതുവൃക്ഷത്തെ പ്രാപിക്കാനാണു്.

രാജാ:- വിശാഖനക്ഷത്രങ്ങൾ രണ്ടും ചന്ദ്രലേഖയെ അനുവർത്തിക്കുന്നതിൽ അത്ഭുതത്തിനു് അവകാശമുണ്ടോ?

അന:-എന്നാൽ, ഇനി പ്രിയതോഴിയുടെ ആഗ്രഹം വേഗം രഹസ്യമായി സാധിക്കാനുള്ള കൗശലം എന്തു്?

പ്രിയം:- രഹസ്യമായിട്ടെങ്ങനെയാകാമെന്നു് ആലോചിച്ചാൽമതി, വേഗമാകുന്നതിൽ പ്രയാസമില്ല.

അന:-അതെന്തു്?

പ്രിയം:- ആ രാജർഷി പ്രേമത്തോടുകൂടി ഇവളെ നോക്കി അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആഗ്രഹം സൂചിപ്പിക്കുന്നതും ഈയിടയായി ഉറക്കമില്ലാഞ്ഞു ക്ഷീണിച്ചിരിക്കുന്നതും നീ കാണുന്നില്ലേ?

രാജാ:-സത്യം, എന്റെ ഇപ്പോഴത്തെ സ്ഥിതി അങ്ങനെതന്നെ.

ഉൾത്താപംപരമാനു രാത്രിനിയതംകേണീട്ടു-
മെൻകണ്ണുനീർ
കൈയ്ത്തണ്ടിൽപ്രവഹിച്ചു കല്ലൊളിഭരം
പൊയ്പോയ പൊൻകങ്കണം
സ്വസ്ഥാനത്തമരാതെ, ഞാൻവടവിലും
താങ്ങാതെതാഴോട്ടവ-
ന്നെത്തീടുന്നിതിടയ്ക്കിട,യ്ക്കുസഭാമേല്പോട്ട
നീക്കുന്നുഞാൻ 10

പ്രിയം:-(ആലോചിച്ചിട്ടു്)ഇവൾ അദ്ദേഹത്തിനു് ഒരു കാമലേഖനം എഴുതട്ടെ, അതു ഞാൻ ദേവപ്രസാ

ദമാണെന്ന ഭാവത്തിൽ പൂക്കളുടെ ഇടയ്ക്കു മറച്ചു വച്ച് അദ്ദേഹത്തിനു് കൊണ്ടുചെന്നുകൊടുക്കാം.

അന:-ഈ കൗശലം എനിക്കിഷ്ടമായി, ശകുന്തള എന്തു പറയുന്നു?

ശക:-നിങ്ങളുടെ തീരുമാനത്തിൽ എനിക്കെന്തു വികല്പമാണുണ്ടാവുക?

പ്രിയം:-എന്നാൽ തന്റെ സ്ഥിതി വിവരിക്കുന്ന ഒരു ലളിതപദ്യം ആലോചിച്ചു നിർമ്മിക്കുക.

ശക:-അതു ഞാൻ നിർമ്മിക്കാൻ ശ്രമിക്കാം, പക്ഷേ നിരസിച്ചേക്കുമെന്നു ഭയന്നു് എന്റെ മനസ്സു് ചഞ്ചലപ്പെടുന്നുണ്ടു്.

രാജാ:-(സസന്തോഷം)

നീഭീരു,നിൻഹിതനിരാസകനായ്ഗണിപ്പോൻ
നിന്നോടുചേരുവതിനിങ്ങിതകാത്തുനിപ്പൂ
ശ്രീയത്ഥിതൻവശഗയായിവരാം-വരാതാം-
ശ്രീകാമിതൻപുരുഷനാരവളോടിണങ്ങാ? 11

തോഴിമാർ:- ഹേ! സദ്ഗുണമഹിമകളെ അറിയാത്തവളെ! ദേഹത്തിനു് കുളിർമകൊടുത്താനന്ദിപ്പിക്കുന്ന ശരൽക്കാല ചന്ദ്രികയെ ആരൊരുത്തൻ കൂടകൊണ്ടുമറയ്ക്കും?

ശക:-(ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്) എന്നാൽ ഇപ്പോൾതന്നെ നിങ്ങൾ നിർദ്ദേശിച്ചതുപോലെ ഞാൻ ചെയ്യാം.

(പദ്യരചനയ്ക്കു് ചിന്തിക്കുന്നു.)

രാജാ:- നിന്നിമേഷനായി ഞാൻ എന്റെ പ്രിയതമയെനോക്കിക്കൊണ്ടു നില്ക്കുന്നതു് യുക്തംതന്നെ; എന്തെന്നാൽ-

പുരികക്കൊടിയൊന്നയത്തിലേഖ്യം
വിരചിക്കാനുചിതംപദംനിനയ്ക്കേ
പുളകാഞ്ചിതഗണ്ഡമാംമുഖത്താൽ
വെളിവാക്കുന്നവളെന്റെനേർക്കുരാഗം 12

ശകു-തോഴീ-ഒരുശ്ലോകം ഞാൻചിന്തിച്ചുവച്ചിരിക്കുന്നു. എഴുതുന്നതിനുള്ള ഉപകരണമൊന്നുമില്ലല്ലൊ.

പ്രിയം:-കിളിയുടെ വയർപോലെ മനോഹരമായ ഈ താമരയിലയിൽ നഖംകൊണ്ടെഴുതു

ശകു:-(ശ്ലോകം എഴുതീട്ട്) തോഴിമാരേ, ഇതുകേട്ടിട്ട് അത്ഥമുണ്ടോ എന്നു പറയുവിൻ

തോഴിമാർ:-ഞങ്ങൾ സശ്രദ്ധംകേൾക്കാം.

ശകു:-(വായിക്കുന്നു.)

ആവില്ലെനിക്കരിയുവാൻഭവദീയചേതോ-
ഭാവം,ഭവാനിലെഴുമെന്നനുരാഗവായ്പാൽ
പൂവമ്പനേറനമിരവും പകലുംവരുട്ടി—
പ്പോരുന്നു നിർദ്ദയ!നിതാന്തമിതെൻശരീരം. 13

രാജാ:-(പെട്ടെന്ന് അടുത്തുചെന്ന്)

നിന്നെ മാരനമലേ! വരുട്ടിടു—
ന്നെന്നെയെപ്പൊഴുമെരിക്കയാണവൻ
ചന്ദ്രനല്പൊരഴലതുംപകൽ
വന്നിടാകുമുടനിക്കനിർണ്ണയം 14

തോഴിമാർ-(സസന്തോഷം എഴുന്നേറ്റ്) ഞങ്ങളുടെ മനോരഥംപോലെതന്നെ തൽക്ഷണം ഇങ്ങോട്ടാഗതനായ ഭവാനു സ്വാഗതം!

ശകു-(എഴുന്നേൽക്കാൻ ഭാവിക്കുന്നു)

രാജാ:-(ശകുന്തളയോടായി) വേണ്ടാ, വേണ്ടാ, ബദ്ധപ്പെടരുതെ,

പൂമെത്തതൻമലരുപററിയു,മാശുചൂടാൽ-
വാടുംമൃണാളശകലങ്ങളിലെസുഗന്ധം
പൂണ്ടും, വിളങ്ങിടുവൊരിപ്പുരുതാന്തമാംനീൻ-
പൂമെയ്യനഹ്നുപചാരചടങ്ങിനേതും 15

അന-(രാജാവിനോട്ട്) ഈ ശിലാതലത്തിന്റെ ഒരറ്റം, ചെങ്ങാതി! അവിടുന്നു അലങ്കരിച്ചാലും!
(രാജാവു് ഇരിക്കുന്നു, ശകുന്തള സലജ്ജം സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു)

പ്രിയം-ചെങ്ങാതീ! നിങ്ങൾക്കു രണ്ടുപേർക്കും പരസ്പരം അനുരാഗം കാണുന്നുണ്ടു് എങ്കിലും എനിക്കു് പ്രിയതോഴിയോടുള്ള സ്നേഹംമൂലംവീണ്ടും പ്രത്യേകം ചിലതുപറയാൻ തോന്നുന്നു.

രാജാ-ഭദ്രേ! മറച്ചുവയ്ക്കാതെ അതുപറഞ്ഞുതന്നൊതീരണം അല്ലെങ്കിൽ പശ്ചാത്തപിക്കേണ്ടിവരും

പ്രിയം:-ഈ പത്തിൽപെട്ടിരിക്കുന്ന ഒരു പ്രജയെ രക്ഷിക്കേണ്ടതു രാജാവിന്റെ കർത്തവ്യമാണല്ലൊ

രാജാ:-അതിൽപരമായിമറെറാന്നില്ല.

പ്രിയം:-എന്നാൽ ഞങ്ങളുടെ ഈ പ്രിയതോഴി ഭവാൻ കാരണമായി ഇത്രയും കാമാർത്തയായിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ അങ്ങു് ഇവളെ അനുഗ്രഹിച്ചു രക്ഷിക്കണം

രാജാ:-ഭദ്രേ! ഈ അപേക്ഷ ഞങ്ങൾക്കു് രണ്ടുപേർക്കും

ഉള്ളതാണു്. എങ്കിലും സർവ്വവിധത്തിലും ഞാൻ ഇതിനാൽ അനുഗ്രഹീതനായിരിക്കുന്നു.

ശകു:-(പ്രിയംവദയെ നോക്കി)തോഴീ! അന്തഃപുരത്തിലുള്ളവരെ പിരിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ക്ലേശത്താൽ തിരിച്ചുപോകാൻ വെമ്പൽകൊള്ളുന്ന രാജർഷിയെ എന്തിനാണു ശല്യപ്പെടുത്തുന്നതു്?

രാജാ:- എന്മാനസത്തിലമരും മദിരാക്ഷി! നിന്നി
ലന്യേമനസ്സുപതിയാത്തിവപൊവ്വഥാനീ
ഇന്നന്യഥാ കരുതിവീണ്ടുമയേ!ഹനിക്കാ-
യ്ക്കുന്നോസ്മരൻനിഹതിചെയ്യുകഴിഞ്ഞതല്ലീ? 16

അനു:-ചെങ്ങാതി! രാജാക്കന്മാർ വളരെഭാഗ്യമാരുള്ളവരാണെന്നുകേട്ടിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽഞങ്ങളുടെ ഈപ്രിയതോഴിയെക്കുറിച്ചു് ബന്ധുക്കൾക്കു് ദുഃഖിക്കാൻ ഇടയാകാത്തവിധം അങ്ങുപെരുമാറണം.

രാജാ:-ഭദ്രേ! അധികം പറയേണ്ടല്ലൊ-

കളത്രമുണ്ടേറെനമുക്കിതെങ്കിലും
കുലത്തിനുന്നായിതുരണ്ടുമാത്രമേ
സമുദ്രമായോരുടയാടചാത്തിടും
ധരിത്രിയുംനിങ്ങടെകൂട്ടുകാരിയും. 17

തോഴിമാർ-ഞങ്ങൾ സംതൃപ്തരായി.

പ്രിയം-(കണ്ണുകാണിച്ചുകൊണ്ടു്) അനസൂയെ! ഇതാ മാൻകിടാവു് അതിന്റെതള്ളയെകാണാഞ്ഞിട്ടായിരിക്കും,പരിഭ്രമിച്ചു് അങ്ങുമിങ്ങുമൊക്കെ നോക്കുന്നു. ഞാതിനെ നമുക്കു തള്ളയുടെ അടുത്തുകൊണ്ടുചെന്നുവിടാം (രണ്ടുപേരും പോകുന്നു).

ശകു-എനിക്കു് സഹായത്തിനു് ഒരാൾ നില്ക്കണെ.

തോഴി-ഈ ലോകത്തിനാകെ തുണയായിട്ടുള്ള ആളല്ലെ നിന്റെ അടുത്തുനിൽക്കുന്നതു്? (പോയി)

ശകു:-അപ്പാ, പൊയ്ക്കളഞ്ഞോ!

രാജാവു്:-വ്യാകുലപ്പെടരുതു്, എന്തുശുശ്രൂഷ ചെയ്യുന്നതിനും ഞാനടുത്തില്ലെ?

ക്ഷീണംകെടുത്തുമണിനീർക്കുളിർകാറിതാ - ഞാൻ
വീശാംകുശേശയദളവ്യജനങ്ങളാലെ
പോരെങ്കിലെന്മടിയിൽവച്ചുതലോടിടാംചെ-
ന്താരൊത്തകാല്, കരഭോരു!യഥാസുഖംതേ 18

ശകു:-ബഹുമാനിക്കപ്പെടേണ്ടവക്കു ഞാൻ അപരാധിയാകയില്ല. (എഴുന്നേറ്റുപോകാൻ ഭാവിക്കുന്നു)

രാജാ:-സുന്ദരി! വെയിൽ ശമിച്ചിട്ടില്ല. ഭവതിയുടെ ദേഹസ്ഥിതി ഇങ്ങനെയുമാണല്ലൊ!!

മലർമെത്തവെടിഞ്ഞു,മംബുജത്തി-
ന്നിലയാലേതവമാറിടംമറച്ചും
മൃദുലാംഗി!യതീവതാന്തനീയീ-
വെയിലത്തെങ്ങനുഹോ!നടന്നുപോകും 19

(രാജാവു് ശകുന്തളയെ പിടിച്ചുനിർത്തുന്നു)

ശകു:-പൌരവ!മര്യാദ വെടിയരുതു്. ഞാൻ കാമപീഡിതയാണെങ്കിലും എന്നിക്കു തോന്നിയതു പ്രവർത്തിക്കാൻ നിവർത്തിയില്ല

രാജാ:-ഹേ!ഭവതിഭീരുവാണു്. ഈ കാര്യത്തിൽ തപോജനങ്ങളുടെ അപ്രീതി ഭയപ്പെടേണ്ട. ധർമ്മജ്ഞനായ കുലപതി ഈ സംഗതിയിൽ ഒരു തെറ്റു കാണുകയില്ല. എന്തെന്നാൽ—

രാജന്യകന്യാജനമിങ്ങനേകം
രാജിച്ചുഗാന്ധർവ്വവിവാഹമാനേ്നാർ
നന്ദിച്ചിരുന്നായവരേപ്പിതാക്കള-
ന്നെന്നനാം കേട്ടറിയുന്നതാനും. 20

ശകു:-എന്നെ ഇപ്പോഴൊന്നവിടണെ, ഞാൻ തോഴി മാരോട് ഒന്നുകൂടി ചോദിച്ച് സമ്മതം വാങ്ങി ക്കൊള്ളട്ടെ.

രാജാ:-ഉം-വിടാം.

ശകു-എപ്പോൾ?

രാജാ:- മധുരമിതപരിക്ഷതാഭമാനി-
നാധരരസംരസമോടുമാത്തനീ ഞാൻ
പുതുമലർമധുവുണ്ടിടുന്നവണ്ടേ-
ന്നതുപടിസുന്ദരിമന്ദമായ്നകന്നാൽ. 21

(രാജാവ് ശകുന്തളയുടെ മുഖം പിടിച്ചുയർത്തുന്നു, ശകുന്തള വൈമുഖ്യം കാണിക്കുന്നു)

അണിയറയിൽ:-ഇതാ ചക്രവാകി ഇണയോടുയാത്രപറയുന്നു. രാത്രിയാകാറായി.

ശകു:-(കേട്ടപരിഭ്രമത്തോടുകൂടി) പൌരവ! ഗൌതമിയമ്മ എന്റെ ദേഹസ്ഥിതി അറിയാൻ ഇങ്ങോട്ടു വരികയാണ്. ഈ മരക്കൊമ്പുകൾക്ക് മറഞ്ഞു നിന്നോക്കണെ

രാജാ:-അങ്ങനെയാകട്ടെ, (മറഞ്ഞുനില്ക്കുന്നു.)
(ഗൌതമിയും തോഴിമാരും ഒരു ജലപാത്രവുമായി പ്രവേശിക്കുന്നു)

ഒരുതോഴി:-ഗൌതമിയമ്മെ! ഇങ്ങോട്ട്, ഇങ്ങോട്ട്!

ഗൌതമി:-(ശകുന്തളയുടെ അടുത്തെത്തി) കുഞ്ഞേ! നിന്റെ അസുഖം കുറവില്ലെ?

ശകു:-എനിക്കു കുറവുണ്ടു്.

ഗൌതമി:-ഇതാ ഈ തീർത്ഥം തളിച്ചാൽ നിന്റെ ദേഹത്തെ ചൂടശേഷം പോകും. (തീർത്ഥം ശകുന്തളയുടെ തലയിൽ തളിയ്ക്കുന്നു) കുഞ്ഞേ! പകൽ അവസാനിച്ചു; വരൂ ആശ്രമത്തിലേക്കു് പോകാം (എല്ലാവരും പോകുന്നു)

ശകു:-(സ്വഗതം)മനമെ! അഭിലാഷസിദ്ധിക്കു തനിയെ വന്നുചേർന്ന സന്ദർഭം നീ ഭയസങ്കോചങ്ങളാൽ പാഴാക്കിയിട്ടു് ഇപ്പോൾ പശ്ചാത്തപിക്കുന്നതെന്തിനു്?(കുറെനടന്നു് തിരിഞ്ഞുനിന്നു്, പ്രകാശം) സന്താപശാന്തിക്കുതകിയ വള്ളിക്കുടിലെ! വീണ്ടും ഈ സുഖം അനുഭവിക്കാനായി തല്ക്കാലം ഞാൻ നിന്നോടു യാത്രപറയുന്നു (വളരെ കുണ്ഠിതത്തോടുകൂടി ശകുന്തള മറ്റുള്ളവരുടെ കൂടെ പോകുന്നു

രാജാ:-(മുന്നുനിന്നിരുന്ന സ്ഥാനത്തുചെന്നു് നെടുവീർപ്പിട്ടുകൊണ്ടു്) ആശ സാധിക്കുന്നതിനു തടസ്സങ്ങൾ എന്തെല്ലാം വന്നുചേരുന്നു!

അധരംവിരലാൽമറച്ചു,രമ്യം
വിധുരാലാപമൊടുംവിലക്കിമേന്മേൽ
അഥതോർക്കുതിരിച്ചുചക്ഷുരാക്ഷീ-
മുഖമെമ്മട്ടുമയത്തി,മുത്തിയില്ല 22

ഇനി ഞാനെങ്ങോട്ടാണു പോവുക? പ്രിയതമയിരുന്നിരുന്ന ഈ ലതാഗൃഹത്തിൽ തന്നെ കുറച്ചുനേരം ഇരിക്കാം. (ചുറ്റുംനോക്കിയിട്ടു്)

കാണുന്നോമൽകിടക്കയാൽ ചുളിവെഴും.
പൂമെത്തയിപ്പാറമേൽ,
ക്ലാന്താബ്ജാരുദകാമലേഖനമിതാ
കാണ്മൂനഖത്താൽകൃതം.
കൈവിട്ടുന്മൂണാളഭ്രഷ്ണമിതാ;
കാണുപ്പൊഴീവണ്ണമി-
ങ്ങീവല്ലിക്കുടിൽശൂന്യമെങ്കിലുമെനിക്കാ
വില്ലുടൻവിട്ടിടാൻ. 23

(ആകാശത്തിൽ) രാജാവേ!
അന്തിയ്ക്കുയാഗപരിപാടിതുടങ്ങവേ, തീ
പന്തിയ്ക്കുകത്തിയെരിയുന്നൊരുവേദിചുറ്റും
സന്ധ്യാചയോദ്ഗകപിലംപിശിതാശനൌഘം
തൻചരായഘോരതരമുണ്ടിതസഞ്ചരിപ്പൂ. 24

രാജാവു്:-ഇതാ ഞാൻ വന്നുകഴിഞ്ഞു.

(കട്ടൻ)

നാലാമങ്കം

(പൂക്കൾ പറിച്ചുകൊണ്ട് തോഴിമാർ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

അന:-തോഴീ പ്രിയംവദെ! ഗാന്ധർവ്വവേളികഴിഞ്ഞു് തനിയ്ക്കനുരൂപനായ ഭർത്താവുമായി ശകുന്തള ബന്ധംപുലർത്തിക്കണ്ടതു് എനിക്കു് ആശ്വാസമായി. പക്ഷെ ഒരു സംശയം തോന്നിക്കാതെയുണ്ടു്.

പ്രിയം:-യാഗാനന്തരം തപസ്വികൾ ആ രാജർഷിയെ യാത്രപറഞ്ഞയച്ചല്ലോ, രാജധാനിയിൽ തിരിച്ചെത്തി ഇപ്പോൾ അന്തഃപുരത്തിൽ കഴിയുന്ന അദ്ദേഹം ഇവിടെനടന്ന കാര്യങ്ങളെല്ലാം ഓർക്കുന്നുണ്ടായിരിക്കുമോ ഇല്ലയോ എന്നു് എനിക്കു് സംശയമായിരിക്കുന്നു.

പ്രിയം:-തോഴീ, സമാധാനപ്പെട്ടിരിക്കു. ആ മാതിരി രൂപഗുണം ഉള്ള പുരുഷനു് വിശിഷ്ട ഗുണങ്ങളില്ലാതിരിക്കയില്ല. എന്നാൽ അച്ഛൻവന്നു് വസ്തുത അറിയുമ്പോൾ എന്താണു് കല്പിക്കാൻ പോകുന്നതെന്നു് എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ.

അന:-എനിക്കുതോന്നുന്നതു് അച്ഛനും ഇതു സമ്മതമായിരിക്കുമെന്നാണു്.

പ്രിയം:-എന്തുകൊണ്ടു്?

അന:- ഗുണവാനായ വരനു് അവളെ കൊടുക്കണമെന്നാണല്ലോ അച്ഛന്റെ മുൻനിശ്ചയം അതു് അദ്ദേഹം പ്രയാസപ്പെടാതെ ദൈവഗത്യാ നടപ്പിൽവന്നതുകൊണ്ടു് അച്ഛനു് അതിൽ സംതൃപ്തിയേ ഉണ്ടാവൂ.

പ്രിയം:-അതു ശരിതന്നെ.(പൂക്കൂടയിൽ നോക്കിയിട്ട്) തോഴീ പൂജയ്ക്കു പൂക്കൾ തികഞ്ഞു.

അന:-ശകുന്തളയുടെ സൌഭാഗ്യ ദേവതാർച്ചനംക്രടിയുണ്ടല്ലോ

പ്രിയം:-ശരിതന്നെ. (പിന്നെയും പൂക്കൾപറിക്കുന്നു)

അണിയറയിൽ-ഹേ, ഹേ! നാം ഇതാ-

അന:-ആരോ അതിഥിവന്നു വിളിക്കുന്നെന്നു തോന്നുന്നു

പ്രിയം:-അല്ലെ, ആശ്രമത്തിൽ ശകുന്തളയില്ലെ? (സ്വഗതം)പക്ഷെ അവളുടെ മനസ്സ് ഇന്നത്തെ നിലയ്ക്ക് അവിടെയല്ലായിരിക്കും.

അന:-ആകട്ടെ, ഇപ്പോൾ പൂക്കൾ ഇത്രയും മതി.

(രണ്ടുപേരും പോകുന്നു)

അണിയറയിൽ:-ഹാ!അതിഥിയെ നിന്ദിക്കുന്നവളെ!

നാമിത്തപോധനനണഞ്ഞതറിഞ്ഞിടാതി-
ന്നാരേസ്മരിപ്പുമരുചിന്തയെഴാതിദം! നീ
ഭ്രാന്തൻസ്വപ്നവ്യുകഥപോലെ, മറന്നുപോട്ടെ
നിന്നായവൻ,തദനുപന്നറിയിക്കിലുംനീ. 1

പ്രിയം:-അയ്യൊ കഷ്ടം! അതുതന്നെ സംഭവിച്ചല്ലൊ! മനോരാജ്യത്തിലാണ്ടുപോയ ശകുന്തള ഏതോ ഒരു പൂജ്യനെ ആദരിക്കാതിരുന്നു തെറ്റുകാരിയായിതീർന്നല്ലൊ (നോക്കിയിട്ട്) ഏതോ ഒരാളല്ല, ആ ദുർവ്വാസാവു മഹർഷി അങ്ങനെ ശപിച്ചിട്ട് അതാ ധ്യാനത്തിൽ ആരു തട്ടിത്താലും നിൽക്കാത്ത മട്ടിൽ മടങ്ങുന്നു-തീയേദഹിപ്പിക്കയുള്ളല്ലൊ.

അന:-നീ ചെന്ന കാല്ക്കൽവീണ് അദ്ദേഹത്തെ തിയ്യ്യ് വിളിച്ചുകൊണ്ടുവരു, ഞാൻ പോയി അതിഥി പൂജയ്ക്കു പൂവും വെള്ളവും ഒരുക്കാം.

പ്രിയം:-അങ്ങനെതന്നെ. (പോയി)

അന.-(കുറെചെന്നപ്പോൾ കാലിടറിയതായി നടിച്ച്) അയ്യോ! പരിഭ്രമത്താൽ കാലിടറി എന്റെ കയ്യിൽനിന്നും പൂക്കൂട താഴെ വീണുപോയി. (പൂക്കളം പെറുക്കിയെടുത്തു് കൂടയിൽ ഇടുന്നു)

പ്രിയം:-(പ്രവേശിച്ച്) തോഴീ! പ്രകൃത്യാ കടിലനായ അദ്ദേഹത്തെ ശാന്തപ്പെടുത്താൻ ആർക്കു കഴിയും? എന്നാലും അദ്ദേഹത്തെ അല്പം ആർദ്രനാക്കാൻ എനിക്കു കഴിഞ്ഞു.

അന -(സസ്മിതം)അദ്ദേഹത്തിന്റെകായ്യത്തിൽഅത്ര യെങ്കിലും പററിയതു വലിയകായ്യം. പറയു നടന്നതു്.

പ്രിയം.-ഞാൻചെന്നു് കെഞ്ചിയിട്ടും തിരിച്ചുവരികയി ല്ലെന്നു കണ്ടപ്പോൾ "ഭഗവാനെ! അറിവില്ലാത്ത പുത്രിയുടെ ഒരപരാധം അവൾക്കുണ്ടായിരുന്ന ഭക്തിയോത്തെങ്കിലും അവിടുന്നു പൊറുക്കണെ" എന്നു പ്രാത്ഥിച്ചു.

അന.-എന്നിട്ടു?

പ്രിയം-അദ്ദേഹം പിറുപിറു[illegible]യാണു്. "എന്റെ വാക്കുനിഷ്ഫലമാകാൻ [illegible]രു മുദ്രാഭരണം കാണിച്ചാ[illegible]ം നിവത്തിക്കാം" എന്നു് [illegible]ധാ നവും ചെയ്തു.

MUL
288067
288067
UNIVERSITY LIBRARY

അന:-ഇപ്പോൾ സമാധാനത്തിനു വകയുണ്ടു്. ആ രാജർഷിപിരിഞ്ഞ സമയം ഒരുമുദ്രമോതിരം അദ്ദേഹം സ്മാരണയ്ക്കായി അവളുടെ വിരലിൽ ഇട്ടിട്ടുണ്ടല്ലൊ അതു് ശാപമോക്ഷത്തിനുള്ള ഉപായോപകരണമായി ശകുന്തളയുടെ കയ്യിലുണ്ടു്.

പ്രിയം:-വരു, നമുക്കുപോയി ദേവകാര്യങ്ങൾ നിർവ്വഹിക്കാം.

(രണ്ടുപേരും പുറത്തിറങ്ങുന്നു.)

പ്രിയം:- അനസൂയെ! നോക്കുക. ശകുന്തളയിതാ ഇടത്തെ കൈകൊണ്ടു മുഖംതാങ്ങി ചിത്രത്തിൽ എഴുതപ്പെട്ടതുപോലെസ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. ഇവൾ ഭർത്താവിനെക്കുറിച്ചുള്ള ചിന്തയിലാണ്ടു തന്നത്താൻ മറന്നിരിക്കയാണു്. പിന്നുണ്ടോ അറിയുന്നു അതിഥി വന്നതു്?

അന:-പ്രിയംവദെ! ഈ സംഗതി നമ്മൾ രണ്ടുപേരോടേയും മുഖ്യനിന്നും പരസ്യമാകാംതെഇരിക്കട്ടെ മൃദുലശീലയായ പ്രിയസ്നേഹിതിയെ രക്ഷിക്കുതന്നെ വേണം.

പ്രിയം:-ആ ഇളംമുല്ലയ്ക്കു് ഇപ്പോൾ വല്ലവരും ചൂടുവെള്ളമൊഴിക്കുമൊ? (രണ്ടുപേരുംപോയി)

പ്രവേശകം

(കണ്വശിഷ്യൻ ഉറക്കംമുഴുന്നോറഭാവത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു) ഭഗവാൻ കാശ്യപൻ ദൂരദേശ

വാസം കഴിഞ്ഞു മടങ്ങിഎഴുന്നള്ളിയിട്ട്, നേരം ഇപ്പോൾ എന്തായിരിക്കുമെന്നുനോക്കി അറിയിയ്ക്കുന്നതിനു് എന്നോടു കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. രാത്രി അവസാനിക്കാറായോ എന്നു പുറത്തുചെന്നു നോക്കാം. (നടന്നു നോക്കിയിട്ടു്)

ആഹാ! പ്രഭാതമായല്ലൊ–ഇതാ–

പ്രാപിപ്പു ചന്ദ്രനൊരിടം ചരമാദ്രി, മുമ്പേ
യാവിഷ്കരിപ്പു രുണനേയപരത്രമിത്രൻ
തേജോദ്വയോദയലയങ്ങളിതൊത്തുവന്നി–
ട്ടീജീവിതാസുഖസുഖക്രമമോതിടുന്നൊ? 2

അതുതന്നെയല്ല,

രാജീവ്വിരുന്നൊരുകുമുദ്യുതിമങ്ങിയിപ്പോൾ
രാജാവൊഴിഞ്ഞളവുകൺകുളിർമേതരാതായ്–
ജീവാധിനാഥവിരഹാലബലാജനത്തി
ന്നേവംപെടുന്നധികദുസ്സഹദുഃഖഭാരം.

(കർട്ടൻ മാറാതെ അനസൂയ തിടുക്കത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു്)

അന–അതങ്ങനെതന്നെ, ലൗകികവിഷയങ്ങളിൽ മനസ്സു വ്യാപരിച്ചിട്ടില്ലാത്തവളെങ്കിലും, എനിക്കുപോലും അറിയാറായി – എങ്കിലും, ആ രാജാവു ശകുന്തളയോടു കാണിച്ചതു മര്യാദയല്ലാത്തതല്ല.

ശിഷ്യൻ:-ഹോമ സമയമായെന്നു ഞാൻ ചെന്നു ഗുരുവിനെ അറിയിക്കട്ടെ (പോയി)

അനു:-ഉണർന്നിരിക്കയാണെങ്കിലും ഒന്നിനും ഒരുന്മേഷമില്ല. പതിവായി ചെയ്യുവരുന്ന കൃത്യങ്ങൾക്കുതന്നെ എന്റെ അവയവങ്ങൾ അലസങ്ങളായി തീർന്നിരിക്കുന്നു. കാമദേവന്റെ ഹിതം ഇപ്പോൾ സാധിച്ചു. പരിശുദ്ധമനസ്കയായ പ്രിയതോഴി ശകുന്തളയ്ക്ക് ആ കിതവനായ രാജാവിലാണല്ലൊ കാമദേവൻ അഭിനിവേശം ജനിപ്പിച്ചതു്. അഥവാ ദുർവ്വാസാവിന്റെ കോപത്താൽ ഇങ്ങനെ സംഭവിച്ചതായും വരാം — അങ്ങനെയായിരുന്നെങ്കിൽ, അതുകായ്മയായി പറഞ്ഞുപിരിഞ്ഞിട്ടു്, ആ രാജാവു് ഇത്രയും കാലമായി ഒരു കുറിപ്പെങ്കിലും അയക്കാതിരിക്കുമോ. ഇനി, ആ മുദ്രമോതിരം ഒരാൾവശം രാജാവിനു് അയച്ചുകൊടുക്കാം. വ്രതങ്ങൾ അനുഷ്ഠിച്ചുംമറ്റും ക്ലേശിച്ചിരിക്കുന്ന താപസന്മാരിൽ ആരോടാണു് ഇതു ചെയ്തതെന്നെന്നു് അപേക്ഷിക്കാവുന്നതു്. ഈ സംഗതിയിൽ ശകുന്തള തെറ്റുചെയ്തില്ലെന്നറിയാമെങ്കിലും, ദൂരയാത്ര കഴിഞ്ഞു മടങ്ങിവന്നിരിക്കുന്ന താതകാശ്യപനോടു്, ദുഷ്ഷന്തൻ ശകുന്തളയെവിവാഹംചെയ്തെന്നും അവൾ ഇപ്പോൾ ഗർഭിണിയാണെന്നും മറ്റും ഉണർത്താൻ തക്കധൈര്യം എനിക്കില്ല. ഈ പതനത്തിൽ എന്താണുചെയ്യുക!

പ്രിയം:-(പ്രവേശിച്ചു, സന്തോഷത്തോടുകൂടി)

തോഴീ-വേഗം വരൂ; ശകുന്തളയെ യാത്രയയയ്ക്കാൻ വേണ്ട ഒരുക്കങ്ങൾ ചെയ്യാം.

അന:-തോഴി! അതെങ്ങനെ?

പ്രിയം-ഇതോ,പറയാം-കേട്ടോളൂ, ശകുന്തളയ്ക്കു ഉറക്കം സുഖമായിരുന്നൊ എന്നു ചോദിക്കാൻ ഞാൻ ഇപ്പോൾ അവളുടെ അടുക്കൽചെന്നു. ആ സമയം ലജ്ജയാൽ മുഖം കുനിച്ചിരുന്ന ശകുന്തളയെ ആശ്ലേഷം ചെയ്തുകൊണ്ട് താതകാശ്യപൻ ഇങ്ങനെപറഞ്ഞു. "പുകകൊണ്ട് കണ്ണുകാണാതിരുന്നിട്ടും ഹോതാവിന്റെ കയ്യിൽനിന്നും ആഹുതി ഹോമകുണ്ഡത്തിൽതന്നെ ഭാഗ്യവശാൽ ചെന്നുവീണു. വത്സെ! ഉത്തമനായ ശിഷ്യനുപദേശിച്ചുകൊടുത്ത വിദ്യയെക്കുറിച്ചെന്നപോലെ, നിന്നെക്കുറിച്ചും ഒന്നും ഖേദത്തിനവകാശമില്ല. താപസന്മാരുമായി ഇന്നുതന്നെ ഭർതൃസന്നിധിയിലേക്കയയ്ക്കാം" എന്നു.

അന:-താതകാശ്യപനെ ഈ വസ്തുത ആരറിയിച്ചു?

പ്രിയം-താതൻ ഹോമപ്പുരയിൽ ചെന്നസമയം അശരീരിയായി ഒരു ശ്ലോകം അവിടെ കേട്ടു

അന-(അത്ഭുതത്തോടുകൂടി) അതെന്താണു, കേൾക്കട്ടെ

പ്രിയം- "അകൃത്രുദൗഷന്തികമായിട്ടും മഹാ
സ്സടക്കി നിൻപുത്രധരാശിവാത്മായ്.
വസിപ്പിതേബ്രഹ്മൻ!അകൃത്രുതീസദാ
വഹിച്ചിടുന്നാ ശിവവല്ലിയെന്നപോൽ 4

അന-(പ്രിയംവദയെആലിംഗനംചെയ്തു)തോഴീ! എനിക്കു സന്തോഷമായി എന്നാൽ ശകുന്തളയെ ഇന്നുതന്നെ അയയ്ക്കുന്നതിൽ സന്തോഷത്തോടുകൂടിതന്നെ സന്താപവുംവരുന്നുണ്ട്

പ്രിയം-തോഴീ! നമ്മുടെ സന്താപം ഏതുവിധത്തിലെങ്കിലും നമുക്കു സഹിക്കാം. ആ സാധുവിന്റെ സന്താപം തീരട്ടെ.

അന-തോഴീ! ശകുന്തളയ്ക്കു് ഈ അവസരത്തിൽ അണിയാനായി വാടിപ്പോകാത്ത ഒരിലഞ്ഞിപ്പൂമാല ഈ മാങ്കമ്പിൽ തൂക്കിയിട്ടുള്ള ചിരട്ടക്കൂടുക്കയിൽ ഞാൻ സൂക്ഷിച്ചിട്ടുണ്ടു്; അതെടുത്തുകൊണ്ടുവരു. ഞാൻപോയി ഗോരോചന, തീർത്ഥമണ്ണു്, കുറുക മുതലായവചേർത്തു് മംഗല്യക്കുറിക്കൂട്ടുണ്ടാക്കട്ടെ

പ്രിയം-അങ്ങനെതന്നെ.

(അനസൂയപോകുന്നു പ്രിയംവദ മാലയെടുത്തുകൊണ്ടുവരുന്നു)

അണിയറയിൽ-ഗൗതമീ! ശകുന്തളയെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകാൻ ശാർങ്ഗരവൻ മുതലായവരോടു തയാറായിക്കൊള്ളാൻ പറയൂ

പ്രിയം-(അണിയറയിലെ വാക്കുകൾ കേട്ടിട്ടു്) അനസൂയെ! വേഗം; വേഗം; അതാ ഹസ്തിനപുരത്തേക്കു പോകാനുള്ള താപസരെ വിളിച്ചുതുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു.

അന-(കുറിക്കൂട്ടുമായി പ്രവേശിച്ചു്) തോഴീ! പോകാം (ചുറ്റിനടന്നിട്ടു്)

പ്രിയം-(നോക്കിയിട്ടു്) പ്രഭാതത്തിൽതന്നെ മുങ്ങിക്കുളിച്ചുവന്നിരിക്കുന്ന ശകുന്തളയുടെ തലയിൽ താപസിമാർ അരിയിട്ടു് ആശീർവദിക്കുന്നു. നമുക്കു് അങ്ങോട്ടുപോകാം. (അടുത്തുചെല്ലുന്നു) (ശകുന്തള ഒരുപീഠത്തിൽ ഇരിക്കുന്നു, താപസിമാർ അരിയിട്ടു് അനുഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ടുപ്രവേശിക്കുന്നു.)

ഒരു താപസി-ഭർത്താവു മാനിക്കുന്ന പട്ടമഹിഷിസ്ഥാനം നീ പ്രാപിക്കട്ടെ!

രണ്ടാം താപസി:- വത്സേ! ഒരു വീരനായ പുത്രൻ നിനക്കു ജനിക്കട്ടെ!

മൂന്നാം താപസി:-കുഞ്ഞേ! നീ ഭർത്താവിനാൽ ബഹുമാനിതയായ് ഭവിക്കട്ടെ!

(ആശീർവാദം കഴിഞ്ഞു് ഗൌതമിഒഴികെ രണ്ടു പേരും പോയി.)

തോഴിമാർ:-(അടുത്തെത്തി) തോഴീ! നിനക്കു മംഗളം ഭവിക്കട്ടെ!

ശകു:-എന്റെ തോഴിമാർക്കു് സ്വാഗതം; ഇതാ ഇവിടെ ഇരിക്കുവിൻ!

തോഴിമാർ:- (ഇരുന്നിട്ടു്) തോഴീ! ശരിയായിരിക്കു. നിന്നെ ഞങ്ങൾ മംഗല്യങ്ങൾ അണിയിക്കട്ടെ.

ശകു:-ഇതു നിങ്ങൾ പതിവായി ചെയ്യാറുള്ളതാണെങ്കിലും ഈ സന്ദർഭത്തിൽ വിശേഷിച്ചു് മാനിക്കേണ്ടതായിരിക്കുന്നു. ഇനി മേലാൽ തോഴിമാർ എന്നെ അണിയിക്കുക എന്നതു് ഉർല്ലഭമായിരിക്കുമല്ലൊ. (കണ്ണുനീർ പൊഴിക്കുന്നു)

തോഴിമാർ:- തോഴീ! മംഗളവേളയിൽ കരയരുതു്. (കണ്ണുനീർ തുടച്ചുകളഞ്ഞിട്ടു് ശകുന്തളയെ അണിയിക്കുന്നു)

പ്രിയം:- മെച്ചപ്പെട്ട ആഭരണങ്ങൾ അണിയേണ്ടുന്ന ഈ ശരീരത്തിനു്, ആശ്രമത്തിലെ അലങ്കാരങ്ങൾ പോരായ്മയാണു്.

മുനികുമാരന്മാർ:- (ആഭരണങ്ങളുമായി പ്രവേശിച്ചു്) ഇതാ ഉണ്ടു് ആഭരണങ്ങൾ. ആയ്യെ അണി

യിക്കുവിൻ. (എല്ലാവരും ആഭരണങ്ങൾ കണ്ടു് വിസ്മയിക്കുന്നു)

ഗൌതമി:-മകനെ.നാരദ! ഇതൊക്കെ എങ്ങനെ കിട്ടി?

ഒന്നാമൻ:-ഇതെല്ലാം താതകാശ്യപന്റെ പ്രഭാവത്താൽ ഉണ്ടായതാണു്.

ഗൌതമി:-സങ്കല്പസൃഷ്ടികളോ?

രണ്ടാമൻ:-അല്ല താതകാശ്യപന്റെ കല്പനപ്രകാരം ശകുന്തളയെ അണിയിക്കാൻ പൂക്കൾപറിക്കാൻ ഞങ്ങൾ ആശ്രമവൃക്ഷങ്ങളുടെ അടുത്തുചെന്നപ്പോൾ

വെൺപട്ടമ്പിളിമേനി ചേർന്നതൊരു
ഭ്രൂരുട്ടാത്ത മംഗല്യദം,
കാട്ടിത്തന്നു, ചൊരിഞ്ഞുകാലിലണിയാൻ
വേറൊന്നലാക്ഷാരസം,
നല്കീ മറ്റു മരങ്ങളും തളിരുപോൽ-
ശാഖാഗ്രഭാഗങ്ങളിൽ
മിന്നീടും വനദേവതാ കരതലത്താലെ-
വിഭ്രഷാഗണം. 5

പ്രിയം:—(ശകുന്തളയെ നോക്കിയിട്ടു്) പ്രിയപ്പെട്ട തോഴീ! നീ ഭർത്തൃഗൃഹത്തിൽ അനുഭവിക്കാൻ പോകുന്ന ഐശ്വര്യത്തെയാണിതെല്ലാം സൂചിപ്പിക്കുന്നതു്.

(ശകുന്തള ലജ്ജനടിയ്ക്കുന്നു)

ഒന്നാംമുനികുമാരൻ:-ഗൌതമ! വേഗം പോകാം സ്നാനത്തിനെഴുന്നള്ളിക്കഴിഞ്ഞ താതകാശ്യപനോടു് വനദേവതമാരുടെ ഈ സംഭാവനയെപ്പറ്റി ഉണർത്താം

രണ്ടാമൻ:- അങ്ങനെ ചെയ്യാം (രണ്ടുപേരും പോയി)

തോഴിമാർ:- നമുക്ക ആഭരണങ്ങളുമായി പെരുമാറി തഴക്കമുണ്ടോ? എന്നിരുന്നാലും, ചിത്രങ്ങളിൽ കണ്ടിട്ടുള്ള തോത്തിൽ അപ്രകാരം പ്രിയതോഴിയുടെ അംഗങ്ങൾതോറും ഭംഗിയായി അണിയിക്കാം.

(രണ്ടുപേരും അണിയിക്കുന്നു)

(അനന്തരം സ്നാനംകഴിഞ്ഞു കാശ്യപൻപ്രവേശിക്കുന്നു)

ഇന്നൊന്നോപ്പിരിയുംശകുന്തളയിതോത്തുംകാമ്പിനൽക്കണ്ണെയായ്,
കണ്ണീർനിന്നുതടഞ്ഞുതൊണ്ടയിടറു,ന്നൊൻദുഷ്ടചിന്താജഡം
ഇഞ്ഞാൻഹന്ത!തപസ്വിയും മമതയാലിത്രയുംമാഴ്കീടുകിൽ
പിന്നെത്രയ്യുഴലാദ്യുമായ്മകളം പിരിഞ്ഞീടും ഗൃഹസ്ഥക്കെഴാം! 6

തോഴിമാർ:- ശകുന്തളെ! ആഭരണങ്ങൾ അണിയിച്ചു കഴിഞ്ഞു. ഇനി നീ ഈ പട്ടുടുക്കാം.

(ശകുന്തള എഴുന്നേറ്റു മാറിനിന്നു പട്ടുടുക്കുന്നു)

ഗൌതമി:- മകളെ! ഇതാ അച്ഛൻ ആനന്ദം വഴിഞ്ഞൊഴുകുന്ന കണ്ണുകളാൽ നിന്നെ ആശ്ലേഷിച്ചുകൊണ്ടു് ആഗതനായിരിക്കുന്നു; നമസ്കരിക്കൂ.

ശക:-(ലജ്ജയോടുകൂടി) അച്ഛാ! ഇതാ ഞാൻ നമസ്കരിക്കുന്നു.

കാശ്യപൻ:- മകളെ!

ശമ്മിഷ്ഠയെങ്ങനെസുസമ്മതയോ യയാതി-
ക്കമ്മട്ടുനീ ദയിതമാനിതയായ്വരട്ടെ!
അമ്മാനിനിയ്ക്കുസുധിപൂരുസമംനിനക്കും
സമ്രാഡ്പദാഹ്നൊരുപുത്രനുദിച്ചിടട്ടെ! 7

ഗൌതമി:-ഇത് ഒരു ആശീർവാദമെന്നല്ല വരം തന്നെ യാണ്.

കാശ്യപൻ:-മകളെ! ഉടനെ ഹോമം കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു അഗ്നികളെ ഇവിടെ വന്നു പ്രദക്ഷിണം ചെയ്തു വന്ദിക്കു.

(എല്ലാവരും ഹോമാഗ്നിയ്ക്കു പ്രദിക്ഷണംചെയ്യുന്നു

കാശ്യ:- സ്ഫീതാഭപൂണ്ടഘവിനാശഹവിസ്സുഗന്ധ-
ശ്രീതാവിയും, ചമതദർഭകളും ചുറുമാന്നും
പൂതാഗ്ര്യമീയജനവേദിചുഴന്നുമിന്നും
വൈതാനവഹ്നികളുവിശ്രുതിനിനക്കുചേക്കും 8

ഇനി യാത്രപുറപ്പെടാം. (അവിടെ തിരിഞ്ഞു നോക്കി)എവിടെ ശാർങ്ഗരവനും മറ്റും?

ശിഷ്യന്മാർ:-(പ്രവേശിച്ച്) ഞങ്ങൾ ഇതാ തയ്യാറായിരിക്കുന്നു.

കാശ്യ:-ശാർങ്ഗരവ! നിന്റെ സഹോദരിക്കു വഴികാണിച്ചുകൊടുക്കു.

ശാർങ്ഗ:-ഭവതി ഇതിലേ-(എല്ലാവരും നടക്കുന്നു)

കാശ്യ:-അല്ലയോ വനദേവതമാരുടെ അധിവാസമുള്ള ആശ്രമവൃക്ഷങ്ങളെ!

നീരംനിങ്ങൾകൂടിച്ചിടാതെവൾതുനിഞ്ഞീടാ
കൂടിപ്പാൻ,പ്രിയാ-
ലാർന്നള്ളാത്തതുനിങ്ങൾതൻതളി-
രലംകാരോൽക്കയാണെങ്കിലും
ഏതാൾക്കുത്സവമിങ്ങുനിങ്ങടെപുതുപ്പൂപ്പേറി,
ലെല്ലാരുമി-
ന്നോതീടിൻവിട; യാശകുന്തളയിതാപോകുന്ന-
കാന്താലയേ. 9

(കയിൽനാദം കേട്ടതായി ഭാവിച്ചു്)

യാത്രാനുവാദമഥനൾകിശകുന്തളയ്ക്കു
ധാത്രീരുഹങ്ങൾവനജീവിതബന്ധുവഗ്നി
അവ്യക്തസന്മധുരകോകിലനാദമേവം
പ്രത്യക്തിയായ്സപദികേട്ടതതായിരിക്കും. 10

(ആകാശത്തിൽ—അശരീരി)

ഇടയിടെഹരിതാഭം താമരപ്പൊയ്കയോട്ടം,
വിടപികളരുളും പ്രച്ഛായയിൽതെന്നലോട്ടം
പൊടിമണൽ കമലത്തിൻപൂമ്പൊടിയ്ക്കാ-
ത്തിയന്നം
വടിവൊടിവംഗമിയ്ക്കും മാർഗ്ഗമെത്തട്ടെ ഭദ്രം! 11

(എല്ലാവരും വിസ്മയത്തോടുകൂടി കേൾക്കുന്നു)

ഗൌതമി:-കുഞ്ഞേ! ബന്ധുക്കളെപ്പോലെതന്നെ നിന്നോടു വാത്സല്യമുള്ള വനദേവതമാർ യാത്രാവേളയിൽ നിന്നെ അനുഗ്രഹിച്ചിരിക്കുന്നു; അവരെ വന്ദിക്കുക.

ശകു:-(വനദേവതമാരെ വന്ദിച്ചു, മുറിനടന്നു, പ്രിയംവദയോടു രഹസ്യമായി)

തോഴീ! പ്രിയംവദേ, എനിക്കു് ആര്യപുത്രനെ കാണാൻ ഉൽക്കണ്ഠയുണ്ടെങ്കിലും എന്റെ പാദങ്ങളും ഈ ആശ്രമത്തെവിട്ടു മുന്നോട്ടുനീങ്ങുന്നതു് വളരെ പ്രയാസപ്പെട്ടാണു്.

പ്രിയം:-നീ ഈ ആശ്രമത്തെ വിട്ടുപോകുന്നതിൽ, തോഴീ! നിനക്കുമാത്രമല്ല ദുഃഖമുള്ളതു്, നിന്നെ വിട്ടുപിരിയുന്ന ഈ തപോവനത്തിനൊട്ടാകെത്തന്നെ, ഈയൊരവസ്ഥയാണിപ്പോൾ കാണുന്നതു്—ഇതാ-

ഏണീഗണത്തിന്നിത,വായിൽനിന്നും
ചവച്ചപുല്ലൊക്കെയുമുന്വീണു,
സ്തബ്ധംനിത്തീ മയിൽ, വല്ലിയെല്ലാം
കണ്ണീർസമം വെള്ളിലവീഴ്ത്തിനില്പായ്. 12

ശകു:-(ഓർത്തുനോക്കുന്നതായി നടിച്ചു്)

അച്ഛാ! എന്റെ ജ്യേഷ്ഠസഹോദരിയായ "വനജ്യോത്സ്ന"യോടു് ഒന്നുമായാതപറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ.

കാശ്യ:- ആ ഇളയസഹോദരിയിൽ നിനക്കുള്ള വാത്സല്യം എനിക്കറിയാം. അതിതാ വലത്തുവശത്തു നില്ക്കുന്നു.

ശക:-(മുല്ലയുടെ അടുത്തുചെന്നു്)

വനജ്യോത്സ്നി! നീ തേന്മാവുമായി ചേർന്നിരിക്കയാണെങ്കിലും ഇങ്ങോട്ടുനീട്ടിയ നിന്റെ ചില്ലി കൈകർകൊണ്ടു് എന്നെ ഒന്നാലിംഗനംചെയ്യൂ. ഇന്നുമുതൽ ഞാൻ ദൂരെയായിരിക്കും.

കാശ്യ:-മകളെ!

മുന്നേമനസ്സിൽമമകണ്ടതുപോൽനിനക്കു
വന്നിങ്ങുചേർന്നുചിതനാംപതിപുണ്യവായ്പാൽ
ചേർന്നൂരസാലമൊടുമിപ്പുതുമുല്ലയും, മേ 13
തീർന്നിന്നുനിങ്ങളിരുപേരെയുമോർത്തീടുംമാൽ

ഇതാ ഇങ്ങോട്ടു, വഴിയിലേക്കുവരിക.

ശക:- (തോഴിമാരോടു്) വനജ്യോത്സ്നയെ ഞാൻ നിങ്ങളെ ഏല്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

തോഴിമാർ:- ഞങ്ങളെ നീ ആരെയാണു് ഏല്പിക്കേണ്ടതു്? (കണ്ണീർ തുവുന്നു.)

കാശ്യ:-അനസൂയേ! കരയാതിരിക്കു; നിങ്ങൾ വേണ്ടേ ശകുന്തളയെ ആശ്വസിപ്പിക്കാൻ?

(എല്ലാവരും ചുറ്റിനടക്കുന്നു.)

ശക:- (നോക്കിയിട്ടു്) അച്ഛാ! പൂർണ്ണഗർഭിണിയായ, മാൻപേട ഇതാ ആശ്രമത്തിനുസമീപം സഞ്ചരിക്കുന്നു. ഇവൾ സസുഖം പ്രസവിക്കുമ്പോൾ ആ സന്തോഷവാർത്ത എന്നെ അറിയിക്കണേ.

കാശ്യ:-മകളെ! അതു ഞാൻ മറക്കുകയില്ല

ശക:-(കാലിൽ എന്തോ മുട്ടിയതായി നടിച്ചു്) എന്റെ

വസ്ത്രത്തിൽ ഏതോ തട്ടിയെല്ലൊ (തിരിഞ്ഞു നോക്കുന്നു)

കാശ്യ:-ഏതിൻമുഖത്തു കശകൊണ്ടുമറിഞ്ഞതിങ്കൽ
നീയോടലെണ്ണ തടവീട്ട സുഖപ്പെട്ടുത്തി
കൈകൊണ്ടു ചാമയരിയേകി വളർത്തപുത്ര-
നമ്മാൻകിടാവുപഥിപിൻതുടരുന്നനിന്നെ 14

ശകു.-(മാൻകിടാവിനോട്) വത്സ! കൂട്ടുകെട്ടുവിട്ടുപിരിഞ്ഞുപോകുന്ന എന്നെ നീയെന്തിനു പിന്തുടരുന്നു? നിന്നെപ്പെറ്റ് അധികം താമസിയാതെതന്നെ നിന്റെ തള്ളമരിച്ചുപോയിട്ടു ഞാനാണുവളർത്തിയതു്. മേലാൽ, ഞാനും പിരിഞ്ഞു, നിന്നെ അച്ഛൻ കാത്തുകൊള്ളും, തിരിച്ചുപൊയ്ക്കൊള്ളു. (കരഞ്ഞുകൊണ്ടുപോകുന്നു).

കാശ്യ:-മകളേ!

ഉൽപക്ഷ്മരമ്യ മിഴികൾക്കവിഘാതമേറും
ബാഷ്പംമനസ്ഥിരതപൂണ്ടുടനൊന്നാടക്കു.
നിർമ്മോന്നതസ്ഥിതിയെഴുന്നൊരുമാറ്റ്
ഭ്രുവിൽ
നിൻകാൽകളിന്നിടറിടാൻ മതി
നോക്കിടാഞ്ഞാൽ 15

ശാർങ്ഗരവൻ-ഭഗവൻ! മിത്രങ്ങൾ അന്യയാത്ര ചെയ്യുന്നതു വെള്ളം കാൺന്നിടംവരെ മതിയെന്നു

ണ്ടല്ലൊ, ഇതാ സംസ്സിന്റെ കരയ്ക്കെത്തിയിരിക്കുന്നു ഇനി, അവിടുന്നു സന്ദേശം അരുളിച്ചെയ്തിട്ട് തിരിച്ചെഴുന്നള്ളിയാലും.

കാശ്യ:-എന്നാൽ ഈ പാലയുടെ ചുവട്ടിലേക്ക് മാറി നില്ക്കാം.

(എല്ലാവരും നടന്നുചെന്നു നില്ക്കുന്നു)

കാശ്യ:-(സ്വഗതം) മാന്യനായ ദുഷ്ഷന്തനു് ഉചിതമായ ഒരു സന്ദേശം പറഞ്ഞയയ്ക്കേണ്ടതെങ്ങനെയാണു്? (ആലോചിക്കുന്നു)

ശകു:-(സ്വകാര്യമായി, അനസൂയയോടു്)

തോഴീ! നോക്കു, ഇതാ ഒരു ചക്രവാകി, താമരയിലകൊണ്ടുമാത്രം മറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ഇണയെ കാണായ്കയാൽ വ്യസനിച്ചു കരയുന്നു. ഞാൻ കഴിയുന്നതെത്ര പ്രയാസപ്പെട്ടാണെന്നു് ഇതു് സൂചിപ്പിക്കുന്നു.

അന:-തോഴീ! അങ്ങനെ സങ്കടപ്പെടേണ്ട.-

ഇവളുംവിരഹാൽസുദീർഘമാം
നിശപോക്കുന്നമനോരഥത്തിനാൽ;
അകമേ വളരുന്നൊരാശതാൻ
ലാഘവാക്കുന്നു "വിയോഗിനീ" വ്യഥ. 16

കാശ്യ:-ശാർങ്ഗരവാ! ശകുന്തളയെ മുൻനിർത്തിക്കൊണ്ടു് ആ രാജാവിനോടു് ഞാൻ പറഞ്ഞതായി നീ ഇപ്രകാരം പറയണം.

ശാർങ്ഗ-കല്പിച്ചാലും!

കാശ്യ:- എന്നോടങ്ങനെതന്നെ പോധനാഢ്യർ, മഹിതം
നിൻവംശ, മെമ്മട്ടിലും
നിന്നിൽപ്രേമമിവർക്കബന്ധുകൃതമാണെ
ന്നൊക്കെനീനല്ലപോൽ
ഒന്നോർമ്മിച്ചിനി, ഭാഗ്യമാരിലിവളേ
യെണ്ണീടുകൊന്നെന്ന, മേൽ
വന്നോട്ടേവിധിപോ, ലതൊക്കെവഴുവിൻ
ബന്ധുക്കൾവേണ്ടോതുവാൻ. 17

ശാർങ്ങ:- സന്ദേശം ഗ്രഹിച്ചു.

കാശ്യ:- മകളെ! നിന്നെയും അല്പം ഉപദേശിക്കാനുണ്ടു്. നമുക്കു് വാസം വനത്തിലാണെങ്കിലും ലൌകിക കാര്യങ്ങളും കുറെയൊക്കെ അറിയാം.

ശാർങ്ങ:- ജ്ഞാനികൾക്കു് എന്തോന്നാണജ്ഞാതം!

കാശ്യ:- മകളെ! നീ ഭർത്തൃഗൃഹത്തിൽ ചെന്നാൽ—

ശ്രുശ്രൂഷിക്കഗുരുക്കളേ, സഖികളെന്നോർക്കു-
സപത്നീജനം
ഭർത്താവിന്നൊതിരാചരിക്കരുതയാംകോപിച്ചു
ഭർത്സിക്കിലും
ദാക്ഷിണ്യംപരമേലണം ഭൃതകരോ, ടൈ-
ശ്വര്യമത്താന്നിടാ-
യ്കീത്ഥം വാഴ്കവളേ കുഡുംബിനി, യതല്ലാ-
ത്തോർകുഡുംബാധിയും. 18

(ഗൌതമിയോടായിട്ടു്) ഗൌതമിയുടെ അഭിപ്രായം എന്താണു്?

ഗൌതമി:-വധൂജനത്തോട് ഇതിൽ കൂടുതൽ ഒന്നും ഉപദേശിക്കാനില്ല. മകളെ! ഇതെല്ലാം ശ്രദ്ധിച്ചു മനസ്സിലാക്കിക്കൊള്ളണം.

കാശ്യ:-മകളെ! എന്നെയും തോഴിമാരെയും ആലിംഗനം ചെയ്യു

ശകു:-അച്ഛാ! തോഴിമാരും ഇവിടെവച്ചുതന്നെ എന്നെ വിട്ടുപിരിയുകയാണൊ?

കാശ്യ:-മകളെ! ഇവരേയും കല്യാണം കഴിച്ചു കൊടുക്കേണ്ടതല്ലെ? ഇവർ അങ്ങോട്ടുവരുന്നതു് ശരിയായിരിക്കയില്ല. ഗൌതമി നിന്റെകൂടെ വരുന്നുണ്ടു്.

ശകു:-(കാശ്യപനെ ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ടു്) അച്ഛാ! മലയപർവ്വതത്തിൽ നിന്നും പറിച്ചെടുക്കപ്പെട്ട ചന്ദനവല്ലിപോലെ, അച്ഛന്റെ മടിയിൽനിന്നും വേർപെട്ട ഞാൻ അന്യദിക്കിൽ എങ്ങിനെയാണു ജീവിക്കുന്നതു്?

കാശ്യ:-മകളെ! എന്തിനാണിങ്ങനെ നീ അധൈര്യപ്പെടുന്നതു്?

•

ഉൽകൃഷ്ടൻദയിതന്റെപട്ടമഹിഷിസ്ഥാനം
വഹിച്ചായതി-
ന്നൊക്കുംമട്ടുകൃതൃഭാരമനിശംചേന്ന,
ല്പനാംക്കുള്ളിലായ്
അക്കൻപൂർവ്വദിശയ്ക്കുപോലൊരുസുതൻ
സമ്പൂതനുത്ഭ്രതനാ-
മക്കാലം മകളേ!മദീയവിരഹോത്ഭ്രാത്തീ
നീയോത്തിടാ-

(ശകുന്തള അച്ഛന്റെ കാല്ക്കൽവീണു നമസ്കരിക്കുന്നു)

കാശ്യ:-എന്റെ ആഗ്രഹംപോലെതന്നെ നിനക്കു ഭവിക്കട്ടെ!

ശക:-(തോഴിമാരുടെ അടുക്കലെത്തി) എന്റെ പ്രിയ തോഴിമാരെ! നിങ്ങൾ രണ്ടുപേരും ഒരുമിച്ചെന്നെ ആലിംഗനം ചെയ്യുവിൻ.

തോഴിമാർ:-(അപ്രകാരം ചെയ്തിട്ട്) തോഴീ! ആ രാജാവിനു് വിസ്മൃതി വല്ലതും വന്നുപോയാൽ പേരു കൊത്തിയിട്ടുള്ള ഈ മുദ്രമാതിരം അദ്ദേഹത്തെ കാണിക്കണം

ശക:-നിങ്ങളുടെ ആശങ്കകേട്ടിട്ട് ഹൃദയം തുടിയ്ക്കുന്നു.

തോഴിമാർ:-പേടിയ്ക്കണ്ടാ, അധികസ്നേഹം അനിഷ്ടശങ്കകൾക്കിടയാക്കുന്നതാണല്ലോ.

ശാർങ്ങ.-നേരംപുലർച്ചയായി, വേഗം യാത്രയാകാം.

ശക- (ആശ്രമത്തിന്റെ നേർക്ക് തിരിഞ്ഞുനിന്നിട്ട്) അച്ഛാ ഈ തപോവനം ഞാനിനിയെന്നാണൊന്നു കാണുന്നതു്?

കാശ്യ-കേൾക്കൂ—

സാപത്ന്യമാന്ത്രമഖണ്ഡധരയ്ക്കു നീണാൾ,
ദൌഷന്തിയാംതപജിതൻസുതനേസരാജ്യം
ഏല്പിച്ചഭാരമൊഴിയും പ്രിയനൊത്തുപോന്നീ
ശാന്താശ്രമത്തിലിനിയുംകഴൽകുത്തിടാംതേ. 20

ഗൌതമി.-മകളെ! യാത്രയ്ക്കു താമസംവരുന്നു. അച്ഛനെ യാത്ര പറഞ്ഞയയ്ക്കൂ. അല്ലെങ്കിൽ—, ഇവിടം

ഓരോന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് താമസം വരുത്തും. അവിടുന്നതന്നെ മടങ്ങണം.

കാശ്യ-മകളെ! എന്റെ തപശ്ചര്യ്യകൾക്കുതടസ്സംവരുന്നു.

ശകു-(വീണ്ടും കാശ്യപനെ ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ടു്) അച്ഛാ! അച്ഛന്റെ ശരീരം ഇപ്പോൾതന്നെ തപസ്സുകൊണ്ടു് ശോഷിച്ചിരിക്കുന്നു. എന്നെഓർത്തു് ക്ലേശിക്കാതിരിക്കണം.

കാശ-(നെടുവീർപ്പിട്ടു്)

നീയൊട്ടുമുന്നമിവിടെബ്ബലിയാചരിച്ചി-
ട്ടീയാശ്രമാഗ്രഭുവിതുവിയധാന്യവുന്ദം
ഇനയന്തരത്തിലിതപാക്കുമുച്ചുനിൽപ്പൂ;
മായുന്നതെങ്ങനിതുപാർത്തുമമാത്തിവത്സെ! 21

പോയാലും, മംഗളമായ്വരട്ടെ!

തോഴിമാർ-(ശകുന്തളയും ക്രൂടെയുള്ളവരും പോയിക്കഴിഞ്ഞു് ശകുന്തള പോയവഴി നോക്കിക്കൊണ്ടു്) ഹാ! ശകുന്തള വനഭാഗങ്ങളിൽ കടന്നുമറഞ്ഞല്ലോ!

കാശ്യ-(നെടുവീർപ്പിട്ടു്) അനസൂയെ! നിങ്ങളുടെ തോഴി പിരിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു. ദുഃഖം അടക്കി നിങ്ങൾ എന്റെക്രൂടെ പോരിൻ.

തോഴിമാർ-അച്ഛാ! ശകുന്തളയെക്രൂടാതുള്ള ഈ തപോവനം തീരെ ശൂന്യമായിപ്പോയെന്നുതോന്നുന്നു.

കാശ്യ-അതുസ്നേഹംനിമിത്തം ഉണ്ടായ തോന്നലാണു്. (ആലോചിച്ചുകൊണ്ടു് ചുറ്റിനടന്നു്) ആഹാ! ശകുന്തളയെ ഭർത്തൃഗൃഹത്തിലേക്കയച്ചു് എന്റെ ഹൃദയം ഇപ്പോൾ സ്വസ്ഥമായി.

കന്യയന്യധനമാണ്, വേട്ടവൻ
തൻപുരിക്കതിനെയിന്നായയ്ക്കയാൽ
അന്യനുള്ളതുതിരിച്ചുനൽകിയാ-
ലെന്നപോലെമനതാർകളുത്തമേ. 22

അഞ്ചാമങ്കം

(രാജാവു് ഇരുന്നു്, മാഢവ്യനുമായി പ്രവേശിക്കുന്നു)

മാഢ:-(പെവിയോർത്തു്) തോഴരെ! സംഗീതവേദിയിലേക്കു ശ്രദ്ധിക്കണം; ഭംഗിയുള്ളതും ഇമ്പംതരുന്നതുമായ ഒരു പാട്ടതാ കേൾക്കുന്നു—ഓഹോ; ശ്രീമതി ഹംസപദിക വർണ്ണസാധകം ചെയ്യുകയാണു്.

രാജാ:-മിണ്ടാതിരിക്കു-ഞാൻ അതു കേൾക്കട്ടെ,

(ആകാശത്തു്)

പുതുമധുനകരാൻകൊതിച്ചുമാമ്പൂ-
ക്കുലരസമാസ്വദകന്നിട്ടിംഗമേ! നീ
അതുതിനുമറന്നുപോയതെന്തേ?
ജലജനിവാസരസൈകതപ്പനീപ്പോഴം. 1

രാജാ:-ഭേഷു്! രാഗം കവിഞ്ഞൊഴുകുന്ന സംഗീതം.

മാഢ:-ആകട്ടെ, ഈ പാട്ടിന്റെ അർത്ഥം അവിടുന്നു മനസ്സിലാക്കിയോ?

രാജാ:-(പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി) ഒരിക്കൽ ഞാൻ ഇവളുമായി കഴിഞ്ഞുകൂടിയിട്ടുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു് വസുമതിയെ സംബന്ധിച്ചു് ഇവൾ എന്നെ ശകാരിക്കയാണു്. മാഢവ്യാ! ഹംസപദികയോടുചെന്നു പറയൂ, ഞാൻ പറഞ്ഞതായിട്ടു്, "ശകാരം കേമമായിരിയ്ക്കുന്നെ"ന്നു്.

മാഢ:-അങ്ങനെയാവട്ടെ, (എഴുന്നേറ്റു്) തോഴരെ! ഒരു വിരക്തനെ അപ്സരസ്സുപോലെ, എന്റെ കൂട

മയുടെ അററം ആ ശ്രീമതി പരിജനങ്ങളെ
ക്കൊണ്ടു് പിടിക്രുടിച്ചാൽ പിന്നെനിക്കു് മോച
നംകിട്ടുകയില്ല.

രാജാ:-ചെന്നു നയത്തിൽ അറിയിക്കു.

മാഢ:-എന്താ നിവൃത്തി! (പോയി)

രാജാ:-(സ്വഗതം)ഈ പാട്ടുകേട്ടിട്ടു് എനിക്കിപ്പോജനവി
രഹം ഒന്നുമില്ലെങ്കിലും ഒരു വലിയ ഉൽക്കണ്ഠ
തോന്നുന്നതെന്താണു്? അഥവാ-

രമ്യങ്ങളംകണ്ടിടുകിലും,മധുരസ്വരങ്ങളം
കണ്ണത്തിലെത്തിടുകിലുംസുഖമഗ്നർപോലും
ഔത്സുക്യമേല്പത,റിഞാതകമേവിളങ്ങും
മുജ്ജന്മവാസനപെട്ടംനിജമൈത്രിയാൽതാൻ. 2

(അസ്വസ്ഥത നടിയ്ക്കുന്നു)

(അനന്തരം കാവൽക്കാരൻ പ്രവേശിയ്ക്കുന്നു) -

കാവൽ:-(നെടുവീർപ്പിട്ടിട്ടു്) ഉം—ഞാൻ ഇങ്ങനെയാ
യല്ലൊ!

ചേലാന്മുന്നമവരോധഗൃഹാധികാര
മേല്പുന്നചൂരലിതുകയ്യിലെടുത്തിരുന്നോൻ
കാലംകഴിഞ്ഞധികമിന്നവയസ്സനായ-
പ്പോളെന്റെകാലിടറിടുന്നതി-
-നിങ്ങിതുന്നായ് 3

മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ ധമ്മകായ്യങ്ങളം
മുടക്കാവതല്ലെങ്കിലും, ധമ്മാസനത്തിൽ നിന്നും
ഇപ്പോൾം മാത്രം എഴുന്നേറു മാറിയ അദ്ദേ

ഹത്തെ കണ്വശിഷ്യന്മാരുടെ ആഗമനം ഉടനെ ചെന്നറിയിച്ചു് ശല്യപ്പെട്ടത്താൻ എനിക്കു മനസ്സു വരുന്നില്ല. അഥവാ—രാജ്യഭരണതന്ത്രാധികാരം ഒരു വിശ്രമവുമില്ലാത്തതാണല്ലോ

ഒരിക്കലേ വാജികളേ രഥത്തിൽ
ചേർത്തുള്ളിനൻ;വായു സദാചരിപ്പൂ.
അനന്തനേന്തുന്നിതവിശ്രമം ഭൂ;
കരം ഗ്രഹിപ്പോക്കുമിതേ സ്വധർമ്മം 4

ഏതായാലും കണ്വശിഷ്യന്മാരുടെ നിയോഗം അനുസരിച്ചു ചെയ്യാം (പുറത്തിനടന്നുനോക്കി) ഇതാതിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് —

പ്രജകളെനിജപുത്രതുല്യമായ് കാ-
ത്തൊരുവിജനസ്ഥലമെത്തിവാഴ് വുശാന്തം
അനുഗരെവഴിയേനടത്തിയുച്ച-
യ്ക്കിഭപതിനൽതണലത്തണഞ്ഞിടുംപോൽ 5

(അടുത്തുചെന്നു്) തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് വിജയിച്ചാലും! ഹിമവാന്റെ താഴ്വരയിലുള്ള തപോവനത്തിൽനിന്നും കണ്വമഹർഷിയുടെ സന്ദേശവും കൊണ്ടു് താപസന്മാർ സ്ത്രീജനങ്ങളുമായി വന്നിരിക്കുന്നു. ഇനി കല്പനപോലെ—

രാജാ:-(ആദരവോടുകൂടി) എന്തു്? കണ്വമഹർഷിയുടെ സന്ദേശവുംകൊണ്ടുവന്നവരോ?

കാവൽ:-അടിയൻ.

രാജാ:-എന്നാൽ ആ ആശ്രമവാസികളെ വിധിപ്രകാരം സല്ക്കരിച്ചു നേരിട്ട് ഇങ്ങോട്ട കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരുന്നതിനു് പുരോഹിതൻ ശ്രീ സോമരാതനോട നാം പറഞ്ഞതായി ചെന്നറിയിക്കു; താപസരെ സന്ദർശിക്കുന്നതിനുള്ള സ്ഥാനത്തു നാം കാത്തിരിക്കും.

കാവൽ:-കല്പനപോലെ (പോയി)

രാജാ:-(എഴുന്നേറ്റു) വേത്രവതീ! അഗ്നിഹോത്രശാലയിലേക്കു് വഴികാണിക്കു.

തവണക്കാരി:-തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു്, ഇതിലെ-

രാജാവു്:-(ചുറ്റിനടന്നു് രാജാധികാരംമൂലം ഉണ്ടാകുന്ന ക്ലേശം നടിച്ചു്) എല്ലാ ജീവികളും തങ്ങളുടെ അഭിലാഷങ്ങൾ സാധിച്ചു് സുഖിക്കുന്ന രാജാക്കന്മാർക്കാകട്ടെ, അഭിലാഷസിദ്ധിക്കുശേഷവും ദുഃഖത്തിനു കുറവു വരുന്നില്ല.

ഉല്ക്കണ്ഠവിട്ടൊഴിയുമൊന്നുലഭിച്ചതിന്മേൽ,
ക്ലേശങ്ങൾപിന്നതുരിപ്പതിലേറിടേണം
ചേക്കുന്നവിശ്രമലവം. ശ്രമമൊത്തുടണ്ഡം
കൈയ്ക്കുൽപെടുംകുടകണക്കിതുരാജ്യഭാരം. 6

(ആകാശത്തിൽ വൈതാളികർ) മഹാരാജാവു് വിജയിപ്പൂതാക!

ഒന്നാമൻ—

സപ്തസുഖവിമുഖനായ് നീയുഴികാത്തെന്നുമേല്പൂ
ക്ലമഭരം,മഥവാ,നിൻ ധർമ്മമിമ്മട്ടിലത്രേ.
തലയിലധികതാപംസന്തതം താങ്ങിവൃക്ഷാ-
വലിതണലരുളുന്നുണ്ടാശ്രയിപ്പോൾക്കശേഷം. 7

രണ്ടാമൻ:-

അപഥചരഗണത്തേ ദണ്ഡനീത്യാനിയന്ത്രി-
ച്ചുഴകൊട്ടവിധിയേകിസ്സുവ്രതക്കുഞ്ഞരംതീർത്തും
അവനിഭരമെഴുംനീബന്ധുനാട്ടാക്കുസാക്ഷാൽ;
സുവിഭവഭരമുണ്ണാൻമാത്രമായ് ബന്ധുവർഗ്ഗം 8

രാജാ:-ഞാൻവല്ലായ്മതീർന്നു് ഉന്മേഷവാനായിരിക്കുന്നു (ചുറ്റിനടക്കുന്നു)

തവണക്കാരി -അഗ്നിഹോത്രശാലയടിച്ചുതളിച്ചുവൃത്തിയാക്കിയിരിക്കുന്നു. സമീപത്തായി ഹോമധേനുവുമുണ്ടു്. തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് അകത്തേക്കെഴുന്നള്ളാം.

രാജാ -(അഗ്നിഹോത്രശാലയുടെഇറയത്തു കയറി പരിചാരികയുടെ തോളിൽ പിടിച്ചുകൊണ്ടു്) വേത്രവതീ! കാശ്യപഭഗവാൻതാപസരെ ഇങ്ങോട്ടുപറഞ്ഞയച്ചതു് എന്തുദ്ദേശിച്ചായിരിക്കുമോ?

വിഘ്നംവല്ലതുമാന്നീതോബത!തപ-
സ്സിന്നാരംഭഷീന്ദ്രക്കു!;കൈ-
വച്ചോവല്ലവരുംകടന്നടജജന്തുക്കൾക്കു-
മേലഞ്ജസാ,
ഇന്നൊൻവീഴ്ചനിമിത്തമാത്തരുലതാ-
വൃന്ദങ്ങൾ കായ്ക്കായ്കയോ:
എന്നെല്ലാംമമശങ്കവെമ്പിടുന്നഹൃദയം,
കായ്മംഗ്രഹിക്കായ്കയാൽ 9

തവണക്കാരി:- സുചരിതത്തെ അഭിനന്ദിക്കുന്നവരായ മഹർഷിമാർ തിരുമേനിയെ ബഹുമാനിക്കാൻ വന്നവരായിരിക്കുമെന്നു് അടിയൻ ഊഹിക്കുന്നു. (കാവൽക്കാരനും പുരോഹിതനും, അവരുടെ പിന്നാലെ ഗൗതമിയേയും മുൻനടത്തിക്കൊണ്ടു. കണ്വശിഷ്യന്മാരും പ്രവേശിക്കുന്നു)

കാവൽ:- ഭവാന്മാർ ഇതിലെ, ഇതിലെ.

ശാർങ്ഗരവൻ:- ശാരദ്വതാ!

ഈരാജാവൊരുറച്ചധർമ്മനിരതൻ,
ധന്യാഗ്രിമൻ,പാരിതിൽ
തീരെത്താണവർപോലുമേവഴി-
പിഴയ്ക്കാതാണ്വത്തിപ്പുതും
കായ്മംനല്ലതെങ്കിലും,വളരെയാ-
ക്ലേട്ടംപെട്ടുനീയുപാ-
ഗാരംതീപിടിപെട്ടപോൽവിജനമേ
ശീലിച്ചഞാൻകാൺമിതെ! 10

ശാരദ്വതൻ:- ഈ രാജധാനിയിൽ വന്നപ്പോൾ അങ്ങേയ്ക്കിങ്ങനെ തോന്നിയതു് യുക്തംതന്നെ; എനിക്കും അങ്ങനെതന്നെയാണു തോന്നുന്നതു്.

സ്നാതൻസമഭ്യുക്തരെ,യുള്ളുണർന്നോൻ
സനിദ്രരെ,സ്വൈരിനിബദ്ധരേയുമെ,
അശ്രുദ്ധരേശുദ്ധനു,മെന്നപോൽതാൻ
കാണുന്നുഞാനീസുഖസക്തമർത്യരെ- 11

ശകു:-(ഉന്നിമിത്തം കണ്ടതുപോലെ നടിച്ചു്)
അയ്യോ! എന്റെ വലത്തുകണ്ണെന്താണു് തുടിയ്ക്കുന്നതു്!

ഗൌതമി:-മകളെ! അമംഗളമുണ്ടാകാതിരിക്കട്ടെ! ഭർത്തൃകുലദേവതകൾ നിനക്കു സുഖം വരുത്തട്ടെ!

(എല്ലാവരും ചുറ്റി നടക്കുന്നു)

പുരോഹിതൻ:-(രാജാവിനെ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചു്)
അല്ലയോ താപസന്മാരെ! വർണ്ണാശ്രമങ്ങളുടെ രക്ഷാധികാരിയായ മഹാരാജാവു് ഇതാനേരത്തെ തന്നെ ഭവാന്മാരെ കാത്തെഴുന്നള്ളിനില്ക്കുന്നു, സന്ദർശിക്കാമല്ലൊ.

ശാർങ്ഗ:-ഹേ! മഹാബ്രാഹ്മണാ! ഇതു് അഭിനന്ദിക്കേണ്ടതുതന്നെ. എന്നാലും, ഞങ്ങൾ ഇതു് സാധാരണപോലേ കരുതുന്നുള്ളൂ; എന്തെന്നാൽ

കായ്ക്കുള്ളഭാരമതുകൊണ്ടുമരംനമിപ്പൂ
വായ്ക്കുംനവാംബുവിടചേർന്നുഘനങ്ങൾതാഴ്വൂ
ഐശ്വര്യമാർന്നസുജനങ്ങൾവിനീതരെന്നും,
ഏവംപരോപകൃതി ചെയ്വവർതൻസ്വഭാവം. 12

തവണക്കാരി:-തിരുമേനീ! താപസന്മാക്കു് ഒരു മുഖപ്രസാദമാണു് കാണുന്നതു്. കായ്സാദ്ധ്യത്തിൽ അവക്കു വിശ്വാസമുള്ളതുപോലെ തോന്നുന്നു.

രാജാ:-(ശകുന്തളയെ നോക്കിയിട്ടു്) അല്ലാ! ഈ മാന്യസ്ത്രീ—

ആരിതിക്കമനി,മൂട്ടപടത്താൽ
വാരൊളിത്തനമറച്ചിഹനേരെ,
സ്ഫാരപല്ലവമുണക്കിലയിൽചേ-
ന്നോരുമട്ടില്യഷികർക്കുനടുക്കായ്? 13

തവണക്കാരി:-അത്ഭുതവും ആഹ്ലാദവുംകൊണ്ട് അടിയനു് ഒന്നും ഉരുവിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലാതിരിക്കുന്നു. ഈ രൂപം മനോഹരമായിരിക്കുന്നൊന്നു മാത്രം ഉണർത്താം.

രാജാ:-വേണ്ടാ; പരകളത്രത്തെ നോക്കുന്നതു ശരിയല്ല.

ശകു:-(മാറത്തുകൈവച്ചുകൊണ്ടു്, ആത്മഗതം)
മനമെ! എന്തിനു പതറുന്നു? ആര്യപുത്രന്റെ മനോഗതം അറിയുന്നതിനുമുമ്പേ അധൈര്യപ്പെടാതിരിക്കു.

പുരോഹിതൻ:-(മുമ്പോട്ടുവന്നു്) ഇതാ ഈ തപസ്വികളെ വിധിപ്രകാരം സല്ക്കരിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇവർ ഇവരുടെ ഗുരുവിന്റെ ഒരു സന്ദേശവുമായിട്ടാണു് വന്നിരിക്കുന്നതു്. അതു് അവിടുന്നു കേൾക്കേണ്ടതാണു്.

രാജാ:-അങ്ങനെതന്നെ, ഞാൻ ശ്രദ്ധിച്ചുതന്നെയിരിക്കുന്നു.

താപസന്മാർ:- (കൈ ഉയർത്തി) മഹാരാജാവു വിജയിച്ചാലും!

രാജാ:-ഭവാന്മാരെയെല്ലാം ഞാൻ അഭിവാദനംചെയ്യുന്നു

താപസ:-അങ്ങേയ്ക്കു മംഗളം ഭവിക്കട്ടെ!

രാജാ:-മുനിമാരുടെ തപസ്സുകർമ്മം നിർവ്വിഘ്നം നടക്കുന്നുണ്ടെന്നു വിശ്വസിച്ചുകൊള്ളട്ടയൊ?

താപസ:- അങ്ങനെതാൻസജ്ജനരക്ഷചെയ്യേ,
യിങ്ങെങ്ങനെത്തുന്നൊരുധർമ്മവിഘ്നം?
സൂര്യൻജ്വലിയ്ക്കുമ്പൊഴതന്ധകാരം
പാരിൽകടക്കാൻ വഴിയില്ലയല്ലോ. 14

രാജാ:-എനിക്ക് "രാജാ"വെന്നുള്ള പേര് അർത്ഥവത്തായിതീർന്നു! കാശ്യപഭഗവാൻ ലോകാനുഗ്രഹത്തിനായി കുശലിയായിത്തന്നെ ഇരിക്കുന്നൊ?

ശാർങ്ങ:-മഹർഷിമാർക്ക് കുശലം സ്വാധീനമാണല്ലൊ- അദ്ദേഹം അങ്ങയുടെ ക്ഷേമം അന്വേഷിച്ചു കൊണ്ട് ഇപ്രകാരം കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

രാജാ:-എന്താണ് ഭഗവാന്റെ കല്പന?

ശാർങ്ങ:- "എന്റെ ഈ പുത്രിയും അങ്ങുമായി സ്നേഹിച്ച് ഇവളെ അങ്ങ ശ്രദ്ധമായി വരിച്ചതു് നിങ്ങൾ രണ്ടുപേരിലുമുള്ള പ്രീതികൊണ്ട് ഞാൻ സമ്മതിച്ചിരിക്കുന്നു; എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ—

പൂജാഹരിൽപ്രമുഖനങ്ങു,നിനച്ചുകണ്ടാൽ
മെയ്യാണ്ടസൽക്രിയശകുന്തള,നിങ്ങളേത്താൻ
യോജിച്ചിടുംപടിവധൂവരരാക്കി,നീണാൾ
പോരായ്മചേർത്തുപഴിയുംപരമേഷ്ഠിമാറി. 15

അതുകൊണ്ട് ഗർഭിണിയായ ഇവളെ സഹധർമ്മിണിയായി സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ടാലും" എന്നു്-

ഗൌതമി:-ആര്യ്യാ! എനിക്കും ചിലതു പറഞ്ഞാൽകൊള്ളാമെന്നുണ്ടു്;എന്നാൽ പറയാൻനിവൃത്തിയില്ല. എന്തെന്നാൽ-

അപേക്ഷചെയ്തില്ലിവൾതൻഗുരുക്ക
ന്മാരോടു,ബന്ധുക്കളോടായ് ഭവാനും
കഥിച്ചതില്ലൊന്നു,മിതിങ്കലെന്തോ
ന്നരപ്പതാരോടിഹഞാനിദാനീം? 16

ശകു:-(ആത്മഗതം) ആര്യപുത്രൻ എന്തുപറയുമൊ?

രാജാ:-അല്ലേ! എന്താണീപറഞ്ഞുകൊണ്ടുവരുന്നതു്?

ശകു:-(ആത്മഗതം) അയ്യോ! ഈ വാക്കുകൾതീയാണു്!

ശാർങ്ങ:—എന്താണെന്നൊ? ലോകാചാരമറ്റുദ-
ങ്ങേയ്ക്കും നല്ലതുപോലെ അറിയാമെല്ലൊ?

പവിത്രപോലും പതിവതിബാന്ധവ-
ക്കിടയ്ക്കുപാത്താൽപരിഹാസ്യയാകയാൽ
വരൻവെടിഞ്ഞോരുവധൂജനത്തെയും
വരാലയംചേർപ്പതിനോർപ്പുബാന്ധവർ. 17

രാജാവു്:-ഈ ശ്രീമതിയെ ഞാൻ മുമ്പേ വേട്ടിരിക്കുന്നാന്നൊ?

ശകു:-(വ്യസനത്തോടുകൂടി ആത്മഗതം) ഹൃദയമേ! നിന്റെ ആശങ്ക ഇപ്പോൾ ശരിയായി!

ശാർങ്ങ- ക്രോധമോകൃതമതിൽ,സ്വധർമ്മവൈ-
മുഖ്യമോ,കൃശരൊടുള്ളവജ്ഞയോ?

രാജാ- ഇങ്ങനെ ഇല്ലാത്തതു സങ്കല്പിച്ചു് പറയുന്നതെന്തിനു്?

ശാർങ്ങ:- ഭാഗ്യമുള്ള കലരുന്നാമത്തുരിൽ
മിക്കവാറുമിതുമട്ടുകാൺമിതെ. 18

രാജാ:-ഞാൻ ഏറ്റവും അധിക്ഷിപ്തനായിരിക്കുന്നു.

ഗൌതമി:-(ശകുന്തളയോടു്)കുഞ്ഞേ! അല്പനേരത്തേക്കു ലജ്ജ അടക്കു; നിന്റെ മൂടുപടം ഞാൻ ഒന്നു മാറ്റട്ടെ ഭർത്താവു് നിന്നെകണ്ടു് തിരിച്ചറിയട്ടെ. (അപ്രകാരം ചെയ്യുന്നു)

രാജാ- (ശകുന്തളയെ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിയിട്ടു് ആത്മഗതം)

മിന്നുംനൈസർഗ്ഗികശ്രീഭരമെഴുമഴകാന്നിങ്ങു
കാൺന്നാരൂപം
മുന്നുംകൈയ്യൊണ്ടതോഞാൻ,പരമിത
പരമോ,തീർച്ചയാകാതിരിക്കെ
ഇന്നാത്തുമഞ്ഞകത്താന്നുഷസിവിലസിടും
കന്ദപുഷ്പ്പത്തിനേ വ-
ണ്ടെന്നോണംസ്വീകരിപ്പാനരുതിവനതുപോൽ
തന്നെകൈവിട്ടിടാനും. 19

(ചിന്താമഗ്നനായി നിലകൊള്ളുന്നു)

തവണക്കാരി-(സ്വഗതം)അഹോ! തിരുമനസ്സിലെ ഈ

ധമ്മന്നിഷ്ട!ഒരു പ്രയാസവുംക്കൂടാതെ തരത്തിനു കിട്ടിയഇൗ മാതിരിസൗകുമാര്യം കണ്ടാൽ മറാരെങ്കിലുമാണെങ്കിൽ ഇങ്ങനെ മടിച്ചു നില്ക്കുമൊ?

ശാർങ്ങ:-മഹാരാജാവെ! അങ്ങു് ഒന്നും സംസാരിക്കാതെ നില്ക്കുന്നതെന്താണു്?

രാജാ:-ഞാൻ വളരെ ആലോചിച്ചിട്ടും ഇൗ സ്ത്രീയെ പരിഗ്രഹിച്ചിട്ടുള്ളതായി തോന്നുന്നില്ല അതിനാൽ തെളിഞ്ഞ ഗർഭലക്ഷണമുള്ള പരസ്ത്രീയെന്നു കാണുന്ന ഇവളെ എങ്ങനെ സ്വീകരിക്കും?

ശകു:-(വ്യസനത്തോടുകൂടി ആത്മഗതം) വിവാഹത്തിന്റെ കാര്യംതന്നെ സംശയിക്കുമ്പോൾ എനിക്കെന്താണാശിക്കാവുന്നതു്?

ശാർങ്ങ:-വേണ്ടാ,

മകളേബലമായ്ഗ്രഹിച്ചതിൽസ-
മ്മതമേലുന്നാമഹർഷിനിന്ദ്യനായ്തേ
മുതൽമുഷ്ടമെടുത്തുകള്ളനായ്ത-
ന്നാത്മനംകുംപടിയാചരിച്ചപുരീന്ദ്രൻ. 20

ശാരദ്വതൻ:-ശാർങ്ഗരവാ! അങ്ങുമിണ്ടാതിരിക്കു. ശകുന്തളെ! ഞങ്ങൾ പറയാനുള്ളതു പറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു. ഇദ്ദേഹം ഇങ്ങനെയുമാണല്ലോ പറയുന്നതു്. ഇദ്ദേഹത്തിനു വിശ്വാസം വരത്തക്കമറുപടി നീ പറയണം.

ശകു:-(ആത്മഗതം) ആ അനുരാഗത്തിനു് ഈ നില വന്നുചേർന്ന സ്ഥിതിയ്ക്കു് ഇനി ഓർമ്മപ്പെടുത്തുന്നതുകൊണ്ടെന്തുഫലം? അതിനു തുനിയുന്നതു് എനിക്കു് ദുഃഖത്തിനുതന്നെയാണു്. (പ്രകാശം) അയ്യോ....(അർദ്ധോക്തിയിൽ വിരമിച്ചു്) ഹാ! വിവാഹത്തെപ്പറ്റിത്തന്നെ സംശയമായിരിക്കെ ഈ സംബോധന അനുചാരത്തിനുപറ്റിയതല്ല. പൌരവ! ഇതു ഭവാനുചേർന്നതല്ല. പ്രകൃത്യാ തുറന്ന മനസ്സോടുകൂടിയ എന്നെ അശ്രമത്തിൽ വച്ചു് മുമ്പു് അങ്ങു് പരിഗ്രഹിച്ചു് തകരാറിലാക്കി. ഇപ്പോൾഇതൊക്കെപ്പറഞ്ഞു് ഉപേക്ഷിക്കുന്നതു് അങ്ങേക്കു് പക്ഷേ ചേർന്നതായിരിക്കും.

രാജാ:-കൊള്ളാം-പാപം തുലയട്ടെ!

ഓരുന്നതെന്തിനുവൃഥാ കലവുംകെടുത്തെൻ
പേരിൽകളങ്കവുമിവണ്ണമണച്ചുകൊള്ളാൻ
തീരംകവിഞ്ഞനദിതൻതെളിനീർകലക്കി-
ച്ചാരത്തെഴുംമരവുമങ്ങു മറിച്ചിടുംപോൽ 21

ശകു:-ആകട്ടെ, ഞാൻ പരകളത്രമാണെന്നു് അങ്ങു് യഥാർത്ഥമായി ശങ്കിച്ചാണു് ഈ വിധം പെരുമാറുന്നതെങ്കിൽ ഞാൻ ഈ അടയാളംകൊണ്ടു് അങ്ങയുടെ ശങ്ക തീർക്കാം.

രാജാ:-ശരി, നല്ലതുതന്നെ

ശകു:-(മോതിരം വിരലിൽ തപ്പിനോക്കീട്ടു്) അയ്യോ! മോതിരം എന്റെ വിരലിലില്ലല്ലോ!(ദുഃഖത്തോടുകൂടി ഗൌതമിയെ നോക്കുന്നു.)

ഗൌതമി:-(ചിന്തിച്ചുനിന്നശേഷം)ശക്രാവതാരതീർത്ഥത്തിൽ വച്ചു് ശചീതീർത്ഥവന്ദനം ചെയ്തപ്പോൾ നിന്റെ വിരലിൽനിന്നുംമോതിരം ഊരിപ്പോയതായിരിക്കണം.

രാജാ:- (പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി) ഇതാണു് സ്ത്രീകൾക്കു് അവസരോചിതമായി ഓരോന്നുതോന്നിക്കൊള്ളുമെന്നുപറയുന്നതു്.

ശകു:-ഇതെന്റെ ഭാഗ്യമിയുടെ വചിപ്പുംതന്നെ-മറെറാന്നുപറയാം.

രാജാ:-ഇനി, കേൾക്കാനുള്ളതാണുപോലും! ആകട്ടെ, അതുമാകാം.

ശകു:-അങ്ങു് താമരയിലകൊണ്ടുള്ള ഒരു കുമ്പിളിൽ വെള്ളവുംകൊണ്ടു് മുല്ലത്തറയിൽ ഒരു ദിവസം ഇരിക്കയായിരുന്നു

രാജാ.-ഓ-കേൾക്കുന്നുണ്ടു്.

ശകു-"ദീർഘാപാംഗൻ" എന്നാഎന്റെ വളർത്തുപുത്രനായ മാൻകിടാവു് അപ്പോൾ അവിടെവന്നു. "മുമ്പേ ഇവൻ കുടിക്കട്ടെ"എന്നു പറഞ്ഞു് അങ്ങു് ആ വെള്ളം അവനു നീട്ടിക്കൊടുത്തു പരിചയക്കുറവുകൊണ്ടു് അങ്ങയോടടുക്കാതെ നിന്നിട്ടു്, ആ വെള്ളംതന്നെ ഞാൻവാങ്ങിച്ചു് കൊടുത്തപ്പോൾ അവൻ അടുത്തുവന്നു് കുടിച്ചു അങ്ങതുകണ്ടു് ചിരിച്ചുകൊണ്ടു് "എല്ലാവരും അവരവരുടെ കൂട്ടരെവിശ്വസിക്കും; രണ്ടുപേരും കാട്ടിലുള്ളവരാണല്ലോ" എന്നുപറഞ്ഞു് എന്നെ പരിഹസിച്ചു.

രാജാ:- സ്വാർത്ഥംനേടാൻ ഇങ്ങനെയെല്ലാം സ്ത്രീകൾ മധുരമായി പറഞ്ഞുപിടിപ്പിക്കാറുള്ള വാക്കുകൾ. കേട്ട് വിശ്വാസക്കുന്നവർ പാട്ടിലായിപ്പോകാറുണ്ട്.

ഗൌതമി:- മഹാനുഭാവനായ അങ്ങ് ഇങ്ങനെ പറയരുതു്. ആശ്രമത്തിൽവളർന്ന ഞങ്ങൾക്കു് കാപട്യം അറിഞ്ഞുകൂടാ.

രാജാ:- ഛേ! വൃദ്ധതാപസി!

തിയ്യ്ഗുണത്തിലുമശിക്ഷിതപാടവത്തേ-
ക്കാണുന്നുപെണ്ണിലിത്ര നാരിയിലോതിടേണോ!
സൂത്രത്തിലാത്മജരെയന്യഗൃഹാലയത്തിൽ
പോറ്റുന്നുപെൺകുയിലു,വറ്റപറക്കുവോളം. 22

ശകു:- (കോപത്തോടുകൂടി) ദുഷ്ടാ! അവനവന്റെ മനസ്ഥിതിക്കൊത്തവണ്ണംതന്നെ മറ്റുള്ളവരുടേതുമെന്നു് കരുതുകയാണു്. ധർമ്മച്ചട്ട പുറമേയണിഞ്ഞു്, പുല്ലുകൊണ്ടു മൂടപ്പെട്ട കിണറുപോലെ, ഈ ലോകത്തിൽ അങ്ങേയ്ക്കുതുല്യം മറ്റാരെങ്കിലുമുണ്ടാകുമോ?

രാജാ:- (ആത്മഗതം) ഇവളുടെ ഈ കോപം എനിക്കു് സന്ദേഹമുണ്ടാക്കത്തക്കവിധം അത്ര നിർവ്യാജമായിരിക്കുന്നല്ലോ. അതാ-

പാരംരഹസ്യതരമായൊരുവേഴ്ചയേ ഞാൻ
ക്രൂരംമറന്നു,ബലമായിമരുക്കുമൂലം
ആരക്തനേത്രയിവൾചില്ലിചുളിച്ചുകോപ-
ഭാരത്തൊടുംമദനചാപമൊടിച്ചിടുന്നോ! 23

(പ്രകാശം) ഭദ്രേ! ദുഷ്ഷന്തന്റെ ചരിത്രം പ്രസിദ്ധമാണു്. ഇങ്ങനെ മാത്രം കേട്ടിട്ടില്ല.

ശകു:-കഷ്ടം! ഞാൻ ഒരു താന്തോന്നിയെന്നു് വരുത്തിവച്ചല്ലോ! പൂരുവംശത്തെപ്പറ്റിയുള്ള വിശ്വാസം മൂലം മുഖത്തുതേനും, ഉള്ളിൽ വിഷവും ഉള്ള ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ കയ്യിൽ ഞാൻ അകപ്പെട്ടുപോയല്ലൊ! (വസ്ത്രത്തിന്റെ തുമ്പുകൊണ്ടു മുഖം മറച്ചുനിന്നു കരയുന്നു)

ശാർങ്ങ-അവരവർതന്നെ കാട്ടുന്നചാപല്യം ഇങ്ങനെയാണു് തിരിഞ്ഞടിച്ചു് നീറുന്നതു്.

അതിനാൽക്കരുതിച്ചെയ്ക
വിശേഷാൽഗ്രഥബാന്ധവം.
അജ്ഞാതചിത്തരിൽചേർക്കും
മൈത്രിയിങ്ങനെവൈരമാം. 24

രാജാവു്:-ഹെ! ഈ സ്ത്രീ പറയുന്നവാക്കുമാത്രംകേട്ടു് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞെന്താണെന്നെ അധിക്ഷേപിക്കുന്നതു്?

ശാരദ്വതൻ:-(ആവേശത്തോടു്) കീഴ്മേലാക്കി പറയുന്നതു കേട്ടില്ലെ?

പിറന്നനാൾതൊട്ടിഹശാഠ്യമെന്തെ-
ന്നറിഞ്ഞിടാത്തോരുടെവാക്കുപൊയ്പോൽ!
ശരിക്കുകള്ളംകലയായ്പഠിച്ചോ-
രുരപ്പതെല്ലാംപരമാപ്തവാക്കും! 25

രാജാ:- ഛെ! സത്യവാദിൻ! ഈ പറഞ്ഞതു സമ്മതിച്ചു. എന്നാൽ എനിക്ക് ഈ സ്ത്രീയെ ചതിച്ചിട്ട് എന്തുലാഭം?

ശാർങ്ങ:-അധപ്പതനം.

രാജാ.-അധപ്പതനം ആഗ്രഹിക്കുന്നവരാണ് പൌരന്മാരെന്നുള്ളതു് ശ്രദ്ധേയമായിരിക്കുന്നു.

ശാരദ്വ-ശാർങ്ങരവാ! വാഗ്വാദം എന്തിനു്? ഗുരുവിന്റെ സന്ദേശം അറിയിച്ചുകഴിഞ്ഞു ഇനി നമുക്കു തിരിച്ചുപോകാം അല്ലയോ രാജാവെ!

ഇവനിനിഭാര്യയിഷ്ടംപോൽ
ഗ്രഹിക്കാം-കൈവെടിഞ്ഞീടാം
ഭർത്താവിനെന്തുമുണ്ടല്ലോ
ഭാര്യയിൽകോയ്മയേതിനും. 26

(താപസർ മൂന്നുപേരും പോകുന്നു)

ശകു:-അയ്യോ!ഈ കുടിലൻ എന്നെ ചതിച്ചല്ലൊ! നിങ്ങളും എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചുകളയുന്നോ? (കരഞ്ഞുകൊണ്ടു് പുറകേപോകുന്നു)

ഗൌതമി:-(നിന്നിട്ട്) മകനെ ശാർങ്ങരവാ! ശകുന്തളയിതാ കരഞ്ഞുകൊണ്ടു് നമ്മുടെ പുറകെ വരുന്നു ഭർത്താവിന്റെ നിസ്സംശയതയിൽ എന്റെ കുഞ്ഞെന്തുചെയ്യും!

ശാർങ്ങ:-(കോപത്തോടുകൂടി തിരിഞ്ഞുനിന്നിട്ട്) ഛീ! വകതിരുവില്ലാത്തവരെ! ദുസ്സ്വാതന്ത്ര്യം

കാണിക്കുന്നൊ?

(ശകുന്തള ഭയപ്പെട്ടുവിറയ്ക്കുന്നു)

ശാർങ്ങ:-ശകുന്തളെ!

ക്ഷിതിപനിന്നുരുംവിധമെങ്കിലോ
പതിത,യെന്തിനുതാതനുപിന്നെനീ?
വ്യഭിചിതപ്രകൃതിപ്പൊടിരിക്കിലി-
ന്നുചിതമാംഭയിതാലയദാസ്യവും. 27

രാജാവു്:-അഹ! താപസാ! എന്താണിങ്ങനെ തടസ്സം പറഞ്ഞു് ഈ സ്ത്രീയെ നിർത്തുന്നതു്?

ചന്ദ്രനാമ്പലിനെമാത്രമങ്ങണ-
ത്തുന്നു,താമരയെമാത്രമർക്കനും
അന്യദാരപരിരംഭണംപരം
നിന്ദ്യമെന്നുവശികർക്കുഴംമതം 28

ശാർങ്ങ:-വേറേ സ്ത്രീയിൽ ആസക്തനായതുകൊണ്ടു് മുമ്പുനടന്ന കാര്യം അങ്ങേയ്ക്കു മറക്കാമെങ്കിൽ അങ്ങെങ്ങനെ അധർമ്മഭീരുവായി?

രാജാ:-ഞാൻ താങ്കളോടുതന്നെ ഇതിലെ ഗൂഢലഘുതകളെപ്പറ്റി ചോദിക്കുന്നു.

മറന്നതോഞാൻ,ഇവളിങ്ങുകൈതവം
പറഞ്ഞതാണോ,ഇതിസംശയിക്കുവെ,
പരിഗ്രഹത്തേവെടിയുന്നതോവരം
പരാംഗനാസംഗമപാപമേല്പതൊ? 29

പുരോഹിതൻ:-(കുറെചിന്തിച്ച ശേഷം) എന്നാൽ അവിടുന്ന് ഇങ്ങനെ ചെയ്യണം.

രാജാ:-ആജ്ഞാപിക്കണം.

പുരോഹിതൻ:-ഇവൾ പ്രസവിക്കുന്നതുവരെ എന്റെ ഗൃഹത്തിൽതാമസിക്കട്ടെ. അവിടുത്തെ സീമന്ത പുത്രൻ ചക്രവർത്തിയായിതീരുമെന്നാണല്ലൊ മുനിമാർ ആശീർവദിച്ചിട്ടുള്ളതു്. ഈ കണ്വപുത്രി പ്രസവിക്കുന്നകുട്ടിക്ക് ആ ലക്ഷണങ്ങൾ കാണുമെങ്കിൽ അപ്പോൾ ഇവളെ സൽക്കാരപൂർവ്വം സ്വീകരിച്ചു് അന്തഃപുരത്തിലേക്കാനയിക്കാം. മറിച്ചാണുകാണുന്നതെങ്കിൽ ഇവൾ തിരിച്ചു പിതൃഗൃഹത്തിൽ പൊയ്ക്കൊള്ളുമെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലൊ.

രാജാ:-ആ വായ്പ്പന്റെ വിധിപോലെയാവട്ടെ.

പുരോഹിതൻ:-കുഞ്ഞേ! എന്റെകൂടെപോരു.

ശകു-ഭൂമിദേവി! എനിക്കൊരിടമരുളണേ!

(കരഞ്ഞുകൊണ്ടു് പുരോഹിതനൊരുമിച്ചു് പുറപ്പെടുന്നു. താപസരും പോകുന്നു)

(ശാപംനിമിത്തമുള്ള മോഹത്താൽ രാജാവു ശകുന്തളയുടെകാര്യം മാത്രം ആലോചിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു).

അണിയറയിൽ.-അത്ഭുതം! അത്ഭുതം!

രാജാ.-(കേട്ടതായിനടിച്ചു്) അതെന്തായിരിക്കും?

പുരോഹിതൻ.-(പ്രവേശിച്ചു്) മഹാരാജാവെ; ഒരു വലിയ അത്ഭുതസംഭവം!

രാജാ.-അതെന്തു്?

പുരോ-ആ കണപശിഷ്യന്മാർ തിരിച്ചുപോയപ്പോൾ

പാരംവൈവശ്യമാൻതം നിജഹതവിധിയേ
തീരെനിന്ദിച്ചുകൊണ്ടും
നേരേകൈത്താരുയത്തിക്കരുണമധി
കമാക്രുട്ടിവാവിട്ടകേണാൾ—
സ്ഫാരസ്രുീരൂപമാന്നിട്ടവളെയൊരു
മഹസ്സോടിവന്നിട്ടെടുത്ത-
നേരംതാൻകൊണ്ടുപോയിഝടിതിബത
മറഞ്ഞുസ്സരസ്തീഭ്രുവിൽ 30

(എല്ലാവരും വിസ്മയം നടിക്കുന്നു)

രാജാ-ഹ്രുീരോ! ആ കായ്യം ഞാൻമനുതന്നെതള്ളികള
ഞ്ഞതാണു്. ഒരോന്നുഹിച്ചു വെരുതെയെന്തി
നിനിയും അതനേപഷിക്കാൻ തുനിയുന്നു? അങ്ങു
സപസ്ഥനായിരിക്കണം

പുരോ:-മഹാരാജാവു വിജയിക്കട്ടെ! (പോകുന്നു)

രാജാ-വേത്രുവതി! എനിക്കു നല്പസുഖമില്ല ശയന
ഗൃഹത്തിലേക്കുപോകട്ടെ.

തവണക്കാരി-(നടന്നുവഴികാണിച്ചു്) ഇതിലെ എഴു
ന്നള്ളാം.

രാജാ-(പോകുമ്പോൾ ആത്മഗതം)

നിരാകരിച്ചോരുമുനീന്ദ്രകന്യയേ
വരിച്ചതായോമ്മവരുന്നതില്ലമേ
പരാത്തിയാലെൻമനതാർദഹിക്കവേ
വരാറുമുണ്ടിങ്ങുമറിച്ചുസംശയം 31

(രണ്ടുപേരുംപോയി)

ആറാമങ്കം.

(പുറകോട്ട് കൈകൾ പിടിച്ചുകെട്ടപ്പെട്ട ഒരു ത്തനെ നടത്തിക്കൊണ്ട്, നഗരത്തിലെ പോലീസു് നായ്ക്കനും രണ്ടു് ശിപായിമാരും പ്രവേശിക്കുന്നു)

ശിപായിമാർ:-(തടവുകാരനെതല്ലിയിട്ടു്) എടാകള്ളാ! പറ, മഹാരാജാവുതിരുമനസ്സിലെ രത്നംവച്ച തിരുവാഴി നിനക്കെങ്ങിനെ കിട്ടി?

തടവുപുള്ളി:—(ഭയംനടിച്ചു്) ഏമാന്മാരെ! തെയവുണ്ടാകണെ, അടിയൻ ഇങ്ങനുള്ളതൊന്നും ചെയ്യുന്നോനല്ലെ.

1-ാം ശിപായി:—ഉത്തമനായ ബ്രാഹ്മണനെന്നുകണ്ടു് നിനക്കു തമ്പുരാൻ ദത്തംചെയ്തതാണോ?

പുള്ളി:-ഇപ്പം കേക്കണെ, അടിയൻ ചക്രാവതാരത്തീർത്തത്തിന്റെ കരേൽ പാക്കുന്ന ഒരു മുക്കോനാണെ.

2-ാം ശിപായി:—പറയെടാ കള്ളാ! നിന്റെ ജാതി ഞങ്ങൾ ചോദിച്ചില്ല.

നായ്ക്കൻ:-ഹെ! സൂചക! ഇവൻ എല്ലാം മറയ്ക്കു പറയട്ടെ, ഇടയ്ക്കു തടയണ്ടാ.

ശിപായിമാർ:-ഉത്തരവുപോലെ.

നായ്ക്കൻ:-ഉം പറഞ്ഞോ

പുള്ളി:-അടിയൻ വലയും ചൂണ്ടലുംകൊണ്ടു് മീൻ പിടിച്ചു് കുപ്പപ്പാട്ട പോറുന്നവനാണെ.

നായ്ക്കൻ:-നിന്റെ കാലക്ഷേപം പരിശുദ്ധംതന്നെ.

പുള്ളി:-പൊന്നേമാനെ! അങ്ങനെ കല്പിക്കല്ലെ.

വിടാമോനീചമായാലും
വംശത്തൊഴിലൊരുത്തനും
വേതിയോനലിവുള്ളോനും
കൊല്ലുന്നുബലിജന്തുവെ.

നായ്ക്കൻ:-ഉം-ങ്ങട്ടെ, പറ.

പുള്ളി:-ഒരു തെവസി അടിയൻ ചെമ്മീൻ കീറിക്കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോ ഒരു മീൻറെ വയറിൽ ഈ കല്ല വച്ചമോതിരം കെടന്നതെളങ്ങുന്ന കണ്ടു. അടിയനെടുത്തു വില്ക്കാൻ കൊണ്ടുനടക്കുമ്പോ ഏഴുമാന്മാർ അടിയനെ പിടിച്ചുതാ. അടിയനെ കൊല്ലുന്നെങ്കിക്കൊന്നോളിൻ വിട്ടുനെങ്കി വിടീൻ, ഇതാ സത്യം.

നായ്ക്കൻ:-ജാന്നക! ഈ ചന്ദ്രുതിന്നിയുടെ ദേഹത്തെ നാറ്റംകൊണ്ടു് ഇവൻ മീൻപിടുത്തക്കാരനാണെന്നതീച്ചുതന്നെ. മോതിരത്തിന്റെ കായ്ച്ചശരിയായി അനേഷിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. കൊട്ടാരത്തിലേക്കുതന്നെ പോകാം.

ശിപാ:-നടക്കെടാ-നിൻറെകരണക്കുറ്റി തകർക്കേണ്ടതാണു്. (എല്ലാവരും ചുറ്റിനടക്കുന്നു)

നായ്ക്കൻ:-സൂചകാ!നിങ്ങൾ ഇവനെ ഭദ്രമായിസൂക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു് ഈ ഗോപുരത്തിൽ കാത്തുനില്ക്കണം. ഞാൻ ഈ മോതിരം കണ്ടുപിടിച്ചവിവരം തിരുമനസ്സറിയിച്ചു കല്പന കേട്ടുമടങ്ങിവരാം.

ശിപാ:-അങ്ങുന്നു ചെന്നാട്ടെ. അവിടുത്തെമേൽ തിരുവുള്ളമുണ്ടാകട്ടെ!

(നായ്ക്കൻ പോകുന്നു)

* * * * * *

1-ാം ശിപാ:-അങ്ങുന്നുപോയിട്ടു വളരെനേരമായല്ലോ.

2-ാം ശിപാ:-തിരുമുമ്പിൽചെല്ലുന്നതു് സമയംനോക്കി വേണമെല്ലോ

1-ാം ശിപാ:-എന്റെ കൈകൾ തരിയ്ക്കുന്നു, ഇവനെ കൊലമാലയിടീക്കാൻ. (മുക്കവന്റെ നേരെ മുഷ്ടി ചുരുട്ടി ഭയപ്പെടുത്തുന്നു)

മുക്കവൻ:-ഏമാന്മാരെ! അടിയനെ വെറുതെകൊല്ലല്ലെ.

2-ാം ശിപാ:-(നോക്കിയിട്ടു്) അങ്ങുന്നതാവരുന്നല്ലോ. കല്പനയും വാങ്ങിച്ചുകൊണ്ടു്. നിന്നെ ഇനി കഴുകനോ നായിയ്ക്കോ തിന്നാമെടാ

നായ്ക്കൻ:-(പ്രവേശിച്ചു്)സൂചകാ! ഈ മുക്കവനെ വിട്ടയച്ചുക്കാം. തിരുവാഴിയുടെ കഥ ഇവൻ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു വാസ്തവംതന്നെ.

1-ാം ശിപാ:-ഉത്തരവുപോലെ.

2-ാം ശിപായി:—കാലന്റെ അടുത്തുവരെ പോയിട്ടു് ഇവൻ തിരിച്ചുവന്നിരിക്കുന്നു (മുക്കവനെ കെട്ടഴിച്ചുവിടുന്നു)

മുക്കവൻ:-(നായ്ക്കനെ തൊഴുതുകൊണ്ടു്) ഏമാൻ അടിയന്റെ ചീവൻ രക്ഷിച്ചു

നായ്ക്കൻ:-ഇതാ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് കല്പിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു. തിരുവാഴിയുടെ വില നിനക്കുതരാൻ. (മുക്കവന്റെ കയ്യിൽ പണം കൊടുക്കുന്നു)

മുക്കവൻ:-(തൊഴുതു പണം കയ്യിൽ വാങ്ങിച്ചുകൊണ്ടു്) പൊന്നേമ്മാൻ ചെയ്ത ഉപകാരമാ ഇതു്.

1-ാം ശിപാ:-ഭാഗ്യവാന്മാരെന്നു പറയേണ്ടതു് ശ്ലൂല ത്തിൽ നിന്നിറക്കി അമ്പാരിയിൽ കയറ്റിയവ രെയാണു്.

2-ാം ശിപായി:-അതു ശരിതന്നെ, പൊന്നുതമ്പുരാനു ആ വിലപിടിച്ച കല്ലുവച്ചതിരുവാഴി വളരെ പ്രിയമുള്ള ഒന്നാണെന്നതോന്നുന്നു ഈ സമ്മാനം കൊടുത്തതുകൊണ്ടു്.

നായ്ക്കൻ:-അതല്ലഞാൻ ഊഹിക്കുന്നതു് ആ തിരു വാഴി കണ്ടപ്പോൾ ഒരു ഇഷ്ടജനസ്മരണയാണു തിരുമേനിക്കുണ്ടായതു്. പ്രകൃത്യാ ഗംഭീരനായി രുന്നിട്ടും ,കുറെനേരത്തേക്കു് ഒരു കണ്ണിതമാണു് തിരുമുഖത്തു കണ്ടതു്.

1-ാം ശിപായി:-അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ അങ്ങുന്നു, തിരു മനസ്സിലേക്കു ഒരുപകാരമാണല്ലൊ ചെയ്തു കൊടുത്തതു്.

2-ാംശിപായി:-ഉപകാരം ചെയ്തതു ഈ മീൻ കൊല്ലി യ്ക്കാണെന്നുപറയൂ (മുക്കുവനെ അസൂയയോടെ നോക്കുന്നു)

മുക്കുവർ.-ഏമാന്മാക്കു് അടിയനോടു തെയുവുതോന്നി യതിനു് ഇതിപ്പാതി ഏമാന്മാക്കിരിക്കട്ടെ

2-ാംശിപായി-അതുകൊള്ളാം, അങ്ങനെവേണം.

നായ്ക്കൻ.-ഈ അരയർ ഒരുനല്ലമനുഷ്യനാണു് താങ്കളെ ഇന്നുമുതൽ എന്നെറ സ്നേഹിതനായി ഞാൻ കണക്കാക്കുന്നു. നമ്മുടെ സ്നേഹബന്ധം ഒന്നുറപ്പിക്കേണ്ടതു് നമ്മളൊന്നിച്ചു് ഇരുന്നൊന്നു കുടിച്ചിട്ടുവേണം. അടുത്ത ചാരായക്കടയിൽ തന്നെകയറാം.

മുക്കുവൻ-ഏമാന്റെ ഉത്തരോപോലെ, (എല്ലാവരും പോയി)

(അനന്തരം സാനുമതി എന്നഅപ്സരസ്സ്രീ വിമാനത്തിൽവന്നിറങ്ങുന്നഭാവത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു).

ആറാംഭാഗം.

സാനുമതി-അപ്സരസ്തീർത്ഥത്തിൽ എന്റെ കാവൽ മുറ കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. തീർത്ഥസ്നാനത്തിനായി അവിടെ മാന്യരായഅനേകംവന്നിറങ്ങുന്നസമയമാകാറായി ആ രാജർഷിയുടെ വാർത്തകൾ എന്തെല്ലാമെന്നു് ഉടനെപോയി അന്വേഷിക്കാം ശകുന്തള മേനകയുടെ മകളാകയാൽ എന്റെ തനതുമാണു്. അവൾ എന്നെ ഭാരമേല്പിച്ച കാര്യവുമാണല്ലോ ഇതു്. (നാലുവശവും നോക്കി) വസന്തകാലമായിട്ടും കൊട്ടാരത്തിൽ ആഘോഷത്തിന്റെ ഒരുക്കമൊന്നും കാണാത്തതെന്തു്? എല്ലാം എനിക്കു് ദിവ്യദൃഷ്ടികൊണ്ടു്, വേണമെങ്കിൽ അറിയാൻ കഴിയും; പക്ഷേ, തോഴിപറഞ്ഞയച്ചതുപോലെ വേണമല്ലോ ചെയ്യേണ്ടതു്. തിരസ്കരണി പ്രയോഗിച്ചു്, മറവിൽകൂടി ഈ ഉദ്യാനബാലികമാരുടെ അടുത്തെത്തി വാർത്തകൾ ഗ്രഹിക്കാം. (ഇറങ്ങി നില്ക്കുന്നു)

(മാവു പൂത്തതുനോക്കിയുംകൊണ്ടു് രണ്ടു് ഉദ്യാനബാലികമാർ മുമ്പും പിമ്പുമായി പ്രവേശിക്കുന്നു)

ഒന്നാമത്തവൾ:-

സുരുചിരമൊരുചോപ്പും,വെണ്മെയും,പച്ചയുംചേ-
ന്നരിയസുരഭിജീവത്സാരസർവ്വസ്വമായ് താൻ
വിരവൊടുവിലസുംപൂതാങ്കുരംനീയ്യുതുർശ്രീ
ഭര,മയി!മമഭാഗ്യംകൊകാണ്ടുഞാൻകണ്ടുനിന്നെ- 2

രണ്ടാമത്തവൾ:-പരട്ടതികെ!നീ തന്നത്താൻ രഹസ്യം
പറയുന്നതെന്താണ്?

ഒന്നാമത്തവൾ:- മധുരികെ! മാന്യമൊട്ടുകാണുമ്പോൾ
പരട്ടതികയ്ക്ക് ഉല്ലാസംകൊള്ളുമല്ലൊ.

രണ്ടാ:-(സന്തോഷത്തോടുകൂടി അടുത്തുചെന്ന്)അല്ലാ!
മധുമാസം ഇങ്ങടുവന്നോ!

ഒന്നാ:- തോഴീ! എന്നെ ഒന്നു താങ്ങിത്തരു. ഞാൻ
എത്തിപ്പറിച്ചു് ഈ മാന്യു കാമദേവനു ചാർത്തട്ടെ.

ഒന്നാ:- നീ അർച്ചിക്കുന്നതിന്റെ പകുതി ഫലം
എനിക്കുകൂടി തരാമെങ്കിൽ ആവാം.

രണ്ടാ:- അങ്ങനെ പറയണോ, നമ്മൾ രണ്ടുപേരും ഒരു
ജീവനായിരിക്കെ?

(തോഴിയുടെ സഹായത്തോടുകൂടി എത്തിനിന്നു് മാന്യു പറിച്ചിട്ടു്) ഹാ! വിടന്നില്ലെങ്കിലും, ഒടിച്ചെടുത്തതിനാൽ ഈ മാന്യുക്കലയ്ക്കു് നല്ല പരിമളമുണ്ടു്.

(കയ്യിൽപിടിച്ചുതൊഴുതുകൊണ്ടു്)

കുലചാപധരൻസ്മരന്നുമാ-
മ്മലർമൊട്ടേ!യരുളുന്നുനിന്നെഞാൻ
അരമെത്തുകനീ"വിയോഗിനീ"
നിരനേക്കുകളഞ്ചിലുഗ്രമായ്! 3

(അർച്ചനനടത്തുന്നു)

ഹരിക്കാരൻ:- (കർട്ടൻ നീക്കി കോപഭാവത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു്)
അരുതരുതു്!വകതിരിവില്ലാത്തവളെ! മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു വസന്തോത്സവം വേണ്ടെന്നു വച്ചിരിക്കെ നീ മാമ്പൂ പറിക്കാനൊരുങ്ങുന്നൊ?

ഉദ്യാനപാലികമാർ:-(ഭയംനടിച്ചു്)അങ്ങുക്ഷമിക്കണം, ഞങ്ങൾ ആ കാര്യം അറിഞ്ഞില്ല.

ഹരി:-നിങ്ങൾ അറിഞ്ഞില്ലെന്നോ? വസന്തകാലത്തു പൂക്കേണ്ട മരങ്ങളും, അവയിലുള്ള പക്ഷികളും പോലും രാജകല്പന ലംഘിക്കാതിരിക്കുമ്പോൾ; നോക്കുക-

മാമ്പൂമൊട്ടിൽ പരാഗംചെറുതിതുവരെയും
ചേന്നതില്ലേറെനാളായ്-
പാകപ്പെട്ടിട്ടുചോലുംകുരവകനിരയിൽ
പൂവിടന്നില്ലിതിന്നും
പോയിട്ടുംമഞ്ഞുകാലംകുയിൽനിനദ
മിടന്നാണുകേൾക്കുന്നതിപ്പോ-
ളൂരീട്ടസ്സുത്തെവീണ്ടും,ഭയമൊടതനുവും
തുണിയിൽതന്നിടുന്നോ! 4

സാനുമതി:-മഹാരാജാവിന്റെ പ്രഭാവം!

പരഭൃതിക:-ആര്യ്യാ!തമ്പുരാന്റെ സ്യാലനായ മിത്രവാസു ഞങ്ങളെ തുപ്പാദശുശ്രൂഷയ്ക്കു് നിയമിച്ചിട്ടു് അധികദിവസമായിട്ടില്ല. അന്നുമുതൽ തിരുമനസ്സിലെ കല്പനപ്രകാരം ഇവിടെ ഉദ്യാനം കാക്കുകയാണു്. അതുകൊണ്ടു് വിവരമൊന്നും ഞങ്ങൾ ഇതുവരെ അറിഞ്ഞില്ല.

ഹരി:-ആകട്ടെ, ഇനിമേൽ ഇങ്ങനെ ചെയ്യരുതു്.

ഉദ്യാനപാലികമാർ:-ആയ്യ! മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് വസന്തോത്സവം നിരോധിച്ചിരിക്കുന്നതു് എന്തുകാരണത്താലാണെന്നു് വെളിപ്പെടുത്തുന്നതിൽ വിരോധമില്ലെങ്കിൽ ഞങ്ങൾക്കു് അതൊന്നറിഞ്ഞാൽ കൊള്ളാമെന്നുണ്ടു്.

സാനുമതി:-(ആത്മഗതം) മനുഷ്യർ ഉത്സവംഘോഷിക്കാൻ വളരെ താല്പര്യപ്പെടുന്നു. അതുകൊണ്ടു് തക്കതായ ഏതോ കാരണം കൊണ്ടായിരിക്കാം മഹാരാജാവു വസന്തോത്സവം നിരോധിച്ചതു്.

ഹരി:-(ആത്മഗതം)ഇതു് പരസ്യമായിരിക്കുന്നസ്ഥിതിയ്ക്കു് പിന്നെന്തിനു ഞാൻ പറയാതിരിക്കുന്നു. (പ്രകാശം) തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് ശകുന്തളയെ ഉപേക്ഷിച്ചവിവരംനിങ്ങൾകേട്ടിട്ടില്ലെ?

ഉദ്യാന:-ഓഹോ;തിരുമനസ്സിലെ തിരുവാഴികണ്ടുകിട്ടിയതുവരെയുള്ള വിവരങ്ങൾ അവിടുത്തെ സ്യാലൻ പറഞ്ഞറിയാം.

ഹരി:-എന്നാൽ പിന്നെ, അല്പ വിവരം പറഞ്ഞാൽ മതിയല്ലോ. തിരുമനസ്സിലേക്കു ആ തിരുവാഴികണ്ടിട്ടു് അവിടുന്നു ശകുന്തളയെ വാസ്തവത്തിൽ മുമ്പു വിവാഹം ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്നും, ആ കഥ മറന്നാണു് പിന്നീടുപേക്ഷിച്ചതെന്നും ഓർമ്മവന്നതു മുതൽ വലിയ പശ്ചാത്താപമുണ്ടായിരിക്കുന്നു. എന്തെന്നാൽ-

ഇഷ്ടപ്പെട്ടവയെവെടുത്തു, സചിവന്മാരേ
വിളിക്കാതെയായ്,
ഒട്ടുംനിദ്രവരാഞ്ഞുരുണ്ടിരവുപോക്കീടുന്ന
തന്മെത്തമേൽ
ചെറുന്തപ്പുരസീമ്നിവാഴ്വവരൊടായ്
ദാക്ഷിണ്യവാക്കോതവേ
തെറ്റിപ്പേരുവിളിച്ചനർമ്മമുഖനായ്
നാണിച്ചിരിപ്പായിട്ടം. 5

സാന്മതി:- എനിക്ക് അത്യന്തം സന്തോഷമായി.

ഹരി:- തിരുമനസ്സിലേക്ക, ഇപ്രകാരം ഒരുമനസ്സുഖവുമില്ലാത്തതിനാലാണ് വസന്തോത്സവം നിരോധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു്.

ഉദ്യാനപാലികമാർ:- ഏറ്റവും യുക്തംതന്നെ.

(അന്നിയറയിൽ)-ഇതിലെഎഴുന്നെള്ളാം.

ഹരി:- (കേട്ടതായിനടിച്ചു്) തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് ഇങ്ങോട്ടെഴുന്നള്ളുകയാണു്. നിങ്ങൾപോയി നിങ്ങളുടെജോലിനോക്കുവിൻ.

ഉദ്യാനപാലികമാർ:- അങ്ങനെയാവട്ടെ, (പോയി)

(രാജാവു് പശ്ചാത്താപത്തിനൊത്തവേഷത്തിലും ഭാവത്തിലും, വിദൂഷകൻ, തവണക്കാരി ഇവരുമായി പ്രവേശിക്കുന്നു.)

(രാജാവിനെനോക്കി) വിശിഷ്ടരൂപങ്ങൾ ഏതു നിലയിലും മനോഹരങ്ങളായിത്തന്നെ ശോഭിക്കും. എന്തത്ഭുതമാണിതു്! എത്ര അസഹ്യസ്ഥൻ ഉണ്ടായിരുന്നിട്ടും തിരുമേനിക്ക് ഒരു സൗന്ദര്യക്കുറവുമില്ലല്ലൊ.

മറെറാന്നുംമഹനീയ ഭൂഷണമണി
ഞ്ഞീടാതിടംകൈയ്യെഴു-
ന്നൊറക്കാഞ്ചനകങ്കണത്തൊടുരു
നിശ്വാസാൽവരണ്ടോഷ്ഠവും
മുറവും ചിന്തയിലാണ്ടുറക്കമിളവായ്
തുക്കൺതളന്നും, മെലി-
ഞ്ഞിട്ടും, കാന്തിഭരാൽകടഞ്ഞമണി
പോൽ, കാണ്മീലശോഷിച്ചതായ്! 6

സാന്ദ:-തന്നെ തിരസ്കരിച്ച് അധിക്ഷേപിച്ചിട്ടും ശകുന്തള ഇദ്ദേഹത്തെക്കുറിച്ച് ദുഃഖിക്കുന്നതു യുക്തംതന്നെ.

രാജാ:-(ചിന്താമഗ്നനായി ചുററിനടന്ന്)

മുന്നംകുരംഗാക്ഷിമദീയകാന്ത
വന്നിങ്ങണത്തീട്ടുമുണർന്നിടാതെ
സന്നദ്ധമായെൻഹതഹൃത്തുപശ്ചാൽ-
ഖിന്നതപ്രമല്ലാനുണരുന്നിദാനിം. 7

സാന്ദമതി:-ഹാ! സാധു ശകുന്തളയുടെ വിധിയിങ്ങനെയായല്ലോ!

വിദൂ:-ആ ശകുന്തളാവ്യാധി ഇദ്ദേഹത്തിനു പിന്നെയും പിടിപെട്ടോ! എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ ഇനി എങ്ങനെയാണു ചികിത്സിക്കേണ്ടതെന്ന്.

ഹരി:-(അടുത്തുചെന്ന്) തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു വിജയിച്ചാലും! ഉദ്യാനമെല്ലാം അടിയൻ ചുററിനടന്നു പരിശോധിച്ചു തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് വിനോദസ്ഥാനങ്ങളിൽ എവിടെയെങ്കിലും എഴുന്നള്ളി ഇരിക്കാമല്ലോ.

രാജാ:- വേത്രവതി! ഇന്ന് ഉറക്കച്ചടവുള്ളതുകൊണ്ട് നാം ആസ്ഥാനമണ്ഡപത്തിൽ വന്നിരുന്ന കാര്യ്യ വിചാരണ ചെയ്യാൻ തരപ്പെട്ടുകയില്ലെന്നും, അതു കൊണ്ട് തീർച്ചചെയ്യാനുള്ള കാര്യ്യങ്ങൾ വിചാരണചെയ്ത വിവരം സമർപ്പിക്കണമെന്നും നമ്മുടെ മന്ത്രി ശ്രീപിശുനനോടു നീചെന്നറിയിക്കുക.

തവണ:-കല്പനപോലെ – (പോയി)

രാജാ:- വാതായന! നിന്റെ ജോലിക്കുപോയ്ക്കൊള്ളു.

ഹരി:- കല്പനപോലെ (പോയി)

വിദൂ:- അവിടുന്ന് ഈ ഈച്ചകളെയെല്ലാം തുരത്തി. ഇനി, ശിശിരബാധഒഴിഞ്ഞ ഈ മനോഹരമായ പൂങ്കാവിൽ ഇരുന്നു വിനോദിക്കാം.

രാജാ:- (നെടുവീർപ്പിട്ട്) അനർത്ഥങ്ങളെല്ലാം തരം പോലെ തുടരെ വന്നുചേരുമെന്ന് പറയുന്നതു സത്യമാണു്.

. മുനിസുതാപ്രണയസ്മൃതിരോധിയായ്
മനസിതിങ്ങിയ ക്രൂരതരംമാഞ്ഞുമേ-
ധനുഷിമാമ്മലരമ്പുതൊടുക്കയായ്
മനസിജൻമമനേക്കിനിമത്സഖെ

വിദൂ:- പ്രഭോ! അല്പം ക്ഷമിക്കണെ! ഈ വടികൊണ്ടു് ഈ കാമശരമെല്ലാം നശിപ്പിച്ചേക്കാം (വടികൊണ്ടു മാമ്പൂക്കുലകൾ അടിച്ചുകൊഴിക്കാൻ ഭാവിക്കുന്നു)

രാജാ:-(ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്) കൊള്ളാം! ബ്രഹ്മതേജസ്സുണ്ടു്, ഇനിയും ഒട്ടാകെ എന്റെ പ്രിയതമയെ

UNIVERSITY LIBRARY

പോലിരിക്കുന്ന ലതകളേകണ്ടു കൺകുളിർപ്പിക്കുന്നതെവിടിരുന്നാണു്?

വിദൂ:-മാധവി മണ്ഡപത്തിൽഎഴുന്നള്ളിഇരിക്കുമെന്നും അവിടുന്നെഴുതിയ ശകുന്തളാചിത്രം അവിടെ കൊണ്ടുവന്നേക്കണമെന്നും വിശ്വസ്ത പരിചാരികയായ ചതുരികയോടു ആജ്ഞാപിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ.

രാജാ:-അവിടംതന്നെയാണു് എനിക്കു വിനോദത്തിനു പറ്റിയസ്ഥാനം; അങ്ങോട്ടുപോകാം. മുമ്പേ നടക്കു

വിദൂ:-പ്രഭോ! ഇതിലെ. (രാജാവും വിദൂഷകനും ചുറ്റി നടക്കുന്നു; പിന്നാലെ സാനുമതി)

വിദൂ:- ഇതാ നല്ലമിനുസവും കുളിർമയുമുള്ള മാധവീ മണ്ഡപം, സകലസൌഷ്ഠവത്തോടുകൂടി നമ്മളെ സ്വാഗതം ചെയ്യാദരിക്കുന്നതുപോലെ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു. കയറി ഇരിക്കാം.

സാനുമതി-ഈ വള്ളികളുടെ ഇടയിൽനിന്നുകൊണ്ടു് തോഴിയുടെ ചിത്രം നോക്കാം. പിന്നീടുഭർത്താവിന്റെ പ്രണയചേഷ്ടകൾ അവളെ അറിയിക്കാം.

(വള്ളികളുടെ ഇടയിൽ കയറിനില്ക്കുന്നു)

രാജാവു്-തോഴരേ! ശകുന്തളയുടെ ആദ്യവൃത്താന്തങ്ങൾ എല്ലാം എന്റെ സ്മരണയിൽ വരുന്നു. ഞാൻ അങ്ങയോടു പറഞ്ഞിട്ടുമുണ്ടല്ലോ. ഉപേക്ഷിച്ച സമയം എന്റെ അടുത്തു് അങ്ങില്ലായിരുന്നു. എങ്കിലും അതിനു മുമ്പു് ഒരവസരത്തിലും അവ

ളുടെകായ്യം അങ്ങെനൊ ഓമ്മപ്പെട്ടുത്തിയില്ലല്ലോ. (വിചാരത്തോട്ടുകൂടി) അങ്ങും എന്നെപ്പൊലെ തന്നെ മറന്നുപോയതായിരിക്കുമോ!

വിദൂ:-ഞാൻ മറന്നതല്ല. അന്നു് അവിടുന്നു് എല്ലാ വിവരവുംകല്പിച്ചശേഷം പരിഹാസമായിസംസാരിച്ചതാണെന്നും. പരമാത്ഥമൊന്നുമില്ലെന്നുംകൂടി ഒടുവിൽ കൽപ്പിച്ചുവല്ലൊ ഞാൻ മഠയനാകയാൽ കല്പിച്ചതു സത്യമാണെന്നു വിശ്വസിച്ചു. അഥവാ-വരേണ്ടുവന്നതന്നെ തീരുമല്ലൊ

സാനു:-ശരിതന്നെ.

രാജാ:-(വിചാരത്തിൽമുഴുകി) തൊഴരെ! എന്നെതാങ്ങിക്കൊള്ളു!

വിദൂ:-(ഉടനെ താങ്ങിക്കൊണ്ടു്) പ്രഭോ! ഇതെന്തുകഥ! ഇതൊന്നും അവിടുത്തെക്കു യോജിച്ചതല്ല മഹാത്മാക്കൾ ഒരിക്കലും ദുഃഖിച്ചുകൂടാ. കുന്നു് കൊടുംകാറ്റിൽ ഇളകുമോ?

രാജാ:-കാരണംകൂടാതെ ഞാൻ നിരാകരിച്ചുപ്പോൾ വ്യസനാക്രാന്തയായ എന്റെ പ്രിയതമയുടെ അപ്പോഴത്തെ അവസ്ഥ ഓൎക്കുമ്പോൾ എനിക്കു് ഒരു സമാധനവുമില്ല. അവൾ—

നിഷ്ക്കാരുണ്യമുപാസ്തയായ് സ്വജനമൊത്താത്മ്യാ
തിരിച്ചീടവേ
നിൎമ്മൎയ്യാദരുശിഷ്യനാംഗുരുസമൻകെല്പോടു
കല്പിക്കയാൽ
നിന്നീനിഷ്ഠുരനെന്റെനേൎക്കുചുടുകണ്ണീരോടു
വീണ്ടുംവിഷ—
ക്കുന്തംപോലവൾവിട്ടനോട്ടമതുമാംനീറുന്നി
തോറാംസഖാ.

സാന:- ആശ്ചര്യം! എല്ലാവക്കും സ്വാർത്ഥം വലുതു തന്നെ. ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ഇപ്പോഴത്തെ ദുഃഖം കണ്ടു് എനിക്കു സന്തോഷം തോന്നുന്നു.

വിദൂ:- തോഴരെ! വല്ല ആകാശചാരികളും ശ്രീമതിയെ കൊണ്ടുപോയിരിക്കുമെന്നാണു് എന്റെ ഊഹം.

രാജ:- ആ പതിവ്രതയെ മറ്റാക്കുതൊടാൻ കഴിയും? അവളുടെ മാതാവു് മേനകയെന്ന അപ്സരസ്ത്രീയാണെന്നു ഞാൻ കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. ആ വഴ്ത്തിൽപെട്ട വരാരെങ്കിലും കൊണ്ടുപോയിരിക്കുമോ എന്നാണു് എന്റെ സംശയം.

സാന:-ഇദ്ദേഹം മറന്നുപോയതിലാണു് എനിയ്ക്കു ത്തുതം, ഇപ്പോൾ ഒത്തതിലല്ല

വിദൂ:-അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ താമസിയാതെ ശ്രീമതിയുടെ സമാഗമം അവിടുത്തെക്കു സിദ്ധിക്കും.

രാജാ:- അതെങ്ങനെ?

വിദൂ:- മകൾ ഭർത്തൃവിരഹംമൂലം ദുഃഖിക്കുന്നതു് മാതാപിതാക്കൾ നീണ്ടകാലം സഹിക്കയില്ല.

രാജാ:- തോഴരെ!

ഇതെന്തുമായം,! ഭ്രമമോ! കിനാവോ!
മദല്പപുണ്യം ഫലമേവമാന്നോ!
എന്നോക്കുമായിട്ടുപോയി, ടിഞ്ഞ
നദീതടംതാനിനിയെന്റെ മോഹം. 10

വിദൂ:-അങ്ങനെ കല്പിയ്ക്കുണ്ടോ വരാനുള്ളതെങ്ങനെയും വന്നുതന്നെ തീരുമെന്നുള്ളതിനു് ഈ തിരുവാഴിയുടെ കഥതന്നെ ഒരു ദൃഷ്ടാന്തമാണല്ലോ.

രാജാ:- (മോതിരം നോക്കിക്കൊണ്ട്) കഷ്ടം! ഈ മോതിരത്തിന്റെ സ്ഥിതിയും ശോചനീയം തന്നെ അസുലഭമായ മാന്യസ്ഥാനത്തുനിന്നും അധഃപതിച്ചല്ലോ.

സുകൃതമതികൃശംനിനക്കുമിന്നൊൻ
സമമയി,മോതിരമേ!ഫലംനിനച്ചാൽ
അരുണനഖമനോഹരാഭമായ്ക്കൊ-
വിരലിൽവസിക്കെയധഃപ്പതിച്ചുമൂലം. 11

സാനു:-വേറൊരാളിന്റെ കൈവശമായിരുന്ന കിട്ടിയതെങ്കിൽ വാസ്തവത്തിൽ ശോചനീയംതന്നെയാകുമായിരുന്നു

വിദൂ:-പ്രഭോ! ഈ തിരുനാമമുള്ള മോതിരം ശ്രീമതിയുടെ കൈവശം എങ്ങനെ കിട്ടിയെന്ന് അറിഞ്ഞാൽകൊള്ളാം

സാനു:-എനിക്കുണ്ടായ ആഗ്രഹം ഇയ്യാൾക്കുമുണ്ടായി.

രാജാ:-കേട്ടുകൊൾക, ഞാൻ നഗരത്തിലേക്കു തിരിച്ചുപോരുമ്പോൾ എന്റെ പ്രാണപ്രിയ വിലപിച്ചുംകൊണ്ട് "ആര്യപുത്രൻ എന്നെ അരമനയിലേക്ക് കൊണ്ടുപോകാൻ എന്തു കാലവിളംബമുണ്ടാകും" എന്നു ചോദിച്ചു.

വിദൂ:-എന്നിട്ടോ?

രാജാ:-ഞാൻ ഈ മുദ്രമോതിരം അവളുടെ വിരലിൽ അണിയിച്ചുകൊണ്ട് ഇങ്ങനെ മറുപടി പറഞ്ഞു.

"ഇമ്മോതിരത്തിലെഴുമെന്നുടെ നാമവർണ്ണ-
മോരോന്നു നീ ദിവസമെണ്ണിനിറുത്തിടുംനാൾ
നിന്നോപ്രിയേ! മദവരോധഗൃഹത്തിലേക്കു
വന്നാനയിക്കുമവിടുന്നുമദീയരെ"ന്നായ്- 12

നിർഭയനായ ഞാൻ മോഹംനിമിത്തം അതിനു സമ്മതിച്ചുപോയില്ല.

സാനു:-നല്ലൊരവസരത്തിൽ വിധി പാഴാക്കിക്കളഞ്ഞു.

വിദൂ:- പിന്നെയിതു് ചെമ്മീനിന്റെ വയറ്റിൽ പെടാനും മുക്കുവനുകിട്ടാനും ഇടയായതെങ്ങനെ?

രാജാ:-താങ്കളുടെ തോഴി ശചീതീർത്ഥത്തെ വന്ദിക്കാൻ ഇറങ്ങിയപ്പോൾ അവളുടെ കയ്യിൽനിന്നും ഗംഗാജലത്തിൽ ഊർന്നുവീണുപോയതാണു്.

വിദൂ:-അതുശരിയായിരിക്കും.

സാനു:-അതുകൊണ്ടായിരിക്കും അധമ്മഭീരുവായ ഇദ്ദേഹം പാവംശകുന്തളയെ വിവാഹംചെയ്തതുപോലും സംശയിക്കാനിടയായതു്. ഇദ്ദേഹത്തിനു് അത്രയ്ക്കു അനുരാഗമുള്ള നിലയ്ക്കു് വിവാഹസംഗതി വിശ്വസിക്കാൻ ഈ അടയാളം വേണമോ? ഇതെങ്ങനെയെന്നു മനസ്സിലാകുന്നില്ല.

രാജാ:-ഈ മോതിരത്തെതന്നെ ശകാരിക്കണം

വിദൂ:— (ആത്മഗതം) ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ലക്ഷണം കണ്ടിട്ടു് ഭ്രാന്താണെന്നുതോന്നുന്നു.

രാജാ:- (മോതിരംനോക്കി) ഹേ! മോതിരമേ!

അപാരരമ്യാംഗുചിചേന്മിനുമാ
സുപാണിവിട്ടെങ്ങനെ നീരിൽവീണുനീ?

അഥവാ —

പഴിപ്പതെന്തിന്നു ജഡത്തെ,യന്നൊ —
നൊഴിഞ്ഞതെന്തിന്നു മദീയകാന്തയെ! 13

വിദൂ:- (ആത്മഗതം) വിശ്വസ്തൻ എന്റെ പ്രാണൻ പോകുന്നല്ലോ!

രാജാ:-അകാരണമായി പരിത്യജിച്ചതിൽ പശ്ചാത്ത
പിക്കുന്ന എന്നൊക്കുറിച്ച് ഭയമുണ്ടായി ഇനിയും
കാണാൻ ഇടയാക്കണ്ണെ, എന്റെ ജീവിതേശ്വരീ.

ചതുരിക:-(പെട്ടന്ന കർട്ടൻനീക്കിപ്രവേശിച്ച്) ഇതാ!
ചിത്രത്തിലെമഹാരാജ്ഞി! (ചിത്രം കാണിക്കുന്ന)

വിദൂ:- (നോക്കിയിട്ട്) ചിത്രം ഭേഷായിരിക്കുന്ന. ആ
ഭാവങ്ങളും ആ നിലയും, ശരിയ്ക്കുപറ്റി. താണം
കിളുന്തുമുള്ള ഭാഗങ്ങൾ കണ്ടിട്ട് എന്നെറ കണ്ണ്
അമ്പരന്നുപോകുന്ന.

സാന്ന:-കൊള്ളാം! ഈ രാജഷ്ടിയുടെ ചിത്രകലാ
നൈപുണ്യം അത്ഭുതാവഹംതന്നെ. തോഴിതന്നെ
മുമ്പിൽ വന്നുനിൽക്കയാണന്ന് എനിക്കു
തോന്നിപ്പോകുന്ന.

രാജാ:- ചന്തമില്ലായ്മ ചിത്രത്തി-
ന്നെന്തുമാകട്ടെ,പോക്കിടാം
പക്ഷെ,യാ ശ്രുലാവണ്യം
സപല്പമേവരയാൽവശ്യ 14

സാന്നമതി:—പശ്ചാത്താപത്താൽ വർദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന
പ്രേമത്തിന്നും,ചിത്രകലാവൈദഗ്ധ്യത്തിൽ അഹം
ഭാവമില്ലായ്മയ്ക്കും അനുയോജ്യമായിട്ടാണ് ഈ
പറഞ്ഞതു്.

വിദൂ:-തോഴരെ! ഇതിൽ മൂന്നുപേരെ കാണു
ന്നല്ലോ; എല്ലാവരും കാഴ്ചക്കുസൌന്ദര്യമുള്ളവരു
മാണു്; ഇവരിൽ ശ്രീമതി ശകുന്തളയേതാണു്?

സാന്മതി:-ഇത്രയധികം സൌന്ദര്യമുള്ള രൂപംകൊണ്ടു് തിരിച്ചറിയാൻ കഴിവില്ലാത്ത ഈ മൂഢന്റെ കണ്ണുകൾ നിഷ്ഫലംതന്നെ.

രാജാ:-ഏതാണെന്നു തോന്നുന്നു അങ്ങേയ്ക്കു്?

വിദൂ:-തലമുടിക്കെട്ടഴിഞ്ഞു് അതിൽനിന്നും മാലപുറത്തുവന്നും, വിയർപ്പുതുള്ളികൾ മുഖത്തുപൊടിച്ചും തോളുതട്ടുന്ന ഭുജങ്ങൾതാങ്ങും, അല്പം ക്ഷീണഭാവത്തിൽ, നനഞ്ഞുമിനുങ്ങുന്ന ഇളംതളിരുള്ള മാവിന്റെ സമീപത്തുനില്ക്കുന്നതായി എഴുതപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു ശ്രീമതി ശകുന്തളയാണെന്നും മറ്റു രണ്ടും തോഴിമാരാണെന്നുമാണു് എനിക്കുതോന്നുന്നതു്.

രാജാ:-ബുദ്ധിയുണ്ടങ്ങേയ്ക്കു്. ഇതിൽ എനിക്കുണ്ടായ ചേതോവികാരങ്ങളുടെ ലക്ഷ്യങ്ങളും കാണാം.

വരയ്ക്കിടയ്ക്കിങ്ങതെളിഞ്ഞുകാണാം
വിയത്തിരുന്നാവിരലിന്റെപാട്ടം
ചൊരിഞ്ഞുകണ്ണീർകവിളിങ്കലെന്നും
ധരിച്ചിടാംവർണ്ണവികാസവായ്പാൽ 15

ചതുരികേ! എന്റെ മനക്ലേശനിവാരണത്തിനായി രചിച്ച ഈ ചിത്രം പകൃതിയെ ആയിട്ടുള്ളു. നീ പോയി തൂലിക എടുത്തുകൊണ്ടുവരു.

ചതുരിക:-ആര്യമാഢവ്യ! ചിത്രഫലകം പിടിച്ചുകൊള്ളണെ, ഞാൻ പോയിവരട്ടെ

രാജാ:-ചിത്രം ഞാൻ തന്നെ വച്ചുകൊള്ളാം. (ചിത്രം വാങ്ങിക്കുന്നു) (ചതുരികപോയി)

രാജാവു്:-കണ്മുമ്പിലെത്തിയകുഡുംബിനിയേത്യജിച്ചി
ട്ടിന്നായവംകൊടയചിത്രമിതാദരിപ്പാൻ
ഇഞ്ഞാൻനിറഞ്ഞനദിയെന്നുകടന്നുദൂരെ
ച്ചെന്നിട്ടതോഴ!മൃഗതൃഷ്ണയിലാശകൊംവൂ. 16

വിദൂ:-(ആത്മഗതം) സത്യംതന്നെ. ഇദ്ദേഹം ആറു കടന്നുവന്നിട്ടു് ഈപ്പാഠം കാനൽജലം ആശിക്കുകതന്നെയാണു് (പ്രകാശം) തോഴരെ ഇനിയും ഇതിൽ എന്താണെഴുതിച്ചേക്കാനുള്ളതു്?

രാജാ:-കേട്ടുകൊംക-

മാലിനീനദിമരാളദമ്പതികൾമേവിടും-
പുളിനമോടുതീ
രേണ,മേണവനമാമുമാജനകപൂത-
പാദമിരുതീരവും,
ഞാൻനിനപ്പിത,ഥ ചീരപാളിവിട-
പത്തിലിട്ടവിടപിയ്ക്കുടി-
യ്ക്കുണ്ണുംഗമൊടിടുത്തുകൺചൊറിയു-
മേണിയേയുമെഴുതീടുവാൻ 17

വിദൂ:-(ആത്മഗതം) താടിക്കാരായ താപസന്മാരെക്കൊണ്ടു് ചിത്രം നിറയ്ക്കാമെന്നാണു് എന്റെ അഭിപ്രായം

രാജാ:-തോഴരെ! ഇതിനുംപുറമെ ശകുന്തളയുടെ അലങ്കാരങ്ങൾ ചിലതും ഇതിൽ ചേക്കണമെന്നു് ഞാൻ കരുതിയിരുന്നതു് ചേക്കാതെ വിട്ടുപോയിട്ടുണ്ടു്.

വിദൂ:-അതെന്തൊക്കെയായിരിക്കുമോ?

രാജാ:- ആഗണ്ഡമല്ലിനിരതുങ്ങിയവാകസൂനം
കാതിൽതൊട്ടുത്തിയതിതിൽവിരചിച്ചുതില്ല.
ആ ശാരദേന്ദുകരതുല്യമൃണാളസൂത്രം
നിർമ്മിച്ചുമില്ലുമുലകൊക്കിടയിൽസുഹൃത്തേ!
18

വിദൂ:-ചെന്താമരപ്പൂവുപോലെ ശോഭിക്കുന്ന കൈ കൊണ്ടു് മുഖംമറച്ചു്, ശ്രീമതി ഭയപ്പെട്ടതു പോലെ നില്ക്കുന്നതെന്താണു്?(സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി യിട്ടു്) ഓഹോ! പൂഴന്തൻകവരുന്ന ഒരു കള്ളൻ വണ്ടത്താൻ അതാ ശ്രീമതിയുടെ മുഖത്തെ ആക്രമിക്കുന്നല്ലോ!

രാജാ:-ആ തെമ്മാടിയെ തടയുക

വിദൂ:-ദുഷ്ടന്മാരെ ശാസിക്കുന്നതു അവിടുന്നുതന്നെവേണം ഇവനെതടയാൻ.

രാജാ:-അങ്ങനെതന്നെ. ഹേ! പുഷ്പിച്ചുനില്ക്കുന്ന ലതകളുടെ മാന്യാതിഥിയായ വണ്ടേ! എന്തിനു നീ ഇവിടെയിങ്ങനെ പറന്നു നടന്നു ക്ലേശിക്കുന്നു?

തവമധുകരിനൽപ്രസൂനമെത്തി-
ത്തുഷപരമാനു വസിക്കിലും, ഭവാനിൽ
പ്രണയഭരമൊടങ്ങുകാത്തിരിപ്പൂ;
മധുവുവറ്റുംനീയവിടെത്തിയേകടിയ്ക്കു 19

സാനുമതി:- രാജാവിന്റെ അന്തസ്സിനൊത്ത മര്യാദ യോടുകൂടിയാണു് ഈ പഠഞ്ഞതു്.

വിദൂ:- നിരോധിച്ചാലും മാറിപ്പോകാതെ പിന്നെയും തിരിച്ചുവരുന്ന ജാതിയാണിതു്.

രാജാ:-ആഹാ! അതയ്യാണോ! നമ്മുടെ ആജ്ഞ ധിക്കരിക്കുന്നോ? എന്നാൽ കണ്ടുകൊള്ളുക!

ഞാനാർദ്രനായ് മദനലീലയിലാസ്പദിച്ചോ-
രെന്നോമൽതന്നിളമരത്തളിരൊത്തചുണ്ടിൽ
വണ്ടേ! കടന്നതൊടുകിൽപിടികൂടിനിന്നേ
ത്തണ്ടാർക്കകെംതടവിൽവച്ചിടുമപ്പൊഴേഞാൻ 20

വിദൂ:-ആ കടുത്തശിക്ഷ ഇവൻ ഭയപ്പെട്ടന്നില്ലെന്നോ! (ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്, ആത്മഗതം) ഇദ്ദേഹം ഭ്രാന്തനായി തീന്നിരിക്കുന്നു. (പ്രകാശം) ഹേ! ഹേ! ഇതു ചിത്രമാണു്.

രാജാ:-എന്തു്?

സാനുമതി:-അതു ചിത്രമാണെന്നു ഞാൻപോലും ഓത്തില്ല, പിന്നെയാരെണാ അനുഭവസ്ഥനായ രാജാവോക്കുന്നതു്?

രാജാ:-എന്തിനാണു് അങ്ങു് ഈ ദ്രോഹംചെയ്യുന്നതു?

ആരോമലേത്തനുയമാംമനസ്സാ-
ലാലോകനംചെയ്യലയിച്ചിരിക്കെ
ഓമ്മയ്യിടംനഃകിഭവാനെനിക്കു
ചിത്രത്തിലെൻകാന്തയെയാക്കിവീണ്ടും 21

സാനുമതി:- പൂർവ്വാപരവൈരുദ്ധ്യംകൊണ്ട് ഈ വിപ്ര വാസത്തിന്റെ സ്വഭാവം അസാധാരണമായിരിക്കുന്നു.

രാജാ:-മാഢവ്യ! തുടരെനിലനിന്നുവരുന്ന ഈ വ്യസനം ഞാൻ എങ്ങനെ സഹിക്കും!

ഉറക്കമില്ലാത്തതിനാൽകിനാവിൽ
പോലുംപ്രിയാസംഗമമിന്നസാദ്ധ്യം
പടത്തിലീക്ഷിപ്പതുമേവിഘാത-
പ്പെട്ടുത്തിയല്ലോമമകണ്ണുനീരും 22

സാനു -ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടതിലുള്ള വ്യസനം ശകുന്തളയുടെഹൃദയത്തിൽനിന്നും ഭവാൻ ഇപ്പോഠംനിർമ്മാജ്ജനംചെയ്തുകഴിഞ്ഞു.

ചതുരിക.- (പ്രവേശിച്ച്) തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു വിജയിച്ചാലും!അടിയൻ തുലികപ്പെട്ടിയുംകൊണ്ടു വരികയായിരുന്നു.

രാജാ -എന്നിട്ട്?

ചതുരിക - വഴിമദ്ധ്യേവച്ച് പിംഗളികയുമായി ഇങ്ങോട്ടെഴുന്നള്ളിയവസുമതീദേവി, അടിയന്റെകയ്യിൽനിന്നും പെട്ടിപിടിച്ചുവാങ്ങിച്ചെട്ടുത്തിട്ട്, അതു ദേവിതന്നെ തുക്കയ്യിൽ ഏല്പിച്ചുകൊള്ളാമെന്നു കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

വിദൂ -നിന്നെ വിട്ടതുതന്നെ ഭാഗ്യം!

ചതു.-ദേവിയുടെ ഉത്തരീയം ചെടിയിലുടക്കിയതുവിടുവിച്ചുകൊണ്ടുനിന്നതരം നോക്കി അടിയൻ ഓടിപ്പോന്നതാണ്.

രാജാ:-തോഴരേ! ദേവി ഇങ്ങോട്ടവരുന്നു. നാം ആദരിക്കുനിമിത്തം ഈയിടയായി അവൾക്കു കുറേശ്ശ ഗർവ്വം കാണുന്നുണ്ടു്. അങ്ങിച്ചിത്രത്തെ സൂക്ഷിച്ചുകൊള്ളണം.

വിദൂ:-അവിടുത്തെ തന്നെസൂക്ഷിക്കണമെന്നു കല്പിക്കണം(ചിത്രഫലകം എടുത്തുകൊണ്ടു് എഴുനേറ്റു) ദേവിയുമായുള്ള വഴക്കിൽ അവിടുന്നു ഒഴിഞ്ഞുപോരാൻ തരമുണ്ടായാൽ എന്നോവിളിച്ചേക്കണം, ഞാൻ മേലപ്രതിച്ഛന്ദസൗധത്തിലായിരിക്കും (ഓടിപ്പോയി)

സാനു!-ഇപ്പോൾ മനസ്സു് മറെറാരുസ്ത്രീയിൽ പകർന്നിരുന്നിട്ടും ഇദ്ദേഹം ആദ്യമേ സ്നേഹിച്ചവളിൽ ആസ്നേഹം സ്ഥിരമായിപുലർത്തിവരുന്നുണ്ടു്.

തവണക്കാരി:- (കയ്യിൽ എഴുത്തുമായി പ്രവേശിച്ചു്) തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് വിജയിച്ചാലും!

രാജാ:- വേത്രവതീ! ഇങ്ങോട്ടവരുംവഴി നീ ദേവിയെ കണ്ടില്ലെന്നുണ്ടോ?

തവണ:-അടിയൻ കണ്ടു. എന്നാൽ അടിയന്റെ കയ്യിൽ ഈ എഴുത്തിരിക്കുന്നതുകണ്ടു് ദേവിതിരിച്ചെഴുന്നള്ളുകയാണുണ്ടായതു്

രാജാ:-ദേവിയ്ക്കു് നല്ല ഔചിത്യബോധമുണ്ടു്. കാര്യതടസ്സം വരാതിരിക്കാൻ സൂക്ഷിച്ചുപെരുമാറും.

തവണ:-മന്ത്രിഉണർത്തിയ്ക്കുന്നു:-

"പലയിനത്തിൽപെട്ട മുതലുകൾ തിട്ടപ്പെടുത്തുന്നതിനു കണക്കുകൾ പരിശോധിക്കേണ്ടിയിരുന്നതിനാൽ ഇന്നു പൊരകായ്ക്കുള്ളിൽ ഒന്നു മാത്രമേ

വിചാരണ ചെയ്യാൻ കഴിഞ്ഞുള്ള അ വിവരം ഈ സാധനത്തിൽകാണിച്ചിരിക്കുന്നതു് തൃക്കൺ പാക്കാറാകണമെന്നണത്തിച്ചുകൊള്ളുന്നു"

രാജാ:–സാധനം കാണട്ടെ

തവണ:–(കുറിപ്പു് രാജാവിന്റെ കയ്യിൽ കൊടുക്കുന്നു)

രാജാ –(വായിച്ചുനോക്കി) ഇതെന്തു്!കടൽ വ്യാപാരികളിൽ പ്രമുഖനായ ധനമിത്രൻ കപ്പൽച്ചേരുത്തിൽപെട്ട മൃതിയടഞ്ഞു. ആ പാവത്തിനു് സന്തതിയുമില്ല. അയാളുടെ സ്വത്തുക്കൾ ശ്രീപണ്ടാരവകയിൽ ചേർക്കേണ്ടതാണെന്നു മന്ത്രി ബോധിപ്പിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു. (വ്യസനിച്ചു്) സന്തതി ഇല്ലാതെ വരുന്നതു കഷ്ടംതന്നെ! വേത്രവതീ! ധനവാനായിരുന്ന അയാൾക്കു് അനേകം ഭാര്യമാരുണ്ടായിരിക്കണം അവരിൽ ആർക്കെങ്കിലും ഇപ്പോൾ ഗർഭംഉണ്ടോ എന്നന്വേഷിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

തവണ – അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാര്യമാരിലൊന്നായ, അ അയോദ്ധ്യാക്കാരൻ പെട്ടിയാരുടെ മകൾക്കു് കുറെദിവസംമുമ്പു് പുംസവനം അടിയന്തിരം നടന്നതായി കേട്ടിരുന്നു.

രാജാ.–അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ ഗർഭത്തിലുള്ള ആ ശിശു അച്ഛന്റെ സ്വത്തിനു് അവകാശിതന്നെ. ഈ വിവരം നീ മന്ത്രിയെ അറിയിക്കണം

തവണ.–കല്പനപോലെ, (പോകുന്നു.)

രാജാ.–നില്ലു ഇങ്ങോട്ടൊന്നു വന്നിട്ടു പൊയ്ക്കോള്ളു

തവണ.–അടിയൻ.(തിരിച്ചുവന്നിട്ടു്)

രാജാ.–സന്തതി ഉണ്ടെങ്കിലെന്തു്; ഇല്ലെങ്കിലെന്തു്!

"ഇന്നാട്ടിലാക്കേതൊരു ബന്ധുവോവേർ-
പെട്ടിന്നിരിപ്പുള്ളതു, ദുഷ്ടനെന്യേ
ദുഷ്ഷന്തനാബന്ധുവവക്കി,"തെന്നായ്
നാട്ടിൽ പരത്തട്ടെവിളംബരത്താൽ. 23

തവണ:- അടിയൻ, കല്പനപ്രകാരം വിളിച്ചറിയി
ക്കാൻ ഏർപ്പാടുചെയ്യാം (പോയി തിരിച്ചു
വന്നിട്ട്) കാലത്തിനുചെയ്ത മഴപോലെ, തിരു
മനസ്സിലെ കല്പന ബഹുമാനപ്പെട്ട മന്ത്രി വളരെ
അഭിനന്ദിച്ചു.

രാജാ:- (നെടുവീർപ്പിട്ടുകൊണ്ട്) കഷ്ടം! ഇപ്രകാര
മാണല്ലോ സന്തതിയറ്റു അനന്തരാവകാശി
ഇല്ലാതെ വരുമ്പോൾ സമ്പത്തുക്കളെല്ലാം അന്യക്കു
പോകുന്നതു്. നമ്മുടെ കാലംകഴിഞ്ഞു പൂരുവംശ
ലക്ഷ്മിക്കും ഗതിയിതുതന്നെയായിരിക്കാം.

തവണ:- ഈ വിധം അമംഗളവാക്കുകൾ തിരുമേനി
ഒരിക്കലും കല്പിക്കരുതു്. സർവ്വേശ്വരൻ സഹാ
യിക്കട്ടെ!

രാജാ:- ഞാൻ കയ്യിൽവന്നുചേർന്ന ഭാഗ്യത്തെ നിന്ദിച്ച
പാപിയാണു്.

സാനുമതി:- സംശയമേ വേണ്ടാ. തോഴിയെക്കുറിച്ചു
തന്നെ ഇദ്ദേഹം സദയം കുറപ്പെട്ടുകയാണു്.

രാജാ:- കൈവിട്ടവല്ലോയിവനാത്മബീജ-
മുംക്കൊണ്ടവംശാശ്രയധർമ്മപത്നിയെ!
നിലംതുലോംസൽഫലദായകംതാൻ
കാലേവിതച്ചിട്ടുവെടിഞ്ഞപോലവെ. 24

സാന:-അങ്ങേയ്ക്ക് ഒരിയ്ക്കലും സന്തതിഛേദം ഭവിയ്ക്കയില്ല!

ചതുരിക:- (തവണക്കാരിയോട് രഹസ്യമായി) ആ വ്യാപാരിയുടെ കഥമൂലം തിരുമനസ്സിലേക്ക് പശ്ചാത്താപം ഇരട്ടിച്ചിട്ടുണ്ട്. അവിടത്തെ ആശ്വസിപ്പിക്കാൻ മേഘമാളികയിൽപോയി ഞാൻ ആര്യമാധവ്യനെ വിളിച്ചുകൊണ്ടുവരാം.

തവണ:-നീ പറഞ്ഞതുശരിയാണ്. (ചതുരികപോയി)

രാജാ:-ദുഷ്ഷന്തന്റെ കൈകൊണ്ട് പിണ്ഡം സ്വീകരിക്കേണ്ട പിതൃക്കൾ കഴപ്പത്തിലായി.

"ഗോത്രത്തിലാരുബലിനീരിവനാംകഴിഞ്ഞാൽ
വീഴ്ത്താൻനമുക്കി"തി കരഞ്ഞിടുമെൻപിതൃക്കൾ
ശ്രാദ്ധാംബുവീയസുതദത്തമെടുത്തതാ-സ്വ
നേത്രാംബുഹന്ത! കഴുകീട്ട കുടിപ്പുശേഷം!

(മോഹാത്സ്യപ്പെടുന്നു)

തവണക്കാരി:- (പെട്ടെന്നുചെന്നു താങ്ങീട്ട്, സംഭ്രമത്തോടുകൂടി) തിരുമേനി ആശ്വസിപ്പാറാകണം.

സാന.- അയ്യോ കഷ്ടം! ഇദ്ദേഹം വിളക്കിരിക്കെ ബലമായ മറവിൽപെട്ട് ഇരുട്ടിന്റെ ഫലം അനുഭവിക്കുന്നു. ഞാൻ ഉടനെ അങ്ങോട്ടുചെന്ന് ആശ്വസിപ്പിച്ചാലോ! —അല്ലെങ്കിൽ —കുറെ കഴിയട്ടെ, അദിതിയമ്മ ശകുന്തളയെ സാന്ത്വനപ്പെടുത്തിയപ്പോൾ കല്പിച്ചിട്ടുള്ളതു് ഭർത്താവു് താമസംവിനാ സ്വീകരിക്കുന്നതിൻ് യജ്ഞഭാഗത്തിൽ തല്പര

രായ ദേവകുംതന്നെ വേണ്ടതുചെയ്തുകൊള്ളുമെന്നാണല്ലോ അതിനാൽ ആ സമയംവരെ ഞാൻ ക്ഷമിച്ചിരിക്കേണ്ടതാണ്. ഈ വസ്തുതയെല്ലാം ചെന്നറിയിച്ചു തോഴിയെ ആശ്വസിപ്പിക്കാം

(പോയി)

അണിയറയിൽ:- അയ്യോ! എന്നെ കൊല്ലുന്നതിരുമേനി രക്ഷിക്കണെ!

രാജാ;- മാഢവ്യൻ നിലവിളിക്കുന്നതെന്തു?

ചതുരികഃ- (തിടുക്കത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു) കാണാൻ പാടില്ലാത്ത ഏതോ ഒരു ഭൂതം വന്നു പിടിച്ചു മേഘമാളികയുടെ മോന്തായത്തിൽകൊണ്ടുചെന്നു വച്ചിരിക്കുന്നു.

രാജ.-(പെട്ടെന്നോഴുന്നേറ്റു) അത്രയ്ക്കായോ! കൊട്ടാരത്തിൽ ഭൂതബാധയോ! അഥവാ-

അവനവനനുവാസരം ഭവിയ്ക്കും
പിശകുകുംതന്നെയറിഞ്ഞിടാൻ പ്രയാസം
ബഹുജനഗതിയേതുമാർഗ്ഗമെന്നാ
യറിവതനുക്ഷണമെങ്ങനിങ്ങുസാദ്ധ്യം? 26

അണിയറയിൽ - (വീണ്ടും മുമ്പു കേട്ടമാതിരിനിലവിളികേൾക്കുന്നു) തോഴരെ! രക്ഷിക്കണെ! രക്ഷിക്കണെ! അയ്യോ! ഞാനെങ്ങനെ പേടിക്കാതിരിക്കും! ആരോ പിടിച്ചെന്റെ കഴുത്തു കരിമ്പുപോലെ ഞെരിക്കുന്നേ!

രാജാ.- (ചുറ്റിനോക്കി) വില്ലെവിടെ? കൊണ്ടുവാ!

പരിചാരിക.- (കയ്യിൽ വില്ലുമായിപ്രവേശിച്ചു്)
ഇതാ പള്ളിവില്ലും തൂക്കുയുറയും അടിയൻ
കൊണ്ടുവന്നിരിക്കുന്നു.
രാജാ:- (വില്ലും അമ്പും വാങ്ങിയുക്കുന്നു)
അണിയറയിൽ:-
ഞെട്ടിപ്പാരം വിറയ്ക്കും തവഗളരുധിരം
ചൂടുമാറാതെമോന്താ-
നൊട്ടല്ലാകാംക്ഷ,നിന്നോപ്പുലിയൊരുപശ്രുവേ
പ്പോലെഞാൻകൊല്ലുമിപ്പോൾ.
പെട്ടെന്നാപത്തിലെത്തുന്നവരുടെപരിരക്ഷയ്ക്കു
വില്ലേന്തിടുന്നാ-
രാട്ടാംദുഷ്ഷന്തനെത്തീട്ടിഹതവശരണംതന്നു
കാക്കട്ടിദാനീം! 27
രാജാ.-അല്ലാ! നമ്മേത്തന്നെ ലക്ഷ്യമാക്കിയല്ലെ പറയുന്നതു്! നിത്തെടാ പ്രേതംതിന്നീ! നിന്റെ കഥ നാമിപ്പോൾതന്നെ കഴിച്ചേക്കാം (വില്ലു കുലച്ചുകൊണ്ടു്) വേത്രവതീ! കോണിപ്പടിയ്ക്കു് വഴി കാണിക്കു.
തവണക്കാരി:-ഇതിലേ എഴുന്നുള്ളാം
(എല്ലാവരും തിട്ടക്കത്തിൽ അവിടെത്തുന്നു)
രാജാ:- (ചുറവിലും നോക്കീട്ടു്) ആരെയും കാണുന്നില്ലല്ലോ ഇവിടെ!
അണിയറയിൽ:- അയ്യോ അവിടുത്തെ ഞാൻ കാണുന്നേ. എന്നെ അവിടുന്നുകാണാഴികയാണേ. പൂച്ചയുടെ പിടിയിൽപെട്ട എലി പോലെ ഞാൻ ഇപ്പോൾ ചത്തുപോമേ.

രാജാ:-ഹേ! ഭ്രതമേ! നമ്മുടെ അസ്ത്രത്തിന്റെ മുമ്പിൽ നിന്റെ തിരസ്കരണി ഒന്നും ചെലവാകയില്ല. ഇതു നിന്നെ കണ്ടുപിടിച്ചുകൊള്ളും, നീ കണ്ടോ! ഇതാ തൊടുക്കുന്നുസ്രും.

ഹന്തവ്യനാം നിൻകഥ തീർത്തിടും ഞാൻ
രക്ഷാർഹനാം വിപ്രനെ രക്ഷചെയ്യുൻ
വെള്ളം തൃജിച്ചിട്ടതിലാന്നപാൽകൈ-
ക്കൊള്ളുംനിതാന്തംകളഹംസവൃന്ദം. 28

(അനന്തരം പിടിവിട്ട് വിദൂഷകനും മാതലിയും പ്രവേശിക്കുന്നു)

മാതലി:- വിണ്ണോർവരൻ,തവശരവ്യമരക്കരോക-
ട്ടെന്നോതിട്ടുന്നവിടെവില്ലവലിച്ചുകൊള്ള.
ബന്ധുക്കളിൽകുളിരെഴുംമുദ്ദവീക്ഷണംതാൻ
സത്ത്വക്രമംവിട്ടിടുവ,തുഗ്രശരങ്ങളല്ല. 29

രാജാ:- (വില്ലിൽനിന്നും അസ്ത്രം പിൻവലിച്ചിട്ട്)ഹേ! മാതലിയേ! കൊള്ളാം! ദേവേന്ദ്രസാരഥിക്കു സ്വാഗതം!

മാധ:-കൊള്ളാം! യജ്ഞമൃഗത്തേപ്പോലെ എന്നെ പിടിച്ചു കൊല്ലാൻവന്ന ഇയ്യാളെ ഇദ്ദേഹം സ്വാഗതം അരുളി പൂജിക്കുന്നോ!

മാതലി:- (പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി) അല്ലയോ ആയുഷ്മൻ! ശ്രീദേവേന്ദ്രൻ എന്നെ അങ്ങയുടെ അടുക്കലേക്ക് അയച്ചിരിക്കുന്നതെന്തിനാണെന്നു കേട്ടാലും.

രാജാ:-അതുകേൾക്കാൻ ഞാൻ കാത്തിരിക്കയാണല്ലോ.

മാതലി:- കാലനേമിയുടെ സന്താനങ്ങളായി ദുർജ്ജയന്മാരെന്ന പേരുകേട്ട ഒരു സംഘം രാക്ഷസന്മാരുണ്ട്.

രാജാ:-ഓ—ഉണ്ട്. നാരദമഹർഷി പറഞ്ഞറിയാം.

മാതലി:- നിന്മിത്രമിന്ദ്രനവരോക്കിലജയ്യർനീതാ-
നിന്നാഹവത്തിലവരേനിഹനിച്ചിടേണ്ടോൻ
പോക്കാൻരവിയ്ക്കുകഴിയാത്തനിശാന്ധകാരം
നീക്കീടുവാൻ കഴിവെഴുന്നതു ചന്ദ്രനല്ലീ. 30

അതിനാൽ വില്ലും ശരവും കയ്യിലെടുത്തിരിക്കുന്ന അങ്ങ് ഈ രഥത്തിൽ കയറി വിജയത്തിനായി ഇപ്പോൾതന്നെ പുറപ്പെട്ടാലും!

രാജാ:-ഇന്ദ്രൻ തിരുവടികളുടെ ഈ സംഭാവനകൊണ്ട് ഞാൻ അനുഗ്രഹീതനായിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഈ മാധവ്യനോട് എന്തിനാണ് താങ്കൾ ഇങ്ങനെ ചെയ്തതെന്നുപറയണം.

മാതലി:- അതുപറയാം— എന്തോ ഒരു വല്ലായ്മമൂലം നിരുന്മേഷവാനായിട്ടാണ് അങ്ങയെ ഞാൻ കണ്ടത്. ഒരു പ്രസരിപ്പുവരുത്താൻവേണ്ടിമാത്രം അങ്ങനെ ചെയ്തതാണ്. എന്തെന്നാൽ-

വിറകിളകവെയഗ്നിയുജ്ജ്വലിക്കു
ന്നരഗഫണംവിടരുന്നപദ്മവത്താൽ.
നരരുടെതനിമാറുമിക്കവാറും
സ്ഫുരിതമവക്കൊരമഷ്മാന്നിടുമ്പോൾ 31

രാജാ:- മാതലി ചെയ്തതുചിതമായി. (മാഢവ്യനോട്ട സ്വകാര്യമായി) തോഴരെ! ഇന്ദ്രൻ തിരുവടികളുടെ കല്പന ലംഘിച്ചുകൂടാത്തതാകുന്നു. അതിനാൽ മന്ത്രി ശ്രീ പിശുനനെ കണ്ടു വസ്തുത ധരിപ്പിച്ചു് ഇപ്രകാരം ഞാൻ ആജ്ഞാപിക്കുന്നതായി അയാളോടുപറയണം.

ഭവാനെഴും ശേമുഷിയൊന്നിടാനീം
പ്രജാവനം കേവലമാന്നിടട്ടെ,
സന്നദ്ധമെൻവില്ലിതുമറുകായു്-
മൊന്നിൽ പ്രവേശിക്കുകയായിരിക്കും. 32

മാഢ -കല്പനപോലെ ചെയ്തുകൊള്ളാം. (പോയി)

മാതലി.-മഹാരാജാവേ! തേരിൽ കയറിയാലും! (രണ്ടുപേരും തേരിൽ കയറി.)

(എല്ലാവരും പോയി)

ഏഴാം അങ്കം

(അനന്തരം രാജാവും മാതലിയും, ആകാശമാർഗ്ഗം രഥത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു)

രാജാ:-ഞാൻ മഹേന്ദ്രൻ തിരുവടികളുടെ കല്പനയനുസരിച്ച് പ്രവർത്തിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നല്ലാതെ, അവിടുന്ന് എനിയ്ക്കായി ചെയ്ത സൽക്കാരങ്ങളുടെ വലിപ്പം ഓർക്കുമ്പോൾ, അതിനുതക്കവണ്ണം മഹത്തായ സഹായം ഒന്നും ഞാൻ ചെയ്തുകൊടുത്തിട്ടില്ലെന്നാണെന്റെ വിശ്വാസം.

മാതലി:-(പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി) മഹാരാജാവേ! അങ്ങനെ രണ്ടുപേക്ഷിച്ചും ഒരു തൃപ്തി വന്നിട്ടില്ലെന്നാണു ഞാൻ കരുതുന്നതു്. എന്തെന്നാൽ—

സുരവരനുപകാരം മുമ്പുതാൻചെയ്തതെല്ലാം
കൃശമിതികരുതിപ്പോരുന്ന സമ്മാനിതൻനീ
അതുപടി, ഹരിയും നിൻവീരകൃത്യങ്ങളോത്ത-
ത്തുതമൊടുവിഗണിപ്പൂതന്റെസല്ക്കാരമെച്ചം. 1

രാജാ:- മാതലെ! അങ്ങനെ പറയേണ്ടാ. യാതൊരു അയച്ചവേളയിൽചെയ്ത സല്ക്കാരം ആശകൊണ്ടും അതീതമാംവണ്ണം അതു മഹത്തരമായിരുന്നു. ദേവന്മാരുടെ സദസ്സിൽവച്ച് ഈയുള്ളവനെ അർദ്ധാസനത്തിൽ ഇരുത്തിക്കൊണ്ടു്

ജാതസ്പൃഹംതന്നരികത്തുനില്ക്കും
ജയന്തനേസസ്മിതമൊന്നുനോക്കി
തന്മാറിൽമിന്നും ഹരിചന്ദനാങ്കം
മന്ദാരമാല്യം ഹരിചാർത്തിയെന്മേൽ. 2

മാതലി:-ശ്രീ ദേവേന്ദ്രനിൽനിന്നും ഏതൊരു സല്ക്കാര മാണു് അവിടുന്നർഹിക്കാഞ്ഞതു്! ഓർത്തുനോക്കുക!

ദൈതേയകണ്ഡകമറുത്തുസുഖാർഹനിദ്ര-
ന്നങ്ങാത്മസൌഖ്യകരമായതുരണ്ടുമാത്രം.
ഇന്നീഭവദ്വിനതസന്ധികളാം ശരങ്ങൾ,
മുന്നംഗഭീരനരസിംഹനഖങ്ങളുംതാൻ 3

രാജാ:- ആ സംഗതിയിലും ശതക്രതു ഭഗവാന്റെ മഹിമകളെയല്ലേ പുകഴ്ത്തേണ്ടതു്? എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ—

സാധിപ്പുകീഴാളരുരത്തകായ്വും
സപത്നിക്കെഴുംഗൌരവമേന്മമൂലം
ബോധിക്കുസൂരൻ രഥിവച്ചിടാഞ്ഞാ-
ലന്തരുതാനെങ്ങനെമാറുമാന്ധ്യം? 4

മാതലി:-അതു ശരിതന്നെ,
(കുറെ ദൂരംചെന്നു്) മഹാരാജാവേ! അതാ നോക്കണം, സപ്തർഷിലോകത്തും പ്രതിഷ്ഠപ്രാപിച്ച അങ്ങയുടെ കീർത്തിയുടെ ആ സൌഭാഗ്യം

വിൺമങ്കമാർവപുഷിചാർത്തിയതിന്റെവാക്കി
വനോരുവർണ്ണമഷികൊണ്ടുമഖാശനന്മാർ
ചിന്തിച്ചുനിൻചരിതമെഴുതുന്നുപാട്ടായ്
ചന്തത്തിലത്രമൊടുകല്പലതാംശുകത്തിൽ 5

രാജാ:-മാതലി! ഇന്നലെഅങ്ങോട്ടുള്ള യാത്രയിൽ യുദ്ധത്തെപ്പററിയുള്ള ചിന്തയിലായിരുന്നതിനാൽ സപദ്മാർഗ്ഗത്തിലേവിശേഷങ്ങളും ഒന്നും കാണാൻ തരപ്പെട്ടില്ല ഇപ്പോൾ നമ്മൾ ഏതു വായുമണ്ഡലത്തിലെത്തിയിരിക്കുന്നെന്നു പറഞ്ഞുതരൂ.

വീണ്ണാറുതാങ്ങി വിളങ്ങിച്ചുകരങ്ങൾതേജോ
ഗോളങ്ങൾതൻഗതിഭരിപ്പൊരുവായുവേതോ
രണ്ടാംപദംഹരിപതിച്ചുവിശുദ്ധിചേർത്തോ-
രിസ്ഥാനമാപ്പരിവഹന്റെവിഹാരവീഥി. 6

രാജാ:-അതുകൊണ്ടായിരിക്കും, എന്റെ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കെന്നല്ല, അന്തരാത്മാവിനുകൂടിയും ഒരു നിർവൃതി അനുഭവപ്പെട്ടുന്നതു്. (രഥത്തിന്റെ ചക്രത്തിൽനോക്കീട്ടു്) നമ്മൾ മേഘമാർഗ്ഗത്തിലെത്തിയിരിക്കുന്നു

മാതലി:-എങ്ങനെ മനസ്സിലായി?

രാജാ-ഹരികളുചിരഭാസ്സാൽ മിന്നിടുന്നുണ്ടി,താര-
പ്പഴുതുവഴിപറക്കുന്നുണ്ടുവേഴാമ്പൽവൃന്ദം.
ഉരുളുകഠിനനയുന്നുനീർകണത്താ,ലിതെല്ലാ-
മരുളുവതുമുകിലിന്മേലെത്തിയെന്നാണു-
നിൻതേർ 7

മാതലി:-അല്പസമയത്തിനകം അവിടുത്തെ അധികാരഭൂമിയിൽ എത്തിച്ചേരും.

രാജാ - (താഴത്തേക്കുനോക്കിക്കൊണ്ട്) വേഗത്തിലുള്ള ഈ ഇറക്കംകൊണ്ട് ഇവിടെനിന്നു നോക്കുമ്പോൾ കാണുന്ന ഭൂലോകത്തിന്റെ കാഴ്ച അത്യന്തം അത്ഭുതാവഹമായിരിക്കുന്നു.

ഉത്തുംഗാചലമൂർദ്ധ്നിനിന്നുധരകീഴ്പ്പോട്ടേക്കി-
റങ്ങുന്നുവോ!
മെത്തുംപാദപപാളിപത്രനികരംപിന്നിട്ടു
പോരുന്നിതോ!
വറ്റിത്തീരെവരണ്ടവാഹിനികൾവീണ്ടുക്കെ
പ്പുരക്കുന്നിതോ!
മുറ്റുംമർത്യജഗത്തിതാരൊരുവനോ,യെൻ
നേർക്കയക്കുന്നിതോ! 8

മാതലി.-അങ്ങു പറഞ്ഞതുപോലെതന്നെ ഇതൊരു നല്ല കാഴ്ചയാണ്. (സബഹുമാനം നോക്കിക്കൊണ്ട്)ഭൂലോകം എത്രരമണീയമായിരിക്കുന്നു!

രാജാ.-മാതലി! സപ്തസ്വർണ്ണം ഉരുക്കിഒഴിച്ചമാതിരി കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറും സമുദ്രങ്ങൾ വരെ നീണ്ടിറങ്ങിക്കിടക്കുന്ന ഈ പർവ്വതം ഏതു?

മാതലി.-തപസ്സിദ്ധിയാൽ നേടാവുന്നതിൽഅത്യുന്നതസ്ഥാനവും, കിംപുരുഷന്മാരുടെ വാസഭൂമിയും ആയ ഹേമകൂടം എന്നപർവ്വതം ഇതാണ്. കണ്ടാലും!

ബ്രഹ്മപുത്രൻമരീചിയുടെ
മകനാമപ്രജാപതി
സുരാസുരപിതാവിങ്ങു
തപംചെയ്വൂസദാരനായ് 9

രാജാ. – ശ്രേയോലാഭത്തിനുള്ള അവസരം പാഴാക്കരുതല്ലോ, ഭഗവാൻ കശ്യപനെ തൊഴുതിട്ട് പോകാൻ എനിക്കാഗ്രഹം ഉണ്ട്.

മാതലി. – നല്ലതുതന്നെ. (രഥം ഇറക്കുന്നതായി നടിച്ചു)

രാജാ. – (പുഞ്ചിരിയും ആശ്ചര്യവും നടിച്ചു)

ചക്രംകറങ്ങുമ്പൊഴതില്ലശബ്ദം
കാണ്മീലനാംസൂര്യരശ്മിയില്ലാളക്കം,
പാരിൽതൊടാതിങ്ങനെപാഞ്ഞിടുംനിൻ –
തേരങ്ങിറങ്ങീടുറിയുന്നുമില്ല 10

മാതലി. – അങ്ങയുടെ രഥവും ദേവേന്ദ്രന്റെ രഥവും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസം ഇത്രയുള്ളൂ.

രാജാ. – എവിടെയാണ് കശ്യപാശ്രമം?

മാതലി. – (കൈചൂണ്ടികാണിച്ചുകൊണ്ട്.)

ദേഹംപാതിമറഞ്ഞുപുറ്റിലരവത്തോൽ
മാറിലാകെപ്പരം
ചുറ്റിജ്ജീർണ്ണമുരട്ടവല്ലികൾഞെരിച്ചീടുന്ന
കണ്ണത്തൊടും
കൂട്ടംകെട്ടിശുകങ്ങൾമേവിനജടാഭാരംപൊട്ടും
തോളൊടും
കൂടക്കൂന്നെതിർ,കുറ്റിപോൽമുനിയനങ്ങാതങ്ങു
താൻനില്പിതേ.

മാതലി:- (കുതിരകളെ കടിഞ്ഞാൺ പിടിച്ചുനിത്തി) ഇതാ, നട്ടുവളത്തപ്പെട്ട മന്ദാരവൃക്ഷങ്ങളുള്ള മാരീചാശ്രമത്തിൽ നമ്മൾ വന്നെത്തിയിരിക്കുന്നു.

രാജാ:- ഇവിടം സ്വർഗ്ഗത്തേക്കാൾ ആനന്ദപ്രദമാണു്. അമൃതിൽ കുളിച്ചതുപോലുള്ള ആനന്ദം എനിക്കു തോന്നുന്നു.

മാതലി.- (രഥംനിറുത്തിയിട്ടു്) അങ്ങേക്കിറങ്ങാം.

രാജാ -(ഇറങ്ങീട്ടു്) അങ്ങു് എന്തുചെയ്യാൻ പോകുന്നു?

മാതലി.-രഥംനിറുത്തിയിരിക്കയാണു് ഞാനുംഇറങ്ങാം (ഇറങ്ങീട്ടു്) ഇതാ, ഈ വഴിവരാമല്ലോ. (ചുററി നടന്നുകൊണ്ടു്) ഇതാ നോക്കു, മഹാത്മാക്കളായ മഹർഷിമാരുടെ ആശ്രമസ്ഥാനങ്ങൾ.

രാജാ.- ഞാൻ കണ്ടാനന്ദിക്കയാണു്.

പ്രാണൻപോറുന്നകാററാൽ,സുരതരു
നികരാരണ്യമദ്ധ്യേ,വിശുദ്ധ-
സ്നാനംപൊൽതാമരപ്പൂമ്പൊടിപരമനു
രഞ്ജിച്ചുമഞ്ഞിച്ചനീരിൽ
ധ്യാനംസത്രതമാംകൽത്തറയിലമരിക്ക-
ന്തികംസംയമംചെ-
ന്നെങ്ങെത്താനന്യർചെയ്യുംതപ,മിവര
വിടെത്തന്നെവാഴ്വുംതപസ്സായ്. 12

മാതലി.- മഹാത്മാക്കൾ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നതു മേല്ക്കുമേൽ ശ്രേയസ്സിനായിരിക്കുമല്ലോ. (ചുററിനടന്നു ആകാശത്തിൽ ലക്ഷ്യം ബന്ധിച്ചു്)ഹേ! വൃദ്ധ ശാകല്യ! കശ്യപഭഗവാൻ തിരുവടികൾ ഇപ്പോൾ എന്ത

നഷ്ടിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു? (മറുപടികേട്ടതായി നടിച്ചു്) എന്തു്? മഹർഷിപത്നികളുടെ സദസ്സിൽ അദിതിദേവിയുടെ അപേക്ഷാനുസരണം, പതിവ്രതാധർമ്മം ഉപദേശിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണെന്നോ! അങ്ങനെയാണങ്കിൽ അവസരം നോക്കി അറിയിക്കണെ (രാജാവിനെ നോക്കി) അങ്ങു് ഈ അശോകവൃക്ഷത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽ ഇരുന്നാലും! ഈ സമയംകൊണ്ടു് ഞാൻപോയി അങ്ങാഗതനായിരിക്കുന്ന വസ്തുത ഭഗവാനെ അറിയിക്കാനുള്ള അവസരം അറിഞ്ഞുകൊണ്ടുവരാം.

രാജാ:-അങ്ങയുടെ യുക്തംപോലെയാവട്ടെ.

മാതലി:-എന്നാൽ ഞാൻപോകട്ടെ (പോയി)

രാജാ:- (ശകുനം ഏതോകണ്ടിട്ടു് വലത്തുകയ്യോടായിട്ടു്)

എനിയ്ക്കൊരാകാംക്ഷയുമെന്നി, ലുമ്മാ-
തുടിച്ചിടുന്നെന്തിനിതെൻഭുജമേ!
നിന്ദിച്ചുതാൻതള്ളിയഭാഗധേയം
ഖിന്നതപമത്രേ പരിവർത്തനത്തിൽ 13

അണിയറയിൽ:-അരുതരുതു്, ചാപല്യംകാണിക്കാതിരിക്കു. ആ തനിജാതിസ്വഭാവത്തിലേക്കുതന്നാണോ പോക്കു്?

രാജാ:- (ചെവിയോർത്തു്) ഇവിടെ അവിനയത്തിനു സ്ഥാനമില്ലല്ലോ! ആരെയാണിങ്ങനെ, "അരുതെ"ന്നവിലക്കുന്നതു്? (ശബ്ദംകേട്ടവഴിയെ നോക്കി

യിട്ട്")അല്ലാ! പരിചാരികമാരായ തപസ്വിനികൾക്കു വഴങ്ങാതെ, ബാലസാധാരണമല്ലാത്ത കരുത്തോടും പൊടിപ്പോടുംകൂടി പെരുമാറുന്ന ഈ ബാലൻ ആരു"?

അമ്മതൻ മുലകുടിച്ചുതീർന്നിടാ-
ത്തമ്മൃഗേന്ദ്രശിശുവിന്റെ കേസരം
പെന്നലച്ചുപിടിക്രുടിഹാ! വലി-
യ്ക്കുന്ന തന്നൊട്ടകളിയ്ക്കുവാൻ ബലാൽ. 14

(അനന്തരം മേല്പറഞ്ഞവിധം ബാലൻതാപസിമാരുമായി പ്രവേശിക്കുന്നു)

ബാലൻ – ചിങ്കുക്കുഞ്ഞേ! വായ്തുറക്കു, നിന്റെപല്ല് ഞാൻ എണ്ണി നോക്കട്ടെ.

ഒന്നാംതാപസി – അധികപ്രസംഗീ! ഞങ്ങൾ മക്കളെപ്പോലെ വളർത്തിവരുന്ന മൃഗങ്ങളെ എന്തിനുപദ്രവിയ്ക്കുന്നു? നിന്റെ ധിക്കാരം കവിഞ്ഞുപോകുന്നു. "സർവ്വദമനൻ" എന്നു മുനിമാർ നിനക്കു പേരിട്ടതു അർത്ഥവത്തായിരിക്കുന്നു.

രാജാ.– എന്തുകൊണ്ടായിരിക്കും, എനിക്കു ഈ കുഞ്ഞിനോടു സ്വന്തം മകനോടെന്നപോലെ ഒരു വാത്സല്യം തോന്നുന്നതു"? മക്കളില്ലാത്തതുകൊണ്ടു തോന്നിപ്പോകുന്ന സ്നേഹമായിരിക്കും.

രണ്ടാംതാപസി.– സർവ്വദമന! നീയീസിംഹക്കുട്ടിയെ വിടാതിരുന്നാൽ അതിന്റെ തള്ള നിന്റെമേൽ ചാടിവീഴുമേ.

ബാലൻ:-(പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട്) അയ്യോ! എന്നാൽ എനിക്കുപേടിയാ! (താഴത്തെ ചുണ്ടു തള്ളിച്ചു കാട്ടിക്കൊണ്ട്)

രാജാ:-വിറകിലെരിവതിന്നുകാത്തിട്ടും തീ-
പ്പൊരിസമമിങ്ങുവിളങ്ങുമിക്കിശോരൻ
പെരുമകലരുവോരനർഘതേജോ-
ഭരവരബീജമിതെന്നുഞാൻ നിനപ്പൂ. 15

ഒന്നാംതപസി:- കുഞ്ഞേ! ഈ സിംഹക്കുട്ടിയെ നീ വിട്ടേക്കു. നിനക്കു വേറൊരു കളിപ്പാട്ടം തരാം.

ബാലൻ:- എവിടെ? തരണം! (കൈനീട്ടികാട്ടുന്നു.)

രാജാ:- (നോക്കീട്ട്, ആശ്ചര്യത്തോടുകൂടി) ഇവനു് ചക്രവർത്തിലക്ഷണവുംകാണുന്നല്ലോ! എന്തെന്നാൽ-
വീരവിനോടുകളിക്കോപ്പിന്നുനീട്ടുന്നൊരീകൈ,
വിരലുകൾവലപോലൊന്നിച്ചുചേർന്നുചുവന്നും
സുരുചിരദലജാലം തിങ്ങിയിട്ടുള്ളുഷസ്സിൽ
വിരിയുമൊരുസരോജംപോലിതാലാലസിപ്പൂ. 16

രണ്ടാംതാപസി:- സുവ്രതേ! വാക്കുകൊണ്ടുനിസരിക്കുന്നവനല്ല ഇവൻ. നീ പോയി ബാലമാക്കണ്ഡേയന്റെ ഒരു ചായമിട്ട മൺമയിൽ എന്റെ പർണ്ണശാലയിലിരിപ്പുള്ളതു് എടുത്തുകൊണ്ടുവന്നു് ഇവനുകൊടുക്കു.

ഒന്നാംതാപസി:- അങ്ങനെചെയ്യാം- (പോയി)

ബാലൻ:- അതു കൊണ്ടുവരുന്നതുവരെ ചിങ്കുഞ്ഞിനെതന്നെ വച്ചുകൊണ്ടു് കളിക്കാം. (താപസിയെ നോക്കി ചിരിക്കുന്നു)

രാജാ:-ഈ കുസൃതിക്കുട്ടനോട് എനിക്ക് അളവറ്റ മമത തോന്നുന്നു

ദന്താങ്കുരങ്ങൾ വെളിവാക്കുമാറ് സ്മിതമാൻകാട്ടീ
ട്ടെന്തൊക്കെയോ മധുരമിങ്ങനെ കിൽമൊഴിഞ്ഞും
വന്നങ്കമേറിവിലസുംസുതനേപ്പുണർന്ന
ധന്യൻതദംഗരജസാമലിനപ്പെടുന്ന 17

രണ്ടാംതാപസി:-അല്ലാ! ഇവനെന്നെ അനുസരിക്കുന്നില്ലല്ലോ. (ഒരു വശത്തേക്കുനോക്കീട്ട്) താപസകുമാരന്മാരാരുണ്ടവിടെ? (രാജാവിനെ കണ്ടിട്ട്) ശ്രീമൻ, ഇങ്ങോട്ടൊന്നു വരണെ! ഇവൻ സിംഹക്കുട്ടിയെ കളിക്കാൻപിടിച്ചുവലിച്ചുപദ്രവിക്കുന്നു, ഒന്നു വിടുവിച്ചു തരണെ!

രാജാ:-(അടുത്തു ചെന്നു) ഹേ! ദുഷ്ടകിശോര!

ഉത്തമാശ്രമവിരുദ്ധവൃത്തിയാൽ
സത്വസൌഖ്യദസുവംശനിഷ്ഠയിൽ
കൃഷ്ണസർപ്പശിശുചന്ദനദ്രുവിൽ
ചേർന്നപോൽകെടുതിചേർപ്പതെന്തുനീ! 18

രണ്ടാംതാപസി:- ശ്രീമൻ! ഇവൻ ദുഷ്ടകിശോരനല്ല.

രാജാ:- ഇവന്റെ ആകൃതിക്കനുസരിച്ചുള്ള പ്രകൃതിയും കൂടിയായപ്പോൾ ദുഷ്ടബാലനല്ലെന്നു മനസ്സിലാക്കാം. സ്ഥലവിശേഷത്താൽ ദുഷ്ടബാലനാണെന്നു ഞാൻ കരുതിപ്പോയി. (സിംഹക്കുട്ടിയെ വിടുവിക്കുമ്പോൾ ബാലന്റെ ദേഹസ്പർശം ലഭിച്ചിട്ട്, ആത്മഗതം)

ആക്കോകുലത്തിൻമൂട്ടക്രാചിരിന്മെയ്—
തൊട്ടിട്ടെനിക്കിത്രസുഖം ലഭിയ്ക്കിൽ,
എത്രയ്ക്കാരാനന്ദമിവന്റെ ജന്മ—
പ്രദായകൻ ധന്യനിയന്നിടുന്നോ! 19

രണ്ടാംതാപസി:— (ബാലനേയും രാജാവിനേയും സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിയിട്ട്) അഹോ! ആശ്ചര്യം! ആശ്ചര്യം!

രാജാ:— എന്ത്?

രണ്ടാംതാപസി:—ഭവാനും ഇവനും ഒരേ ഛായ കാണുന്നതിൽ ഞാൻ ആശ്ചര്യപ്പെട്ടുകയാണു്. പരിചിതനല്ലാതിരുന്നിട്ടും ഭവാനോടിണങ്ങിച്ചേർന്നു് ഇവൻ നില്ക്കുന്നമുണ്ടല്ലോ.

രാജാ:—(ബാലനെ ലാളിച്ചുകൊണ്ടു്) താപസബാലനല്ലെങ്കിൽ പിന്നേതു വംശത്തിൽ ജനിച്ചതാണിവൻ?

രണ്ടാംതാപസി:— പൂരുവംശത്തിൽ.

രാജ:— (ആത്മഗതം) എന്റെ വംശത്തിലെന്നോ! അതായിരിക്കും ഇവനു് എന്റെ ഛായയുണ്ടെന്നു് ഇവക്കു തോന്നിയതു്. ഇതിനുതക്കവിധത്തിലാണല്ലോ പൗരവന്മാരുടെ അന്ത്യകാലത്തെവ്രതം

ഭവനാവനമാൻവെണ്മകോലും
ഭവനത്തിൽസുഖമോടുപാത്തൊട്ടുക്കം
അവർതൽപ്പരിശുദ്ധപത്നിമാരൊ—
ത്തമരുന്നെത്തിമരങ്ങളന്തൻചുവട്ടിൽ. 20

(പ്രകാശം) ഈ പ്രദേശം മനുഷ്യക്കു സ്വയംവന്നു ചേരാൻ സാധിക്കുന്നതല്ലല്ലോ.

രണ്ടാംതാപസി:- ഭവാൻ പറഞ്ഞതു ശരിയാണു്. എന്നാൽ ഈ ബാലന്റെ മാതാവിനു് അപ്സരസ്സംബന്ധമുള്ളതിനാൽ ദേവഗുരുവിന്റെ ഈ ആശ്രമത്തിലാണു് അവർ ഇവനെപ്രസവിച്ചതു്.

രാജാ:- (ആത്മഗതം) ഈ സംഗതി രണ്ടാമതും ആശയ്ക്കു വഴിതെളിക്കയാണു്.
(പ്രകാശം) ആ ശ്രീമതിയുടെ ഭർത്താവു് ഏതു രാജർഷിയാണു്?

രണ്ടാംതാപസി:- ആ ധർമ്മദാരപരിത്യാഗിയായ വഷളന്റെ പേരാരുച്ചരിക്കും!

രാജാ:- ഈ പറഞ്ഞതു് എന്നെത്തന്നെ ലക്ഷ്യമാക്കിയല്ലേ? ഈ കുഞ്ഞിന്റെ തള്ളയുടെപേരുതന്നെ ചോദിച്ചാലോ, പക്ഷേ, പരസ്ത്രീയെപ്പറ്റി അങ്ങനെ ചോദിക്കുന്നതു ശരിയല്ലല്ലോ.

ഒന്നാംതാപസി:- (മൺമയിലിനെയും കൊണ്ടു് പ്രവേശിച്ചു്) സുഭഗനെ! നോക്കൂ ശകുന്തളാവണ്യം!

ബാലൻ:- (സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിക്കൊണ്ടു്) എവിടെ എന്റെ അമ്മ?

രണ്ടുതാപസികളുംകൂടി:-(ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്) അമ്മയോടധികംപ്രിയമുള്ള ഇവൻ, ആ പേരിന്റെസാമ്യംകൊണ്ടു് തെറ്റിദ്ധരിച്ചു ഭ്രമിച്ചുപോയി.

ഒന്നാംതാപസി:- കുഞ്ഞേ! ഈ മൺമയിലിന്റെ സൌന്ദര്യം നോക്കാനാണു പറഞ്ഞതു്.

രാജാ:- (ആത്മഗതം) ശകുന്തളയെന്നായിരിക്കുമോ ഇവന്റെ അമ്മയുടേയുംപേരു്! ഒരു പേരുതന്നെ പലർക്കുമുണ്ടാകാമല്ലോ. ഈ പേരുപറഞ്ഞതുതന്നെ എന്നെ മൃഗതൃഷ്ണപോലെ ഭ്രമിപ്പിച്ചു ദുഃഖിപ്പിക്കാൻതന്നെയാണോ?

ബാലൻ:-ഈ കളിപ്പാട്ടം നല്ലതുതന്നെ. (കയ്യിൽവാങ്ങി യുന്നു)

ഒന്നാംതാപസി:- (നോക്കിയിട്ട് പരിഭ്രമിച്ച്)അയ്യോ! കുഞ്ഞിന്റെ കയ്യിൽകെട്ടിയിരുന്ന "രക്ഷ" കാണുന്നില്ലല്ലോ.

രാജാ:-പരിഭ്രമിക്കേണ്ടാ, ഇതാഉണ്ട്, സിംഹക്കുട്ടിയെ പിടിച്ചുവലിച്ചു കളിച്ചപ്പോൾ ഊരിവീണതായിരിക്കും (നിലത്തുനിന്നും രാജാവ് "രക്ഷ" എടുക്കുന്നു)

താപസിമാർ:-അരുതെ! അതെടുക്കരുതെ! (നോക്കീട്ട്) ഇദ്ദേഹം അതെടുത്തല്ലോ,എന്തത്ഭുതം! (അത്ഭുതപരതന്ത്രരായി താപസിമാർ നെഞ്ചിൽ കൈവച്ചുകൊണ്ടു പരസ്പരം നോക്കുന്നു.)

രാജാ:-എന്തുകൊണ്ടിതെടുക്കരുതെന്നു നിങ്ങൾ എന്നെ വിലക്കി?

ഒന്നാംതാപസി:- കേട്ടാലും, "അപരാജിത" എന്ന ഈ മഹൗഷധി കശ്യപഭഗവാൻ ഇവന്റെ ജാതകർമ്മവേളയിൽ ജപിച്ചുകെട്ടിയതാണ്. ഇതു താഴെവീണാൽ ഇവന്റെ മാതാപിതാക്കളും ഇവനുമല്ലാതെ വേറെയാരും എടുത്തുക്രടാത്തതാകുന്നു.

രാജാ:-വേറെ ആരെങ്കിലും എടുത്താൽ?

ഒന്നാംതാപസി:-ഇതു സർപ്പമായിത്തീർന്ന്, എടുത്ത ആളെകടിക്കും

രാജാ:-എപ്പോഴെങ്കിലുംഅങ്ങനെ സംഭവിച്ചു കണ്ടിട്ടുണ്ടോ?

താപസികൾ:- ഓ-പലപ്പോഴും.

രാജാ:-(സന്തോഷത്തോടുകൂടി ആത്മഗതം) ഇപ്പോൾ സമ്പൂർണ്ണമായിരിക്കുന്ന മനോരഥത്തെയും ഞാൻ എന്തിനു് അഭിനന്ദിക്കാതിരിക്കണം?

(ബാലനെ പുണരുന്നു)

രണ്ടാംതാപസി:- സുവ്രതെ! വരൂ. നമുക്കീവത്തമാനം വ്രതവുമായി കഴിയുന്ന ശകുന്തളയെ കണ്ടു് അറിയിക്കാം (രണ്ടുപേരും പോയി)

ബാലൻ:- എന്നെ വിടണം, എന്റെ അമ്മയുടെ അടുക്കൽ പോണമെനിക്കു്.

രാജാ:-മകനെ! നമുക്കൊരുമിച്ചു് അമ്മയെ സന്തോഷിപ്പിക്കാം

ബാലൻ:-എന്റെ അച്ഛൻ ദുഷ്യന്തനാണു്, അങ്ങല്ല.

രാജാ:— (ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്) ഈ വാ ഗ്വാ ദം തന്നെ എനിക്കു വിശ്വാസം ഉണ്ടാക്കുന്നു.

(അനന്തരം മുടി ഒന്നായി പിന്നിയിട്ടിട്ടുള്ള ശകുന്തള പ്രവേശിക്കുന്നു)

ശകു:- സുവ്വദമനന്റെ രക്ഷൗഷധിക്കുണ്ടാകേണ്ടതായ മാറ്റം തക്കസമയം ഉണ്ടായില്ലെന്നറിഞ്ഞിട്ടും, എനിക്കു് എന്റെ ഭാഗ്യത്തിൽ വിശ്വാസം വരുന്നില്ല. അഥവാ - സാനുമതി പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതിനന്യഥാ ഉണ്ടാകാമല്ലോ.

രാജാ:-(ശകുന്തളയെ കണ്ടിട്ടു്) ഹാ! ഇതാ ഉണ്ടല്ലോ തത്ര ഭവതി ശകുന്തള!

വസനങ്ങളിരുണ്ടു,തന്റെ നോമ്പാൽ
വദനംചൊട്ടിയു,മേകവേണിയാന്നും
അതിനിഷ്ഠുരനെൻവിയോഗദീർഘ
വ്രതമിസ്സാധുവഹിച്ചുവാണിടുന്നു. 21

ശകു:-(പശ്ചാത്താപത്താൽ വിളറിയിരിക്കുന്ന രാജാവിനെ കണ്ടിട്ട്) ആര്യപുത്രനാണിതെന്നു തോന്നുന്നില്ലല്ലോ രക്ഷൗഷധി ധരിച്ചിരുന്ന എന്റെ കുഞ്ഞിനെ തൊട്ടു മലിനപ്പെടുത്തുന്ന ഇദ്ദേഹം പിന്നെയാരായിരിക്കും?

ബാലൻ:-(അടുത്തുചെന്നിട്ട്) അമ്മേ! ഇതാ ആരോ ഒരാൾ എന്നെ മകനെയെന്നു വിളിച്ചുകൊണ്ടു് കെട്ടിപ്പിടിയ്ക്കുന്നു.

രാജാ:- പ്രാണപ്രിയേ! ഞാൻ ഭവതിയോടുകാണിച്ച ക്രൌര്യവും അവസാനത്തിൽ അനുകൂലമായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. ഇപ്പോൾ എന്നെ ഭർത്താവെന്നു് ഓർമ്മിച്ചറിയണമെന്നു് ഞാൻ ഭവതിയോടപേക്ഷിക്കേണ്ടി വന്നിരിക്കുന്നു.

ശകു:-(ആത്മഗതം) മനമെ! ആശ്വസിക്കു. ദൈവം വിരോധം പെടിഞ്ഞു് എന്റെ മേൽ കനിഞ്ഞിരിക്കുന്നെന്നു തോന്നുന്നു. ഇതാര്യപുത്രൻതന്നെ.

രാജാ:- മതിയിലുദിതമോഹമറവു, ഭാഗ്യാൽ
സ്മൃതിയുമുദിച്ചരികത്തണഞ്ഞുനീയും
മതിമുഖി! യുപരാഗശേഷമാവെൺ-
മതിയൊടുരോഹിണിയോഗമാന്നിദാനിം. 22

ശകു:-ആര്യപുത്രൻ വിജയിച്ചാലും! (പകുതിപറഞ്ഞു തൊണ്ടയിടറി നിറുത്തുന്നു)

രാജാ:-സുന്ദരി;

ജയാശംസ ചെയ്തീടവേകണ്ണുബാഷ്പാൽ
പ്രിയേ! തടസ്സംഭവിച്ചെങ്കിലുംതേ,
സപദംപാടലോഷ്ഠാഭമാംനിൻമുഖംഞാ-
നയത്നംസമീക്ഷിച്ചുനോക്കി,ജയിച്ചേൻ. 23

ബാലൻ:-ഇതാരാണമ്മേ?

ശകു:-കുഞ്ഞെ! നിന്റെ ഭാഗ്യങ്ങളോട് ചോദിക്കു.

രാജാ:-(ശകുന്തളയുടെ പാദങ്ങളിൽ വീണിട്ട്)

ചെറുംചിന്തിച്ചിടല്ലേ മമവരതനു!ഞാൻ
സന്ത്യജിച്ചെന്നതാമെൻ
കുറ്റം,കുന്നിച്ചമോഹംമനസിമമഭവിച്ചെ
ങ്ങനോ വന്നതെല്ലാം
ഉറ്റോരംചേരുംതമസ്സിൽപെട്ടവരിതുപോൽ
ഭാഗ്യമീക്ഷിച്ചുപോകാം;
മാറിഞ്ഞള്ളീടുമന്ധൻ നിജതലയിലിടുംമാല
പാമ്പെന്നാഭീയാൽ. 24

ശകു:-ആര്യപുത്രൻ എഴുന്നേറ്റാലും! എന്റെ സൌഭാ
ഗ്യത്തിനു തടസ്സമായി മുജ്ജന്മപാപം അക്കാ
ലത്തു് ഏറ്റവും ഫലിച്ചു തുടങ്ങിയതിനാലായിരി
ക്കണം ദയാലുവായ ആര്യപുത്രൻ അങ്ങനെ പെരു
മാറിയതു്.

(രാജാവു് എഴുന്നേല്ക്കുന്നു)

ശകു:- ഓർത്തിരിക്കുന്ന എന്റെ കായ്യം പിന്നീടെ
ങ്ങനെ ആര്യപുത്രനോർമ്മവന്നു?

രാജാ:- എന്റെ വ്യസനം ഒന്നു ശമിച്ചുകൊള്ളട്ടെ, ഞാൻ പറയാം.

മുന്നംവെടിഞ്ഞളവുനിന്നാധരത്തിൽവീണ
കണ്ണീർക്കണംഭ്രമവശാൽവിഗണിച്ചവൻഞാൻ
ഇന്നായതെൻസുതനു!നിന്നിമയിൽ പതിഞ്ഞ
തൊന്നാശുതുത്തനുശയംമമപോക്കിടട്ടെ. 25

(അതുപോലെ ചെയ്യുന്നു.)

ശകു:- (മുദ്രമോതിരം കണ്ടിട്ട്) ആയ്പുത്ര! ഇതു് ആ മോതിരം തന്നെയല്ലേ?

രാജാ:- അതുതന്നെ; ഇതുകണ്ടാണല്ലോ എനിക്കോർമ്മ വന്നതു്.

ശകു:- നോക്കണെ! ഈ മോതിരം വശത്തിവച്ച തകരാറുകൊണ്ടു്! അന്നു് ആയ്പുത്രനു വിശ്വാസം വരുത്താൻവേണ്ടി ഞാൻ നോക്കിയപ്പോൾ ഇതില്ല.

രാജാ - എന്നാൽ ഇനി, വസന്തസമാഗമലക്ഷ്യമായ പുഷ്പം ലത ധരിക്കട്ടെ!

ശകു.- ഈ മോതിരത്തെ ഞാൻ വിശ്വസിയ്ക്കയില്ല; ആയ്പുത്രൻതന്നെ ഇതു ധരിച്ചുകൊണ്ടാലും.

(അനന്തരം മാതലി പ്രവേശിക്കുന്നു.)

മാതലി.- ഭാഗ്യമായി! അങ്ങേയ്ക്കു ധർമ്മപത്നീസമാഗമവും സന്താനമുഖദർശനവും സിദ്ധിച്ചല്ലോ.

രാജാ.- ഈ ശ്രേയസ്സുണ്ടായതു് മാന്യസുഹൃത്തുക്കൾ മൂലമായതുകൊണ്ടു് അതിന്റെ ഫലം അധികം മാധുര്യമുള്ളതായിരിക്കുന്നു. ഈ വാർത്ത ഇന്ദ്രഭഗവാൻ അറിഞ്ഞില്ലല്ലോ.

മാതലി:- (പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി) ഈശ്വരന്മാക്ക് കാണാൻ കഴിയാത്തതായിട്ടെന്താണുള്ളത്?മഹാരാജാവേ! കശ്യപഭഗവാൻ അങ്ങയെ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

രാജാ:- ശകുന്തളെ! കുഞ്ഞിനെ എടുത്തുകൊള്ളു. എന്റെ ആഗ്രഹം ഭവതിയെ മുൻനടത്തിക്കൊണ്ടു പോയി ഭഗവാനെ ദർശിക്കണമെന്നാണു്.

ശകു:-എനിയ്ക്കു ലജ്ജവരുന്നു, ആര്യപുത്രനെമൊരുമിച്ചു ചെല്ലാൻ.

രാജാ:-അഭ്യുദയകാലങ്ങളിൽ അങ്ങനെയാണു് ചെയ്യേണ്ടതു്, വരൂ, വരൂ. (എല്ലാവരും ചുറ്റിനടക്കുന്നു) (അദിതീസമേതം, കശ്യപഭഗവാൻ ആസനസ്ഥനായി പ്രവേശിക്കുന്നു)

കശ്യ:-(രാജാവിനെ നോക്കീട്ടു്.)അല്ലയോദാക്ഷായണീ!

നിൻപുത്രയുദ്ധോർവിയിൽമുൻനടക്കും
ദുഷ്ഷന്തനാംഭ്രപതിയിപ്പുമാൻതാൻ
ഇവന്റെവില്ലിൻവിരുതാലെ"യിന്ദ്ര-
വജ്രാ"യുധംഭ്രഷണമാത്രമെന്നായ്. 26

അദിതി:- രൂപംകൊണ്ടതന്നെ ഊഹിക്കാം ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രഭാവം.

മാതലി:-ഇതാ ദേവകളുടെ മാതാപിതാക്കൾ പുത്രവാത്സല്യംതുളുമ്പുന്ന കണ്ണുകൊണ്ടു് അങ്ങയെ നോക്കുന്നു. അടുത്തുചെന്നാലും!

രാജാ:-മാതലി!

ദ്വാദശാക്ഷജനിയ്ക്കു കാരണമെന്നൃഷീന്ദ്രർപുകഴ്ത്തു-
വോർ
പൂതയജ്ഞഫലേശനാംതിതലേശനേ പ്രസവിച്ചവർ
ആത്മഭൂചരനാദ്യനംജിനിചേത്തദക്ഷ-
മരീചിസം-
ജാതർ, ദമ്പതിമാരിതംബുജസംഭവന്നുടെ-
പൌത്രർതാൻ.

മാതലി:- അതെ.

രാജാ:- (അടുത്തു ചെന്നിട്ട്) വാസവദാസനായദുഷ്ഷന്തൻ രണ്ടുപേരെയുമിതാ നമസ്കരിക്കുന്നു.

കാശ്യ:- മകനെ! നീണ്ടകാലം നീ ഭ്രമിഭരിക്കുക!

അദിതി:- അപ്രതിരഥനായി ഭവിക്കുക!

ശക:- ശകുന്തളയിതാ പുത്രനോടുക്രുടി തുപ്പാദങ്ങളം വന്ദിയ്ക്കുന്നു.

കശ്യ:- കുഞ്ഞെ!

ദേവരാജസമൻകാന്തൻ
ജയന്തസമനാത്മജൻ,
വേറൊരാശ്ലിസ്തേചേരാ,
നീലസിക്ക!ശചീസമം! 28

അദിതി:- മകളെ! ഭർത്താവിനു ബഹുമതയായി ഭവിക്കട്ടെ! നിന്റെ മകൻ ദീർഘായുസ്സായി രണ്ടുവംശത്തിനും സന്തോഷപ്രദനായി വിളങ്ങട്ടെ! ഇരിയ്ക്കിൻ-

(എല്ലാവരും കശ്യപപ്രജാപതിയുടെ ചുറ്റുമായി ഇരിക്കുന്നു.)

കശ്യപൻ:- (എല്ലാവരേയും പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം നോക്കിയിട്ട്)

ആസ്തികൃംസതിനിൻകാന്ത,
വിത്തംതന്നോഷസൽസുതൻ
വിധിനീ,മൂന്നുമീവണ്ണം
ഒത്തുചേന്നിതുഭാഗ്യമേ! 29

രാജാ:- ഭഗവൻ! മുമ്പേതന്നെ അഭീഷ്ടസിദ്ധിയും, അതിനുശേഷം ദർശനവും സംഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. നിന്തിരുവടികളുടെ അനുഗ്രഹമഹിമ അസാധാരണം തന്നെ ഭഗവൻ ഓർത്തുകണ്ടാലും!

മലർനിരയുളവാകുന്നാദ്യമേ,കായ്കുംപിന്നെ,
ജ്ജലധരനിരമുമ്പെ, പിമ്പെയാവെള്ളമേവം
നിയമഗതി,നിമിത്തംപിന്നെനൈമത്തികം;വിസ്മയമിഹ;ഫലമേകുംമുന്നമേതൽപ്രസാദം! 30

മാതലി.-ഇതാണു ബ്രഹ്മപ്രസാദത്തിന്റെ വൈഭവം.

രാജാ.-ഭഗവൻ!തിരുവടികളുടെ ഈ എളിയദാസിയെ ഈയുള്ളവൻ ഗാന്ധർവ്വ വിധിപ്രകാരം വേട്ടിട്ടു കുറെനാൾകഴിഞ്ഞു. ഇവളെ ബന്ധുക്കൾ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നസമയം – വിസ്മൃതിമൂലം ഉപേക്ഷിച്ചുപോയതിൽ,നിന്തിരുവടികളുടെഗോത്രത്തിൽപെട്ട തദ്ഭവാൻ കണ്വനോട്ട് ഈയുള്ളവൻ അപരാധം ചെയ്തവനായിത്തീന്നിരിക്കുന്നു. പിന്നീട്ട് ഈ മോതിരം കണ്ടപ്പോൾ വിവാഹസംഗതി ഓർമ്മവന്നു. ഇതൊരു അത്ഭുതമായിതോന്നുന്നു.

കണ്ണാലെകണ്ടളവുകുഞ്ഞുമല്ലിതെന്നാ-
യെണ്ണീട്ടചെറുതടിനടന്നഥസംശയിക്കും
പിന്നെച്ചുവട്ടടികൾകണ്ടൊരുറപ്പിലെത്തു
മെന്നുള്ളമട്ടിവനുചേർന്നുവികാരമുള്ളിൽ. 31

കശ്യ -മകനെ!നിൻറെമേൽ അപരാധമുണ്ടെന്നു ശങ്കി ക്കേണ്ട. നിനക്കു മറവിയും വരികയില്ല. കേട്ടു കൊൾക!

രാജാ:-ശ്രദ്ധിച്ചുകൊണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.

കശ്യ:- നീ ഉപേക്ഷിച്ച ഈ ശകുന്തളയെയും കൂട്ടി ക്കൊണ്ടു് മേനക അപ്സരസ്തീർത്ഥത്തിനുസമീപ ത്തുനിന്നും അദിതിയുടെ മുമ്പിലെത്തിയപ്പോൾ തന്നെ, ഈ പതിവ്രതയായ പത്നിയെ, വിവാഹ സംഗതി വിസ്മരിച്ചു്, നീ ഉപേക്ഷിക്കാൻ ഇട യായതു് ദുർവ്വാസാവിൻറെ ശാപം മൂലമാണെന്നും, മോതിരം കാണുമ്പോൾ ആ ശാപനിവൃത്തിയു ണ്ടാകുമെന്നും നാം ധ്യാനശക്തികൊണ്ടറിഞ്ഞി രുന്നു.

രാജാ:- (നെടുവീർപ്പിട്ടിട്ടു്) ഈയുള്ളവൻ ഇപ്പോൾ ലോകാപവാദത്തിൽനിന്നും വിമുക്തനായി.

ശകു -(ആത്മഗതം) ശരിയാണു്; കാരണം ഉണ്ടായിട്ടു തന്നെയാണു് ആര്യപുത്രൻ എന്നെ അന്നുപേ ക്ഷിച്ചതു്. എന്നെ ശപിച്ചതായി ഞാൻ ഓർക്കു ന്നില്ലല്ലോ. അഥവാ ഞാൻ വിരഹംമൂലം ശൂന്യ ഹൃദയയായിരുന്നപ്പോഴായിരിക്കും ശാപമുണ്ടാ യതു്. തോഴിമാർ രണ്ടുപേരും, ഭർത്താവിനോർമ്മ വരത്തക്കവണ്ണം മോതിരം കാണിക്കണമെന്നു് സാദരം എന്നെ പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം ഉപദേശി ച്ചിരുന്നതു് ഇതുകൊണ്ടായിരിക്കും.

കശ്യ.-കണ്ണേ! നിനക്കുകാര്യങ്ങൾ മനസ്സിലായല്ലോ. സഹധർമ്മചാരിയെക്കുറിച്ച് നീരസംതോന്നരുത്. നോക്കൂ—

ശാപാൽമറന്നുകഠിനംനിരസിച്ചകാന്തൻ
തന്നാന്ധ്യമറ്റുതവകോയ്മയിലെത്തിയിപ്പോൾ
കാണാമുഷിഞ്ഞമുകുരത്തിനകത്തുരൂപം,
കാണുമെളുപ്പമതുദർപ്പണശുദ്ധിവന്നാൽ 32

രാജാ.-നിന്തിരുവടി അരുളിച്ചെയ്തതാണ് ശരി—

കശ്യ.-മകനെ! നമ്മാൽ വേദവിധിപ്രകാരം ജാതകർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഈ ശകുന്തളാജാതനായ പുത്രനെ നീ അഭിനന്ദിച്ചില്ലെ?

രാജാ:- ഭഗവാനെ! ഇവങ്കലാണല്ലോ ഈയുള്ളവന്റെ വംശവാഴ്ച്ച സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു്.

കശ്യ.-അങ്ങനെതന്നെ വരാൻപോകുന്നു ഇവൻ ചക്രവർത്തിയായിതീരും-നോക്കൂ—

വാനത്തുട്ടലവറതേരിലരമാവാരാശി-
യാകെക്കുടന്നുതിരെന്നിയേഴുകരയാംപാരൊക്കെ
വെന്നിട്ടിവൻ
നാനായാസതപമത്തുസർവ്വദമനാഭിഖ്യാതനായ്
തീർന്നപോ-
ലീനാടൊക്കെഭരിച്ചുമേൽ ഭരതനെന്നെങ്ങും
പുകൾപ്പെട്ടിടും! 33

രാജാ:-നിന്തിരുവടികളാൽ ജാതകർമ്മം നിർവ്വഹിക്കപ്പെട്ട ഇവനിൽ സർവ്വവും അടങ്ങിയിട്ടുള്ളതായി ഞങ്ങൾ വിശ്വസിക്കുന്നു.

അദിതി:- ഭഗവാനെ! മകളുടെ അഭീഷ്ടസിദ്ധിയെപ്പറ്റിയുള്ള വിവരം അവിടുത്തെ പാർശ്വവർത്തികളായ താപസരെ അയച്ചു് കണ്വനെക്കൂടിസവിസ്തരം അറിയിക്കേണ്ടതെ? പുത്രീവത്സലയായ മേനക എന്നെ പരിചരിച്ചുകൊണ്ടു് ഇവിടെത്തന്നെ നില്പുണ്ടു്.

ശകു:- (ആത്മഗതം) എന്റെ മനോരഥംതന്നെയാണല്ലോ ഭഗവതി കല്പിച്ചതും.

കശ്യ:-അദ്ദേഹം തപഃപ്രഭാവത്താൽ ഇതൊക്കെ അറിഞ്ഞിരിക്കും.

രാജാ:-അതുകൊണ്ടാണല്ലോ ഗുരുവായ കണ്വമഹർഷി ഈയുള്ളവനോടു് അധികം കോപിക്കാതിരുന്നതു്.

കശ്യ -എന്നാലും, ഈ സന്തോഷവാർത്ത അദ്ദേഹത്തെ നാം അറിയിക്കതന്നെ വേണം. ആരവിടെ?

ശിഷ്യൻ -(പ്രവേശിച്ചു്) ഭഗവാനെ! ഇതാ അടിയൻ

കശ്യ - ഗാലവാ! നീ ഇപ്പോൾതന്നെ ആകാശമാർഗ്ഗം പോയി ബഹുമാനപ്പെട്ട കണ്വനെ ഈസന്തോഷവാർത്ത നാം പറഞ്ഞയച്ചതായി അറിയിക്കണം. "അന്നത്തെ ആ ശാപം പിന്മാറിയപ്പോൾ ഓർമ്മ

യുള്ളവനായിത്തീർന്ന ദുഷ്യന്തൻ പുത്രസമേത യായശകുന്തളയെ സ്വീകരിക്കുന്നു" വെന്നു്.

ശിഷ്യ.-കല്പനപോലെ(പോയി)

കശ്യ.- മകനെ! നീയും തനതുപുത്രനും ഭാര്യയുമായി സ്നേഹിതനായ ഇന്ദ്രന്റെ രഥത്തിൽ കയറി രാജധാനിയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടുകൊള്ളുക.

രാജാ.-നിന്തിരുവടികളുടെ കല്പനപോലെ.

കശ്യ.-ഹരിതവ ജനതയ്ക്കായ് വൃഷ്ടിയേകട്ടെ നന്നായ്!
സുരഗണമിയലട്ടേതുഷ്ടിനിന്നിഷ്ടികർമ്മാൽ!
ഇരുഭുവനശുഭാത്മംശ്ശാഘ്യകൃത്യങ്ങൾചെയ്തീ-
ട്ടൊരുമയൊടിരുപേരുംവാഴ്കനീണാൾ
സസൗഖ്യം! 34

രാജാ.-ഭഗവാനെ! ഈയുള്ളവൻ ശ്രേയസ്സിനായി കഴിവതു പ്രയത്നിച്ചുകൊള്ളാം.

കശ്യ.- മകനെ! ഇനിയെന്താണു നാം നിനക്കു പ്രിയം ചെയ്യേണ്ടതു്?

രാജാ.- ഇനിയും കല്പിച്ചു പ്രിയം ചെയ്യാൻ നിന്തിരുവടികൾ കനിയുന്നെങ്കിൽ ഇപ്രകാരം ഭവിയ്ക്കാറാകണം.

ഭരതവാക്യം.

നല്ലപോലരചശ്രീവാഴ്കജനതാഹിതാനു
സ്മൃതമിങ്ങു!തെ-
ല്ലില്ലലെന്നികവിസൂരിഭാരതിവിളങ്ങിടട്ടെവിജ
യിച്ചുമേൽ!
മുറുമെൻറഭവദുഃഖഭാരവുമകറുവാനലീവിയ
ന്നിട—
ട്ടംബികാസഹിതനപ്രമേയബല,നാത്മഭൂ,പിളർ
സദാശിവൻ.

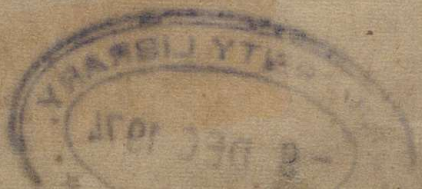
ശുഭം.

UNIVERSITY LIBRARY
9 DEC 1974
MADRAS
288067
015:2D40:1
32K2

ശുദ്ധിപത്രം

പേജ്	സ്ഥാനം (വരി)	അബദ്ധം	സുബദ്ധം
28	16—ാംവരി	(സ്വാഗതം)	(സ്വഗതം)
32	1—ാംവരി	പൗരന്മാരുടെ	പൌരവന്മാരുടെ
41	ആദ്യപദ്യം	തങ്കം	തങ്കം
51	15—ാംപദ്യം	കപിലം	കപിശം
56	24—ാംപദ്യം	ലെ സുഗന്ധം	ലേ സുഗന്ധം
63	4—ാംപദ്യം	ദൈഷന്തികാം	ദൌഷന്തികമാം
66	5—ാംപദ്യം	തലത്താലെ	തലത്താലേ
135	12—ാംപദ്യം	ലമരിക്കന്തികം	ലമരികാംക്കന്തികം
148	27—ാംപദ്യം (3—ാംവരി)	ജിനി	ജനി
”	28—ാംപദ്യം	വേറൊരാശ്ശിസ്സു	വേറൊരാശീസ്സു

MUL
288067
-9 DEC 19

12 DEC 1980

13/5/97

ABHIJNANA SAKUNTALAM
KALIDASA PILLAY
615:2D40:1
32 K2
Indic Digital Archive Foundation
gpura.org